

84 lägenheter

erfarenheter av ett bostadsprojekt i Linköping

brunnberg&forshed
ARBETS- OCH KONTORET

Sören Eriksson och Ola Nylander

Arbetsrapport – september 2004

© Brunnberg & Forshed arkitektkontor AB
Kungsholmsstrand 135, 112 48 Stockholm
Tel 08 617 61 00, Fax 08 617 61 01
www.brunnbergoforshed.se
e-post info@brunnbergoforshed.se
© Sören Eriksson
© Ola Nylander
Grafisk design : Christina Redvall, CHR Bok & Bild
Foto: Ola Nylander där ej annat anges
ISBN
Tryck: Sandstens Tryckeri AB 2005

84 lägenheter

Erfarenheter av ett bostadsprojekt i Linköping

Brunnberg & Forshed Arkitektkontor AB
Sören Eriksson Ola Nylander

Innehåll

SAMMANFATTNING AV RESULTAT

Sammanfattning	9
Lägenheterna	10
Processen	12

BAKGRUND TILL UNDERSÖKNINGEN

Inledning	17
Syfte	17
Metod och arbetssätt	17
Brunnberg & Forshed Arkitektkontor	21
HSB Linköping	23
Linnégården – tillkomst	24
En kvalitetsmedveten byggherre	25
Linköping	27
Linköpings historia	28

BOSTADSUNDERSÖKNINGEN

Kvarteret	37
Gårdens utformning	39
Trygghet, säkerhet, revir och gränser	41
Entrén	44
Fasad och volym	47
Sammanfattning	48
Lägenheterna	49
Lägenhet 4–5 rum och kök 111, 112 och 119 kvm	50
Lägenhet 2 rum och kök 48 kvm	57
Lägenheter 3 rum och kök, 71–77 kvm	61
4 rum och kök, 90 kvm	67
Terrasslägenheter	73
Arkitektonisk kvalitet	77
Fråga 15, material och detaljer	78
Fråga 11, axialitet	82
Fråga 12, rörelse	86
Fråga 13, möbleringsmöjligheter	90
Möblerbarhet 4–5 rum och kök	91
Möblerbarhet 2 rum och kök, 48 kvm	94

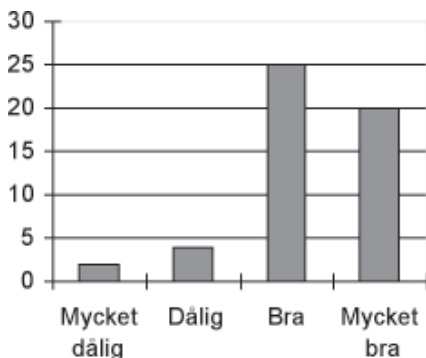
Tag bort
det
röda???

Möblerbarhet 3 rum och kök	95
Möblerbarhet, 4 rum och kök	96
Omslutenhet- öppenhet	97
Fråga 14,dagsljus	99
Enkätssammanställning	101
Fråga 1.	101
Fråga 2.	102
Fråga 3.	03
Fråga 4.	104
Fråga 5.	104
Fråga 6.	105
Fråga 7.	106
Fråga 8.	07
Fråga 9.	108
Fråga 10.	109
Fråga 11.	109
Fråga 12.	110
Fråga 13.	111
Fråga 14.	111
Fråga 15.	112
Fråga 16.	113
Fråga 17.	114
Fråga 18.	114
Enkäten	113

Sammanfattning

Vi har gjort en bostadsundersökning av nybyggda Linnégården Linköping. Linnégården stod inflyttningsklart 2003 och består av 84 lägenheter. Byggherre är HSB Östergötland. Linnégården innehåller en rad arkitektoniska kvaliteter såsom hög standard på materialval och detaljbearbetning, rymliga och ljusa lägenheter uppbyggda med rumsfiler och rundgångsrörelser. Husen ligger samlande kring en öppen gård där staket, låga murar och räcken, häckar, trappor skapar gränser kring platser med olika grad av privat karaktär.

Bakgrunden till undersökningen är att vi var nyfikna på hur de arkitektoniska kvaliteterna i Linnégården tagits emot av de boende. Undersökningen genomfördes våren 2004 och omfattade intervjuer med 12 familjer och en enkät som gick ut till samtliga hushåll. Med enkät och intervjuer fick vi "svar" från 74% av de hushåll som bor i Linnégården.

Fråga 1. Gården och husets yttre delar

Vi har placerat de fyra husen i Linnégården så att de tillsammans med den gamla gymnastiksalen omgärdar en gård. Husen tillsammans med staket, träd och häckar markerar gränserna mellan det privata ytorna i gården och kring husen och det offentliga. Genom släpp mellan husen har vi samtidigt försökt skapa öppenhet och luftighet.

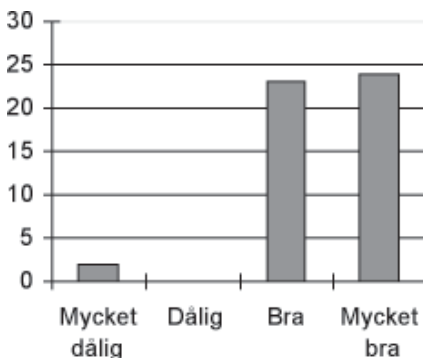
Vad tycker ni om gårdens utformning?

Skivhuset mot Repslagaregatan. Uteplatser mot gården.

Ett staket hägnar in en "tomt" kring punkthuset till vänster i bild.

Vi kan i vår undersökning konstatera att de boende är mycket nöjda med sitt nya hus och sina lägenheter. Linnégårdens lägenheter får genomgående mycket höga betyg av de boende. I enkätens sammanfattande fråga om "Helhetsintryck av lägenheten?" svarar 95% att de tycker lägenheten är bra, och av dem är det drygt hälften som dessutom sätter betyget "mycket bra". Det som genomgående kritiserats negativt är brister i tekniken. Det är exem-

Fråga 15. Material och detaljer

I lägenheterna finns hög standard på material och detaljer. Det finns trägolv i hela lägenheten. Trälister vid golv och dörrar som gerats i hörn, spacklats och målats på plats. Djupa snedfasade fönsternischer, breda fönsterbänkar av sten och radiatorer som är placerade i nischer.

Vad tycker ni om material och detaljerna i er lägenhet?

pelvis svårt att reglera friskluftsintagen under fönstren och framförallt är det dålig kapacitet på köksfläkten.

De arkitektoniska egenskaper som framstår som extra betydelsefulla för de boende är följande;

- Gårdens utformning
- Materialval och detaljbearbetning
- Fönsterutformning
- Axialitet och rörelse

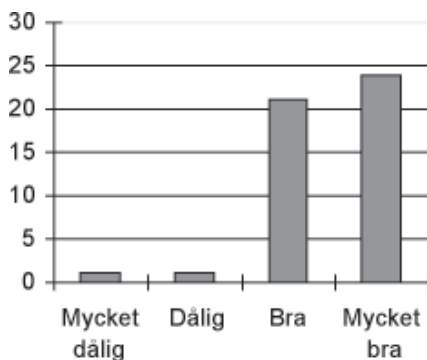
Gårdens utformning uppskattades av de boende. Samtliga i enkäten tycker att gården och fasaderna är bra. Knappt hälften sätter betyget ”mycket bra”. Gården karakteriseras av öppenhet men ändå med bibehållen känsla av säkerhet och trygghet. Stake-ten kring punkthusen är en viktig del av utformningen. Punkthusen fick en egen tomt. Visuellt avgränsning i form av staketen – gränsmarkeringen – men också materialmässigt i ytan av småsten framför fasaden som genom ljudet markerar för besökaren att man träder inom någons revir. Ett par av de boende efterlyste en tydligare markering av gränserna också vid skivhuset mot Repslagregatan.

Tillsammans med en måttlig skala på bebyggelsen är kvarterets utformning ett svar på de stadstyper som finns i omgivande kvarter.

Lägenheterna

Entréerna mot Linnégatan fick mycket beröm. De är utformade som arkader och innehåller ett närmande av huset i form av olika steg. Staketet, gången fram till huset, trappan, arkaden med pelare och entrédörren är delar i en rörelse från det offentliga rummet i gatan in mot husets privata rum. Arkaden ger också ett bra väderskydd.

Lägenheternas utformning har tre egenskaper som framträder som extra betydelsefulla.

Fråga 16. Helhetsintryck av lägenheten

Vad tycker ni om lägenheten som helhet? Planlösning, möblerbarhet, förråd, material, detalj utformning, ljus, rumsfiler, rörelse?

Hög sockellist, spacklad och målad på plats, gerad i hörnen. Trä-golv i alla rum, fönsterbänk av sten i djup nisch. Radiator placerad i nisch med rör placerade under golvet.

Väggen mot gården är i vardagsrummet helt uppglasad. Ljuset i vardagsrummet var uppskattat av de boende.

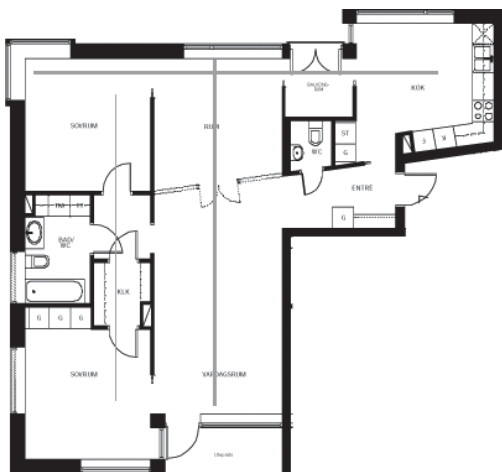
Materialval och detaljbearbetning håller en mycket hög klass. Det är avgörande för att fånga kundgruppens intresse. Slarviga och hafsiga detaljer stämmer inte med kundgruppens värderingar. Hela 96% av de boende tycker att material och detaljer i sin lägenheten är bra. Av dem tycker nästan 50% ”mycket bra”.

Fönsterutformningen med stora fönster tillsammans med djupa fönsternischer, ger ljusa lägenheter, stor öppenhet och vackra fönster. 90% av de boende tycker att fönsterutformningen är bra.

Axialitet och rörelsemöjligheter i samverkan med bra möblerbarhet uppskattades av över 90% av de tillfrågade. Axialitet – rumsfiler och genomsiktmöjligheter – är egenskaper utöver villakvalitet vilket

ger många i kundgruppen kvaliteter de tidigare inte haft. Bra möblerbarhet, dvs rätt planerade rum med beaktande av de måttstudier som fanns i de gamla byggnormerna tillsammans med detaljer som radiatorer indragna i nischer är ett grundläggande krav från en kundgrupp som ofta har mycket och stora möbler med sig från sitt tidigare boende.

Rumsfiler och flexibilitet i rörelsemöjligheter gör att rummen samverkar med varandra. I Linnégården finns gestaltade rumssekvenser istället för de öppna samband som ofta förekommer mellan kök och vardagsrum i nya lägenheter. I Linnégården finns kontakten mellan rummen samtidigt som exempelvis köket kan slutas till vid matlagning.

Axialitet i lägenhet 4–5 rum och kök. En långsträckt axel binder samman sovrum, vardagsrum, vrå och kök invid gatutfasaden.

Processen

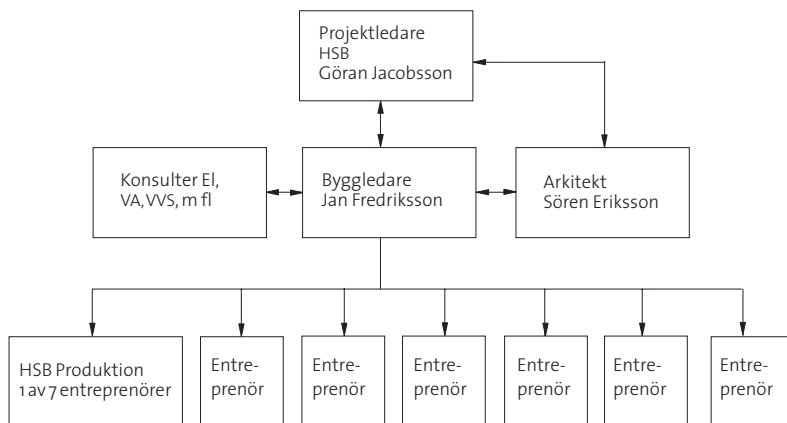
Vi var också intresserade av att följa upp en ovanligt kreativ byggprocess där byggherren HSB arbetat med stor insikt om arkitektens roll som värdeskapare. HSB har valt att rikta sig mot en kvalitetsmedveten kundgrupp där standarden i de nya lägenheterna måste kunna mäta sig med villans boendestandard. Det höga betyget som de boende ger projektet visar att målsättningen har lyckats. Resultatet beror på en mängd samverkande faktorer. Ett par av dem träder fram i undersökningen:

- En kvalitetsmedveten byggherre
- Processen
- Kvalitetsprogrammet
- Projektuppläggning
- Bygglädaens roll

En kvalitetsmedveten byggherre. I många avseenden har HSB valt en högre kvalitet och därmed en initial högre kostnad men i senare skeden vunnit viktiga fördelar. En detaljlösning som kostar extra att bygga är radiatorerna placerade i nischer under fönstren. Radiatornischerna skapar bland annat skapat bra möblerbarhet. En annan detalj är skjutdörrarna. Även där en initial hög kostnad som i ett senare skede skapat mervärde i form av ökad möblerbarhet och ökade rörelsemöjligheter mellan lägenheternas olika delar och rum. Möblerbarhet och flexibilitet har varit viktiga egenskaper då de boende valt att köpa lägenhet i Linnégården.

Processen. Genom inledningen med ett parallellt uppdrag provas kompetensen och möjlighet till samförstånd med den arkitekt som skall knytas till projektet.

Kvalitetsprogrammet där en rad kvaliteter tidigt listas och blir en del av projektets värdeskapande grund.

Figuren visar projektorganisationen. Byggherren har kontroll över byggprocessen. Delad entreprenad och arkitekten som medverkar genom hela processen.

Projektuppläggning med delad entreprenad där byggherren har kontroll över byggprocessen.

Byggherrens roll att inte att i enbart optimera kostnader utan att se till helheten och i lika stor utsträckning bevaka att de värdegrundade kvaliteterna byggherren och arkitekten beskrivit i kvalitetsprogrammet. Att se till att kvalitetsprogrammet fullföljs genom hela byggskedet.

Sammantaget är Linnégården ett vanligt bostadshus men med ovanligt många arkitektoniska kvaliteter.

Av de 41 hushåll som svarat på fråga 18 om bland annat tidigare boende uppger 3, det vill säga 75%, att de kommer från villaboende. Linnégården har främst lockat boende som tidigare bott i Linköping. Knappt 40% har bott på landet, i andra städer eller samhällen.

I undersökningar som gjorts om flyttkedjor visar att varje ny och stor lägenhet ofta frigör en äldre och relativt billig villa. Det är viktigt att de nya lägenheterna har kvaliteter som kan mäta sig med villa-standard. Läget är också viktigt om villaägaren skall förmås att lämna sin bostad. Den äldre villan

med förhållandevis rimligt pris är en attraktiv bostad för den unga barnfamiljen. Många unga barnfamiljer bor idag trångt i billiga hyresrätter eller bostadsrätter.

Linnégården är därmed ett mycket positivt tillskott på Linköpings bostadsmarknad. Attraktiva lägenheter som lockar en kräsen kundgrupp. De 84 lägenheterna i Linnégården innebär att folk flyttar in till Linköping samtidigt som det frigörs billiga bostäder.

Det har varit inspirerande att genomföra undersökningen av lägenheterna i Linnégården. Framförallt enkäten med möjligheterna att fånga åsikterna hos en stor grupp boende.

Skriften om Linnégården är en del av Brunnberg & Forsheds erfarenhetsåterföring. Rönen från studien i Linnégården förs vidare i kommande bostadsprojekt.

Vi kommer också att genomföra seminarier omkring arbetet för att få in fler synpunkter och aktivt delta i en diskussion kring utvecklingen av bostadsbyggandet.

84 lägenheter – erfarenheter från ett bostadsprojekt i Linköping, är en bok tillkommen inom ramen för utbildning- och utvecklingsarbete på Brunnberg & Forsheds arkitektkontor. Bostadsundersökningen och produktionen av boken är gjord med stöd av HSB Östergötland.

Stockholm september 2004

Ola Nylander

BAKGRUND TILL UNDERSÖKNINGEN

Inledning

År 2002 gjorde Kjell Forshed och jag för Brunnberg & Forshed Arkitektkontor en bostadsundersökning av Kv Biktfadern 4 i Vadstena. Vi intervjuade samtliga boende, byggherre och projektledare. Undersökningen sammanställdes i en liten bok *åtta små hus* som 2003 gavs ut på Svensk Byggtjänst förlag. Det var spännande att möta nöjda boende och höra olika berättelser om betydelsen av bostadens arkitektur. Undersökningen rönste stor uppmärksamhet och gav mersmak. Vi presenterade projektet på seminarier på Chalmers 2002, på Arkitekt-dagen 2003 för Sveriges Arkitekter och i andra sammanhang. Framförallt var det ett effektivt sätt att på kontoret ha sammanställningen som underlag för egna seminarier och diskussioner om bostadsarkitektur, kostnader, kvaliteter mm. Internutbildning genom kunskapsåterföring.

Parallellt genomfördes en intern granskning på kontoret av ett antal pågående bostadsprojekt som Brunnberg & Forshed Arkitektkontor arbetade med. Vi använde den begreppsapparat och metod som jag 1998 presenterade i min avhandling *Bostaden som arkitektur*. Ett av de projekt som granskades var Linnégården i Linköping. I Linnégården fanns olika typer av kvaliteter i annorlunda rumssamband, rörelsemöjligheter, axialitet mm.

Inspirerade av resultatet av *åtta små hus* började vi 2003 planera för en studie av ett nytt bostadsprojekt. Det var av många anledningar naturligt att undersöka just Linnégården som då var inflyttningsklart. I projektet fanns förutom kvaliteter i stadsrum och planlösningen även en hög standard i utrustning, materialval och detaljutförande. Linnégården skiljde sig också på många sätt mot Kv Biktfadern storleksmässigt, i kvartersformen, i läge i staden, i typ av stad, i antal lägenheter mm. Skill-

naderna innebar att en undersökning av Linnégården innehållsmässigt hade förutsättningar att komplettera vår studie i Vadstena.

Viktigt var också att beställaren för Linnégården var HSB. Under 2002 och 2003 arbetade jag och Kjell Forshed med boken *Bostadens omätbara värden* för HSB Riksförbund. I en undersökning av Linnégården upplevde vi att det fanns möjligheter att knyta samman undersökningen med de begrepp och den metodik vi presenterade i boken.

Den här undersökningen är samfinansierad av Brunnberg & Forshed Arkitektkontor och HSB Linköping.

Syfte

Den huvudsakliga anledning att göra den här undersökningen är nyfikenheten över att ta reda på hur det blev. Att få reda på vad de boende tycker om de arkitekturkvaliteter vi arbetade med under skissarbete och projektering. Det är ett medvetet led i kunskapsuppyggnad och kunskapsåterföring som görs på Brunnberg & Forshed arkitektkontor.

Underlaget i undersökningen är inte stort nog för att med statistisk säkerhet styrka eller belägga vissa element och begrepp. Det har heller inte varit vår mening.

Metod och arbetssätt

Tillsammans med ansvarig arkitekt Sören Eriksson inleddes planeringen av en utvärdering av Linnégården under vintern 2004. I januari träffade vi (Ola Nylander och Sören Eriksson) Göran Jacobsen och Maria Erkers i HSB Linköping och gjorde ett besök i Linnégården. Under februari sammanställdes information om Linköping och kvarteret Djäknen med historisk utveckling och analyser av de stadsrumstyper som finns i Linnégårdens grannskap.

Den 25 mars besökte jag återigen HSB och diskuterade med Göran Jacobsson och Maria Erkers bakgrunden till projektet och intentionerna med Linnégården. Vid samma besök gjordes intervjuer med tre familjer i Linnégården för att få mer information innan nästa steg i intervjuandet.

Vid ett gemensamt besök den 13 april intervjuade Sören och jag tillsammans sju familjer i Linnégården och den 14 april intervjuades ytterligare tre familjer. Sammanlagt gjordes 12 intervjuer. Samtliga intervjuer spelades in på band. Vid intervju-tillfället gjordes enkla möbleringsritningar av lägen-

heterna tillsammans med fotodokumentation. Intervjuerna hade karaktären av ett samtal mellan oss arkitekter och de boende om arkitekturkvalitet i Linnégården. Vid intervjuerna använde vi inte något frågeformulär utan styrde med öppna frågor samtalet med de boende. Med öppna frågor ville vi få de boende att själva berätta så mycket som möjligt om vad de såg som kvaliteter – och brister – i Linnégården.

Under april och maj gjordes en första sammanställning av materialet. En del av materialet utgjorde underlag för ett internt seminarium den 5

maj på Brunnberg & Forshed arkitektkontor med fokus på gårdens utformning, stadstyper, husvolym och, entréförhållanden.

Den 18 maj skickades en enkät ut till de 72 familjer vi inte intervjuat. Enkäten innehöll 18 frågor om hur de boende uppfattade gården, husen, fasaderna, planlösningen, materialval mm. Enkäten utformades med bakgrund i den information vi fått genom djupintervjuerna. Frågorna formulerades utifrån Bo Wärneryds bok *att fråga*, (Statistiska centralbyrån, Stockholm, 1990). Vägledande vid formuleringen av frågorna har varit att försöka styra svaren så lite som möjligt och samtidigt undvika missförstånd. Varje fråga inleds därför med en kort definiering av respektive ämne. Därefter ställs respektive fråga. Det är ett tillvägagångssätt som beskrivs av Wärneryd.

Av stor betydelse för frågeformuleringen var erfarenheterna från djupintervjuerna. I mötet med de boende fick vi en bra bild över vad som var relevant att fråga om i enkätform. Genom djupintervjuerna insåg vi också svårigheterna att ställa frågor om arkitekturkvalitet. Som fackmän använder vi begrepp och ett språk som ibland kan vara svårt att förstå utan branscherfarenhet. Wärneryd menar att "Folk ibland ger svar som inte är sanna, utan svar som de tror man förväntar sig att de skall ge" (ur *att fråga*, sid 67). För att undvika detta krävs information om ämnet och icke styrande frågor, men också att man som intervjuare tydligt redogör för sin ståndpunkt utan att för den skull väva in svaret i frågan.

Att åstadkomma detta kräver frågor av en viss längd. Enligt Wärneryd finns det både för- och nackdelar med långa frågor. "... intervjupersonen känner sig mer motiverad och stimulerad att försöka ge korrekta och utförliga svar." (ur *att fråga*, sid 67). Att enkäten är anonym samtidigt som det

finns gott om plats för egna kommentarer vid varje fråga är ytterligare två sätt vi använt för att få in så "ostörd" information som möjligt.

Ett exempel på denna problematik finns i frågorna om Axialitet. Vi anser axialitet vara en kvalitet men samtidigt är det ett nytt begrepp för de boende. Vi valde därför att formulera en lång fråga där vi både informerade om vad axialitet är för något och vår ståndpunkt. För att balansera frågan om axialitet ställde vi också en fråga om Möblerbarhet, eftersom många hävdar att det står i konflikt med axialitet. Då de boende samtidigt som de är positiva till axialitet anser att möblerbarheten är bra styrker det oss i vår uppfattning att de boende uppskattar vår gestaltsidé med rum i fil, genomsiktsmöjligheter och två dörrar in till varje rum.

Enkäten vi använt är vårt första försök att i denna frågeform få information om arkitekturkvalitet och boendetrivsel.

Samtidigt påverkar genomförandet av bostadsundersökningen i sig de boendes uppfattning på många olika plan. "Vi vet att människor ofta anger att de trivs bra med sin nuvarande bostad, hur än denna bostad se ut" skriver Wärneryd. (ur *att fråga*, sid 31). Detta faktum kopplat till den ofta stora investering de boende gjort genom att köpa bostadsrätt i Linnégården gör att bedömningen av undersökningsmaterialet får stor komplexitet.

Ytterligare en aspekt som försvårar slutsatser och bedömningar av undersökningsmaterialet är antal boende per lägenhet. Självfallet är det enklare att finna balans mellan möbleringsalternativ och axialitet om det är två personer som bor i 4 rum och kök än om det är en barnfamilj med flera barn.

Det finns 4 svarsalternativ där vi valt samma svarsstruktur och alternativ som en del SABO-enkäter. Till varje fråga finns också bilder och illustrationer för att ytterligare förtydliga frågeställningen. Vid

varje fråga finns det också gott om plats för egna kommentarer och i enkäten uppmanades de boende att skriva kommentarer. Samtliga kommentarer finns redovisade under respektive fråga i kapitel 6.

Enkäten besvarades av 41 familjer av de 72, som den skickades till. Enkäten sammanställdes successivt med hjälp av enkla diagram. Tillsammans med de 12 intervjuerna har vi svar från 74% av de boende.

Det görs sällan undersökningar av den typ vi gjort i Linnégården. 1986 gjordes en undersökning av kv Artilleristen i stadsdelen Haga, i Göteborg, med BFR som finansär. Där gjordes enkätintervjuer i samband med besök hos de boende.

Samma år presenterades en undersökning av småhusområdet Berglärkan i Göteborg. I undersökningen presenterades en metod där arkitekten, tillsammans med en forskare, återvände till ett projekt för att se hur det blev.

Den 26 maj hölls ytterligare ett seminarium internt på Brunnberg & Forshed Arkitektkontor.

Fokus för seminariet var boendesynpunkter på de respektive lägenheterna.

Under sommaren 2004 sammanställdes hela materialet i en arbetsrapport. I sammanställningen har vi låtit de boende vara anonyma, dvs vi har inte lämnat ut namn och adresser. Därför finns i citaten andra, av oss påhittade, namn. De vi intervjuat har fått tillfälle att kommentera sammanställningen.

Den 7 september presenterades rapporten vid ett seminarium på HSB i Linköping. Förutom HSB medverkade, mäklare, boende från Linnégården och byggare som på olika sätt varit involverade i byggprocessen.

Den 25 november presenterades rapporten vid ett seminarium på Chalmers, Form och teknik. Vid seminariet deltog lärare och forskare från Chalmers, men även deltagare från Skanska, HSB och Arkus. Under seminariet diskuterades bland annat svårigheterna med att formulera frågor om arkitekturkvalitet i enkätform.

Den 12 januari presenterades rapporten för samtliga medarbetare på Brunnberg & Forshed arkitektkontor.

Brunnberg & Forshed Arkitektkontor

Brunnberg & Forshed Arkitektkontor har sina rötter i Curmans Arkitektkontor som startades 1950 av Jöran Curman och Nils Gunnartz.

Jöran Curman ledde under 1940-talet Industriens Utredningsinstituts stora studie om arbetarebostäder. Studien som omfattade inventering av bostadsförhållande och förslag till nya bostäder med höjd standard publicerades 1944. Utredningen fick stor betydelse för den bostadsbebyggelse som uppfördes i industriorter runt om i Sverige.

Kontoret blev omgående flitigt anlitat för olika bostadsprojekt, bland annat för flera bostadsområden i Gävle och i mindre industriorter såsom Surte och Oxelösund. När Gunnartz avled 1961 tog Curman ensam över kontoret.

Under 60-talet ritade Curmans arkitektkontor bostadsprojekt i bl a Varberga, Oxhagen och Solberga i Örebro, Västra Orminge i Nacka, Smedby i Upplands Väsby samt Råby 5 och Bäckby i Västerås. Dessutom arbetade kontoret med många stora och komplicerade översiktsplaner, t ex i Oxelösund, Luleå (järnverket), Väsby och Upplands Bro.

År 1972 avled grundaren Jöran Curman och företaget övertogs av några av de yngre medarbetarna.

Under 70-talet kom en nedgång i konjunkturen. De stora flerbostadshusprojekten ersattes av småhusgrupper runt om i landet. Under denna period ritade kontoret Grimsta By i Väsby, ett alternativ till 1960-talets rationella storskalighet. Grimsta By var ett av de första "tätt & lågt" projekten som byggdes i Sverige och har betytt mycket för kontorets bostadsideologi. Projektet väckte stor uppmärksamhet, bostäder i en till två våningar integrerades

med arbetsplatser, affärer och service och det storskaliga ersattes med småskalighet, variationsrikedom och rumsbildningar.

Idéer om ett annat sorts bostadsbyggande beskrevs också i ett flertal artiklar om kvaliteter i boende och bostad. Bland annat i "Om bostadsplanering" som Jöran Curman, tillsammans med Håkan Brunnberg och Ulf Gillberg, skrev för tidskriften *Arkitektur* 1971.

År 1978 bildades Brunnberggruppen Arkitekter AB, som 1988 bytte namn till Brunnberg & Forshed Arkitektkontor AB.

Under 1980-talet växte uppdragen och kontoret ökade från 20 till drygt 90 personer. Förutom bostadsprojekt arbetade kontoret med uppdrag inom kontors- och industrisektorn. Bland de större industriuppdragen var projekt för Marabou och Astra.

Medverkan i den stora bostadsutställningen Bo 85 Carlsund i Upplands Väsby 1985 var en viktig del i kontorets utveckling. På Bo 85 prövades nya idéer kring boendet med allt från sociala rum till ny teknik. Erfarenheterna från Bo 85 och från tätt och lågt byggandet fördes vidare i bland annat Terra Nova projektet i Visby och Trädskolan i Enske. Parallellt ritades också bostäder med hårdare tryck på täthet och exploatering i Minneberg och Södra Station i Stockholm. Avgörande för kontorets framgångar var en omfattande tävlingsverksamhet i allmänna- och inbjudna tävlingar samt parallella uppdrag. Från 1970-talet och framåt medverkade kontoret i ett tiotal tävlingar per år och erhöll uppdrag eller pris i nästan var annan tävling.

1990-talets kom återigen en kraftig nedgång i konjunkturen. Samtidigt avvecklades statens stöd till bostadsbyggandet vilket medförde ett drastiskt minskat bostadsbyggande. Bostadsprojekten blev inte bara färre utan också mindre i antal lägenheter. Kontoret minskade återigen i antal medarbetare, från 90 till 25.

Under 1990-talet var kontoret med och utvecklade idéer om att bygga bostäder i form av trädgårdstäder. Trädgårdsstaden var en stadsbyggnadsidé från sekelskiftet där gestaltningen av gaturummet har central betydelse. Häckar, träd, alléer bildar tydliga gaturum. Hus med förgårdsmark vänder sig mot gatan. I Eklanda, i Mölndal, söder om Göteborg prövades trädgårdsstadsidéerna. En första etapp av totalt 1 500 lägenheter stod klar 1992. Erfarenheterna från tätt och lågt var en viktig del i utvecklingen. Eklanda var en av de första trädgårdsstäder som byggdes i Sverige sedan 1940-talet. Trädgårdsstaden blev under 1990-talet något av ett signum för Brunnberg & Forshed arkitektkontor. Tullinge trädgårdsstad är en nyligen uppförd trädgårdsstad i Stockholm som kontoret ritat.

Bostadsutställningar var även under 1990-talet en viktig del av kontorets verksamhet. På *Bo 93* i Karlskrona ritade kontoret bostadshuset Västra Kungshall som rönt stor uppmärksamhet för samverkan mellan del, helhet och vackra material. Inför *Bo 93* medverkade Brunnberg & Forshed arkitektkontor tillsammans med andra arkitekter i idéprojektet "Arkitektens utvidgade ansvar" där omsorgen om material och detaljer lyftes fram, tillsammans med ett utökat ansvar för arkitekten i byggprocessen. Projektet initierades av artikeln "Snedsteg och strubbel", som Kjell Forshed skrev i *Arkitektur* 1988 om den svenska byggindustrins

problem med att bygga bostäder med vackra och välgjorda detaljer.

Samma tema präglade kontorets medverkan på bostadsutställningen *ByggaBo 98*, på Nybodahöjden i Stockholm.

År 1996 ritade kontoret "bågen" på St Eriksområdet i centrala Stockholm. St Erik har fått en mängd priser och utmärkelser som föredömligt stadsbyggnadsexempel.

Under 1990-talets sista år växte uppdragsvolymerna och kontoret blev återigen större. Förutom bostäder ritades lokaler för industrin, kontor och utbildningslokaler.

Under det nya millenniet har kontorets bostadsgestaltning fortsatt att vara en viktig del projektvolymen. 2002 medverkade kontoret på utställningen *Bostad 02*, Hammarby Sjöstad i Stockholm. Samma år uppfördes Birgittas trädgårdar i Vadstena.

År 2004 erhöll Brunnberg & Forshed arkitektkontor Sveriges Arkitekters planpris för Lomma stadsplan. Priset delas ut vart annat år "för god svensk samhällsplanering eller stadsbyggnad".

För närvarande är knappt 60 personer anställda på kontoret. Aktuella projekt sträcker sig från Lärarhögskolan i Stockholm, ett par kontorshus i Stockholm, galleria i Karlstad, stationsområdet i Uppsala parallellt med stadsplaneprojekt och ett tiotal bostadsprojekt ibland annat Stockholm, Göteborg, Uppsala, Kungsbacka och Örebro.

HSB Linköping

Byggherre för Linnégården är HSB Östergötland. 113 bostadsrättsföreningar är anslutna till HSB Östergötland vilket innebär att drygt 11 000 personer bor i HSB Östergötlands regi. 64 av föreningarna ligger i Linköping.

HSB som står för Hyresgästernas Sparkasse- och Byggnadsförening startades 1923 av Hyresgästföreningen i Stockholm. Året efter stod det första huset klart på Skånegatan i Stockholm. HSB stod redan från början för en medveten satsning på utveckling och kvalitet i bostadsbyggandet. 1925 då utedassen fortfarande var vanliga på bostadsgårdarna introducerade HSB badrum i varje lägenhet. Det ansågs vara en onödig lyx för arbetarfamiljer och motarbetades först av myndigheter och långivare. HSB:s grundläggande idé var att ”visa att en bra bostad låg inom allas räckvidd om den byggdes och förvaltades på självkostnadsbas.” (ur boken *HSB-30 år*, Stockholm 1954). HSB gick i bräsch och visade att ”moderna bekvämligheter inte var en lyx ouppnåelig för den som hade kroppsarbete.”

Införandet av sopnedkast, kylskåp, varmvatten, barnstugor, tvättstugor och egen köksstandard var delar av den bostadsutveckling som HSB genomförde under 1920- och 30-talen.

Under 1940- och 50-talens Folkhemsbyggande var HSB en av de ledande aktörerna med stor årlig bostadsproduktion över hela landet. HSB hade tidigt egen murbrukstillverkning, egen trähusfabrik, egna snickerifabriker och egen marmorproduktion.

Som mest byggde HSB 12 000 lägenheter per år 1967. Idag finns det inom HSB 540 000 medlemmar och 4 000 bostadsrättsföreningar runt om i landet.

HSB Östergötland bildades 1933 i Linköping. Initiativet till bildandet togs av Linköpings arbetare-

Bostadshus vid Tanneforsvägen.

kommun. 1933 bildades rekordmånga HSB-föreningar runt om i Sverige. Det var en följd av den sociala målsättningen i den nya bostadspolitik som lanserades av socialminister Gustav Möller. 1935 stod det första bostadshuset på Brunnsgatan 5 i Linköping klart. Samma år tillkom en förening i Mjölby, 1942 en i Motala. Året efter bildades en HSB-förening i Ödeshög och slutligen 1953 bildades en förening i Vadstena. I slutet av 1960-talet gick föreningar samman i HSB Västra Östergötland som senare blev HSB Östergötland.

Först 1941 kom nästa bostadsprojekt igång i Linköping. Industrins expanderade och behovet av nya lägenheter ökade. Under 1940-talet byggde HSB så kallade Barnrikehus i Linköping. Under 1940- och 50-talen steg produktionen av HSB-lägenheter i Linköping. HSB byggde inte enbart lägenheter i flerfamiljshus. I Barhäll-, Lindhem och Ånestadsområdet byggdes egna hem genom självbyggerverksamhet.

Under 1950- och 60-talen växte projekten i storlek. Kv Takpannan som stod klart 1960 innehöll

238 lägenheter och i Berga 1964 uppfördes 145 lägenheter, i Skäggetorp 1968 byggdes 372 lägenheter. Berga och Skäggetorp uppfördes under miljonprogramsepoken men har en förhållandevis lågmäld skala i 2 till 3 våningar.

Under 1970-talet ökade konkurrensen från villa- och småhusbyggandet. HSB:s produktion blev mer småskalig för att möta de nya önskemålen. Vidingsjö och Sockenmarken från slutet av 1970-talet innehåller knappt 600 lägenheter i form av markbostäder. Under 1980-talet byggde HSB återigen bostäder i mer centrala lägen i Linköping. Kv Eternellen och kv Ekonomen från 1983 omfattar vardera 35 lägenheter.

Linnégården – tillkomst

Projektet Linnégården inleddes genom att HSB i slutet av 1990-talet köpte mark i kv Djäknen. Det fanns en plan över kvarteret som kommunen tagit fram som angav verksamheter i den norra delen, mot Drottninggatan och bostäder i den södra delen, mot Linnégatan.

HSB bjöd in Brunnberg & Forshed Arkitektkontor och HJS (nuvarande SWECO FFNS) till ett parallellt uppdrag. Som underlag för tävlingen låg ett program för ny bebyggelse i kv Djäknen som utarbetats av HSB och kommunen. HJS var väl kända sedan tidigare i Linköping. Brunnberg & Forshed Arkitektkontor bjöds in till det parallella uppdraget genom tidigare väl genomförda bostadsprojekt, särskilt ett HSB-projekt från 1993 i Karlskrona på Stumholmen.

Tävlingen bedömdes av HSB tillsammans med stadsarkitekten Göran Karlsson och Tomas Feiling, en fristående konsult. Bedömningsgruppen var överens om att Brunnberg & Forsheds förslag var

Detalj – inglasade balkonger. Inglasningen har de boende själva låtit utföra.

det bästa. Särskilt uppskattades greppet med ett långt skivhus mot Repslagaregatan som gav förutsättningar för en måttlig exploatering med rimlig hushöjd. Positivt var också att Brunnberg & Forshed vänt entréerna mot gatan, till skillnad från HJS. ”Det var viktigt, en stad skall ha entréer ut mot gatan”.

Efter det parallella uppdraget togs ett kvalitetsprogram fram. Det var ett sätt att tidigt fastställa inriktning och kvaliteter inför den kommande processen. I gestaltningsprogrammet beskrevs kvaliteter i detaljer och material, i planlösningen med rumsfiler, genomsikter, axlar, rörelsemöjligheter, på gården med staket, häckar, grönska, i fasaderna med mur och fönsterrelation, volymer och hushöjder.

HSB:s försäljare deltog tidigt i projekteringen, bland annat då lägenhetsstorlekarna bestämdes. Med Linnégården vände sig HSB mot en kundgrupp som kallades 55+, äldre par som förmodas bo i villa men vill flytta till ett mer bekvämt boende. Det gav projektet en lägenhetsfördelning med tonvikt på lite större lägenheter.

Byggekostnaden blev 23 000 kr/kvm uthyrbar BOA: Nyckeltalet, relationen mellan uthyrbar yta och projektets totala yta, är c:a 80%.

Arkitekten har haft en framträdande roll och varit engagerad genom hela projektet. Tydligheten i gestaltungsprogrammet var viktig och det gjorde att de medverkande aktörerna alla visste vad som gällde. Få ändringar har gjorts under projektets tillblivelse. Ett pulpettak som redovisades i tävlingshandlingen ändrades till ett flackt tälttak. Kakel ersatte sten i trapphusen och inne i lägenhetsentréerna. I trapphuset valdes ett enklare räcke.

Göran Jacobsson, HSB Östergötland, har varit projektledare. Till sin hjälp har han haft bygglidare Jan Fredriksson. Det har varit en delad entreprenad där HSB produktion plus sju bolag till varit inblandade.

I tidigare projekt har HSB använt totalentreprenader. Men då många av de traditionella entreprenörerna har nu också blivit konkurrenter till HSB på bostadsrättsmarknaden har HSB sökt sig till andra alternativa entreprenörer.

I efterföljande projekt på T1 området har HSB gjort ännu mer uppdelade entreprenader, där även materialinköp har delats upp. Därmed kan HSB föra en diskussion direkt med materialleverantören, vilket ger en mer direkt påverkan på processen i en delad entreprenad.

En kvalitetsmedveten byggherre

Linnégården är ett projekt med hög standard. Som

byggherre har HSB valt att rikta sig mot en kvalitetsmedveten kundgrupp där standarden i de nya lägenheterna måste kunna mäta sig med villans boendestandard. Det höga betyget som de boende ger projektet visar att målsättningen har lyckats. Resultatet beror på en mängd samverkande faktorer.

Ett par av dem träder fram i undersökningen:

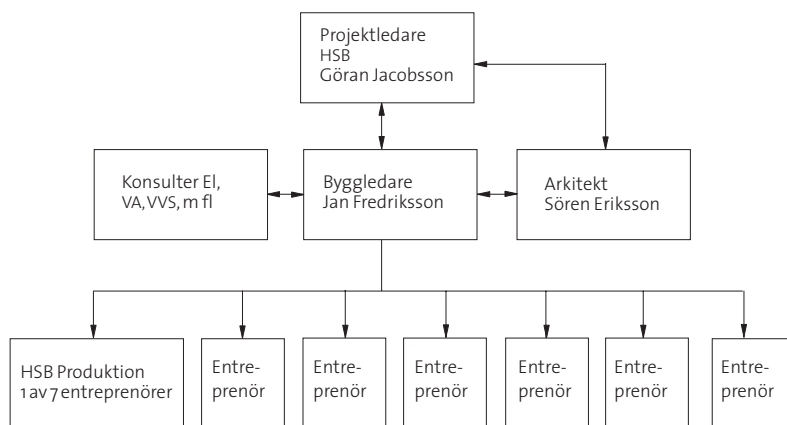
- En kvalitetsmedveten byggherre
- Processen
- Kvalitetsprogrammet
- Projektuppläggning
- Bygglidarens roll

En kvalitetsmedveten byggherre. I många avseenden har HSB valt en högre kvalitet och därmed en initial högre kostnad men i senare skeden vunnit viktiga fördelar. Ett exempel är placeringen av radiatorerna i nischer. En detalj som inneburit en extra kostnad i produktionsledet men som bland annat skapat en bra möblerbarhet vilket varit ett framträdande skäl för många hyresgäster att välja lägenhet i Linnégården. En liknande detalj är skjutdörrarna. Även där en initial hög kostnad som i ett senare skede skapat mervärde i form av ökad möblerbarhet och ökade rörelsemöjligheter mellan lägenheternas olika delar och rum.

Processen. Genom inledningen med ett parallellt uppdrag prövades kompetensen och möjlighet till samförstånd med den arkitekt som skulle knytas till projektet.

Kvalitetsprogrammet där en rad kvaliteter tidigt listas och blir en del av projektets värdeskapande grund.

Projektuppläggning med delad entreprenad där byggherren har kontroll över byggprocessen. En förutsättning för uppföljningen av kvalitetsprogrammet.

Figuren visar projektorganisationen. Byggherren har kontroll över byggprocessen. Delad entreprenad och arkitekten som medverkar genom hela processen.

Bygglédarens roll att inte att enbart optimera kostnader utan att se till helheten och i lika stor utsträckning bevaka att de värdegrundade kvaliteterna som byggherren och arkitekten beskrivit i kvalitetsprogrammet. Att se till att kvalitetsprogrammet fullföljs genom hela byggskedet.

Jag tror att jag säkert under min hela HSB-tid i reell tid suttit i över ett år och diskuterat spikpistolmonterade och förmålade lister. Vi får in så mycket hyresgästreaktioner, negativa, på det så vi kör alltid med platsmål. Trots att det kostar något mer. Men det fungerar aldrig fullt ut. Någonstans möter det alltid det fabriksmålade.

Ur intervju med projektledaren,
Göran Jacobsson, HSB Östergötland

Linköping

Kv Djäknén ligger i södra delen av Linköpings gamla stadskärna. Kvarteret bebyggdes i slutet av 1800-talet med verksamhets- och utbildningslokaler. I den norra delen ligger en del äldre skolbyggnader kvar tillsammans med nybyggda kontorshus. En nyanlagd gata delar av den norra delen av Djäknén med den södra delen där HSB:s fyra bostadshus tillsammans med Seminariets gamla gymnastikhall från 1907 ligger.

Drottninggatan avgränsar kvarteret mot norr och innerstaden med tätt bebyggda kvarter. Mot söder avgränsar Linnégatan kvarteret. Linnégatan är också en gräns mot mer uppbruten stadskaraktär. Söderut ligger sporthall, parkområde, simhall mm.

Linnégården. Kv Djäknén, vy mot öster, från hörnet Linnégatan - Repslagaregatan.

Kv Djäknén

Linköpings centrala delar. Järnvägen i norr, Stångån i öster. Den centrala staden med Domkyrkan, Storgatan och Stortorget. Kv Djäknén markerat.

Domkyrkan, började byggas på 1200-talet.

Västerut avgränsas kvarteret av Repslagaregatan och kvarter med en blandning av bostäder och verksamheter. Vid Repslagaregatan, granne med Kv Djäknen ligger Arbis, arbetarföreningens hus som stod klart 1876. Bebyggelsen väster om Djäknen är en blandning av den öppna stadstypen Hus i park och Stenstadens mer slutna kvartersbebyggelsen Österut avgränsas Kv Djäknen av Snickaregatan och en liknande bebyggelse som i kvarteren västerut.

Linköpings medeltida gatunät och den nya sträckning Storgatans erhöjld i mitten av 1600-talet. Den nya Storgatan skar "rakt genom den gamla stadens husgrytter". Fram till mitten av 1800-talet är bebyggelsen centrerad kring Stora Torget och Storgatan.

Läget är centralt, det tar tio minuter att promenera till Stortorget. Det centrala läget var betydelsefullt för många vid valet av bostad.

Linköpings historia

Linköping är en gammal stad med anor från 11 – 1200-talet. Namnet Linköping har sitt ursprung i ett namn för en handelsplats. Linköping utvecklades som stiftstad och domkyrkan uppfördes under 1200-talet. Redan 1153 hölls ett kyrkomöte i Linköping. Tillsammans med det geografiska läget som handelsplats är detta grunden för stadsbildningen. Under 1300-talet byggdes en biskopsborg med ringmur. Linköping utvecklades till en av rikets huvudorter.

En stadsbildning växte upp under 13- och 1400-talen. Den senmedeltida strukturen på gatunätet finns kvar och präglar bebyggelsen vid Domkyrkan, Stora torget och Hunnebergs- och Tanneforsgatan. Det medeltida Linköping karakteriserades av låg trähusbebyggelse, intill smala, lite vindlande gator och gränder. Många gårdar låg inne i staden. Omkring 1 000 personer beräknades ha bott i Linköping under medeltiden.

När Gustav Vasa minskade kyrkans makt förlorade också Linköping i betydelse. 1593 stod slaget vid Stångebro, där kung Sigismunds styrkor led nederlag mot Hertig Karl, sedermera Karl IX. Slaget följdes 1600 av Linköpings blodbad där Karl lät avrätta några av de adelsmän som stött Sigismund i kampen om makten i Sverige. Avrättningarna ägde rum på Stortorget. Platsen för avrättningarna är idag markerad på torgets norra del.

I mitten av 1600-talet anlades Storgatan "som skär rakt genom den gamla stadens husgytter".

Efter en stadsbrand 1700 lades ett rutnät med raka renässansgator ut. Planen fastställdes av Karl XII och brukar kallas "Karl XII:s stadsplan". Den nya planen genomfördes bara delvis och det har givit Linköping en karakteristisk blandning mellan äldre svängda medeltida gator och nyare raka renässansgator. I äldre kartor över Linköping kan konstateras att den medeltida karaktären med små och rätt krokiga gator efterhand som förändringar sker i stadsbilden allt mer "rätas" ut.

År 1627 grundades Linköpings gymnasium, en upphöjning av den från 1200-talet verksamma katedralskolan. Linköpings gymnasium var tillsammans med Västerås och Sigtuna landets tre gymnasier. 1635 tillkom landshövdingeresidenset. Tillsammans med funktionen som stiftstad är detta en grunden för Linköping som utbildning- och lärodomsstad.

Fram till 1800-talets början var Linköping en liten stad, i skuggan av grannstaden Norrköping som då, efter Stockholm, var Sveriges andra stad till storlek. År 1800 hade Linköping omkring 3 000 invånare.

Förbättrade kommunikationer innebar en kraftfull expansion för Linköping. 1832 invigdes Göta Kanal och 1871 fick Linköping, genom Kinda kanal, sjökontakt med Stockholm.

Hunnerstadsgatan, en av de kvarvarande medeltida gatorna, krökt och smal medeltidsgata.

Ett av kvarteren i centrum. Ny bebyggelse har ersatt den äldre låga trähusstaden.

Ett år senare nådde Östra Stambanan Linköping. Stationen förlades norr om den gamla stadskärnan. Industrin inom metall och verkstadsindustrin började växa. En viktig händelse var att SJ:s järnvägsverkstäder, ASJ, placerades i Linköping 1907. Det blev snabbt en av stadens storindustrier. Stadens befolkning ökade. 1860 hade Lin-

Stationsområdet. S:s station förlades norr om den gamla staden. Vy mot norr och Tornby industriområde.

köping 6 500 invånare och 1880 hade antalet ökat till 8 700. Vid sekelskiftet bodde 14 400 i Linköping och 1915, efter inkorporering av S:t Lars församling, beräknades invånarantalet till 24 000.

År 1850 fastställdes en ny stadsplan och enligt planen anlades Drottninggatan och senare Linnégatan. Det gamla folkskoleseminariet, i norra delen av Kv Djäknen, mot Drottninggatan, stod klart 1869. Mot Snickaregatan byggdes en enkel gymnastikhall för folkskoleseminariet. Vid Repslagaregatan byggde Linköpings arbetareförening 1875–76 "Arbis" för möten och enkla tillställningar.

Den kraftiga befolkningsökningen medförde

ett stort behov av nya bostäder. En komplicerad ägarstruktur med donationsjord medförde att arbetarstadsdelar såsom Gottfriedsberg, Tinnerbäcken och Stolplyckan låg ett bra stycke utanför den gamla staden. Vid S:t Larsgatan, anlagd efter 1850-års stadsplan byggdes mer ståndsmässig bebyggelse; "socialt stabila kvarter, där etablerade borgare bosätter sig".

År 1908 etablerade arkitekten Axel Brunskog sin verksamhet i Linköping. Brunskog ritade det nya vattentornet, Katedralsskolan, folkskolan, ett stort antal hyreshus, sjukhus, kyrkor, hotell och industribyggnader. Brunskog blev en central arki-

tektprofil och ansågs vara stadens "egen arkitekt". Brunsdags arkitektur kom att präglade Linköping.

År 1912 anställdes Gustaf Lindens som stadsarkitekt. Därmed blev Linköping en av de första "landsortsstäderna" med egen stadsarkitekt. 1923 presenterade Linden en generalplan för Linköping som innebar att industrier lokaliserade norr om stadskärnan och järnvägsområdet, i Tornby industriområde.

I början av 1900-talet förlades regementena I 4 och I 5 till Linköping. Stora markområden uppläts åt regementena söder och sydväst om stadskärnan.

Linköping blev tidigt ett centrum för det svenska flygets utveckling. En av landets första flygflottiljer placerades i Linköping och när Sverige i slutet av andra världskriget började utveckla egna moderna stridsflygplan förlades produktionen till SAAB i Linköping. I Linköping byggdes *Flygande Tunnan* och *Draken*. Idag är det JAS Gripen som produceras.

Högonjunkturerna efter andra världskriget innebar ännu ett uppsving för Linköping. Staden växte

Snickaregatan, tillkommen efter 1850 års stadsplan. "socialt stabila kvarter, där etablerade borgare bosätter sig".

Fram till 1940-talet hade Linköping en anmärkningsvärt stor andel äldre låga trähus i centrum. Men de små och låga husen i trä ersattes ett efter ett av stora och höga hus i betong. På kartan är samtliga rivna hus markerade med svart.

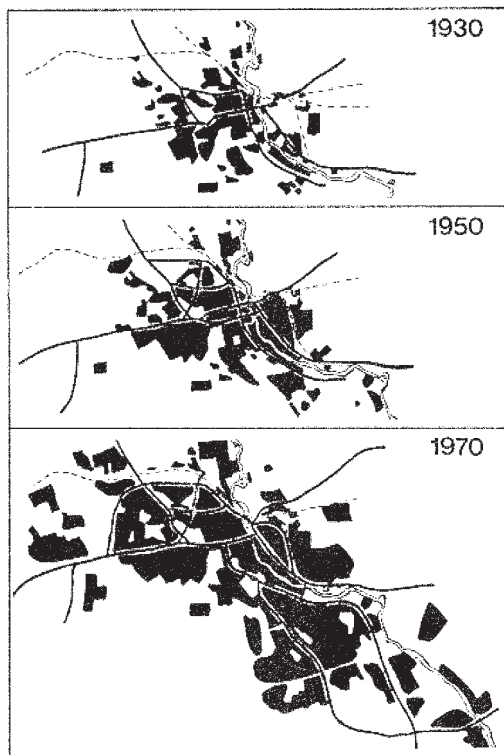

Gamla Linköping. Under de omfattande saneringarna 1960–75 flyttades ett 60-tal hus till Gamla Linköping

och Linköping var under 1900-talet en av de snabbast expanderande städerna i Sverige. 1950 bodde drygt 80 000 personer i Linköping. Förutom SAAB och ASJ växte företag såsom Volvo, ASEA, LM Ericsson.

En stomplan som presenterades 1945 kom att användas som ledning för Linköpings utbyggnad under efterkrigstiden. Under 1940- och 50-talet byggdes det i Linköping knappt 1000 nya lägenheter per år.

Nya stadsdelar såsom Majelden, Fridhem tillkom. Expansionen satte hård press på den gamla trähusbebyggelse i Linköping. Som i många andra svenska städer revs en stor del av den gamla bebyggelsen. I ett par av de centrala kvarteren kring Stortorget, Domkyrkan och S:t Lars revs all äldre bebyggelse. Flertalet av husen kring Drottninggatan revs mellan 1930 och 1974. De centrala kvarteren är idag hårt exploaterade och kvartersmarken är i många fall helt fullt utbyggda. Centrum med kon-

Linköpings utveckling. Hinder för bebyggelsen såsom regementsområdena i sydväst och järnväg och trafikleder i norr ledde fram till en långsmal stadsform.

torshus, affärer och parkeringsanläggningar försköts åt sydost, från Stora Torget mot Lilla Torget där Domus öppnade ett storvaruhus 1966. Vid mötet med Djurgårdsgatan i väster finns Linköpings "höghus", byggda 1957.

Men trots att så många hus försvunnit i Linköping var rivningarna ända sedan 1930-talet mycket omdiskuterade. Unikt för Linköping var att man under 1940-talet beslöt sig för att acceptera förändringar i den gamla bebyggelsen men samtidigt

Linköpings universitet. Förlagt till ett campus ett par km väster om Linköpings gamla stadskärna.

försöka bevara de gamla husen. Lösningen blev "Gamla Linköping" som skapades i Vallaskog några km väster om stadskärnan. Vid centrumomvandlingen demonterades gamla hus istället för att rivas och byggdes sedan åter upp i Gamla Linköping. I slutet av 1940-talet flyttades Huitfeldtska gården som första hus ut till Gamla Linköping. Under de omfattande saneringarna 1960–75 flyttades många hus till Gamla Linköping. Totalt har ett 60-tal hus flyttats till Gamla Linköping.

Under 1940-talet växte staden i söder och sydöst. Grannskapsplanerade bostadsområden förlades ett stycke utanför stadskärnan. Stadsdelen Johannelund, 3 km från centrum, blev ett stort utbyggnadsområde med 10 000 invånare och stod färdigt 1954. Andra förorter följde efter. Skäggetorp i nordväst 1963, Ryd i väster 1966 och Ekholmen 1967, söder om Johannelund.

I slutet på 1960-talet inleddes högskolans verksamhet med lärarhögskola, medicinsk högskola

Stortorget, med Storgatan som, till höger i bilden, sträcker sig upp mot Domkyrkan.

och teknisk högskola. Högskolan förlades till ett externt campus ett par km väster om stadskärnan i Valla. År 1975 fick högskolan universitetsstatus och är idag en av de mest betydelsefulla faktorerna för Linköpings expansion.

I mitten av 1970-talet passerade Linköping Norrköping befolkningsmässigt. Båda kommunerna

hade då knappt 120 000 invånare. Lillebror hade växt förbi storebror. 2003 har Linköpings kommun drygt 130 000 invånare och visionen är att om 10 år vara en stad med 200 000 invånare. Samtidigt som innerstaden förtätas med projekt typ Linnégården så pågår diskussioner om stora utbyggnader på de före detta regementsområdena.

BOSTADSUNDERSÖKNINGEN

BOSTADSUNDERSÖKNINGEN

Bostadsundersökningen presenteras i tre delar.

I den första delen – KVARTERET – presenteras Kv Djäknens relation till övriga delar i Linköping och de boendes åsikter om gården, trygghet, fasader och utemiljön som helhet.

I den andra delen – LÄGENHETERNA – presenteras de fyra undersökta lägenhetstyperna.

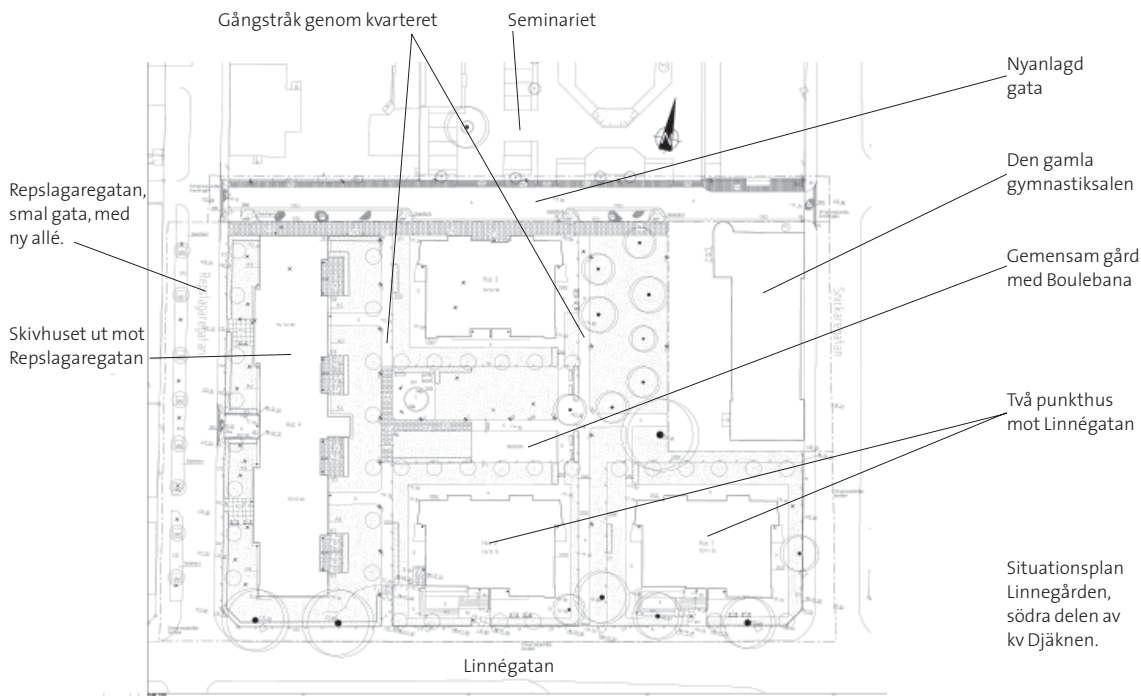
De boendes åsikter om respektive lägenhet och rum sammanställs med diagram och analyser. I den tredje delen – ARKITEKTONISKA KVALITETER – presenteras gestaltningen av samtliga lägenheter.

De boendes åsikter om material och detaljer, axialitet, rörelser, möblerbarhet, omslutenhet och ljus sammanställs med diagram och plananalyser.

Kvarteret

Kv Djäknén ligger i en del av Linköping som främst karakteriseras av stadstyperna Stenstad och Småstad. Men samtidigt finns i en del av grannkvarteren av den öppenhet som präglar stadstypen hus i park.

Drottninggatan, som avgränsar kv Djäknén i norr, präglas av Stenstadens täta, fullbyggda kvarter. Hus vars socklar möter gaturummets trottoarer direkt och vars fasader bildar tydliga väggar i gaturummet. Kvarteren är i vissa fall fullt bebyggda men det finns också en del kringbyggda gårdar som är stängda, ej tillgängliga som offentliga rum i staden.

Linnégatan, vy mot öster. Kv Djäknens nästa kvarter till vänster. Linnégatan 7 m bred. Kvarteren har förgårdar. Häckar eller staket utgör kvarterens gränser. På förgårdarna står stora träd som blir en viktig del av gaturummets karaktär.

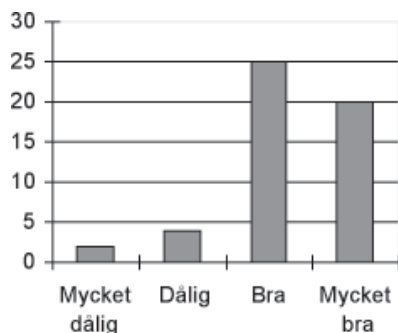
Linnégatan, vy mot öster. Kv Djäknens till vänster. Samma stadsrum som i ovanstående bild. Kvarteren har förgårdar. Ett staket framför punkthusen mot Linnégatan markerar kvarterets gränser. En nyplanterad häck framför skivhusen markerar gränser mot Repslagaregatan. På förgården framför punkthusen står stora träd.

Kvarteren längs Linnégatan är olika i täthet och utformning. Fristående hus, av olika storlek, står indragna 7–8 m in på kvartersmark och möter gaturummet med ett stycke förgårdsmark. Men ibland står hus också direkt i anslutning till gaturummet. Kvarterens gränser markeras av hus tillsammans med träd, staket, plank och mindre uthus. Inne i kvarteren finns en blandning av mindre hus, uthus, verksamheter, trädgårdar, olika gränsmarkeringar och parkeringsplatser.

Söder om kv Djäknens tar ett mer upplöst stadsrum vid. Idrottsanläggningar, parker och glest bebyggda kvarter som kännetecknas av den modernistiska stadstypen Hus i park. I den norra delen är bebyggelsen inordnad i ett äldre rutnätssystem.

Linnégården ligger i den södra delen av kvarteret Djäknens. I den norra delen ligger gamla seminariebyggnader tillsammans med nya kontorshus. Den södra och norra delen av kvarteret är åtskilda av en nyanlagd gata tvärs kvarteret.

Linnégården förhåller sig fritt till de skillnader i förhållanden mellan stadstyp, gata och kvarter som finns i grannkvarteren. Kvarterets gränser markeras av staket, stora träd, nyplanterade träd, häckar och låga murar. De nya husen är samtliga indragna ett stycke från Linnégatan och Repslagaregatan. Mellan gata och husfasad finns gräsbeväxta förgårdar. Ett av punkthusen ligger invid den nyanlagda gatan i mitten av kvarteret och möter gaturummet direkt. Huset står intill gatan, utan förgårdsmark. Genom de olika stadsrumsliga förhållningssätten får Linnégården samhörighet med de olika stadstyperna som finns i stadsdelen.

Fråga 1. Gården och husets yttre delar

Vi har placerat de fyra husen i Linnégården så att de tillsammans med den gamla gymnastiksalen omgärdar en gård. Husen tillsammans med staket, träd och häckar markerar gränserna mellan det privata ytorna i gården och kring husen och det offentliga. Genom släpp mellan husen har vi samtidigt försökt skapa öppenhet och luftighet.

Vad tycker ni om gårdens utformning?

Diagrammet visar de boende svar på fråga 1.

90% upplever gården som trevlig.

Gårdens utformning

Gårdens utformning uppskattas av de boende. I enkäten svarar 90% att de upplever gården som trevlig och hälften av dem tycker den är mycket trevlig. Det är ett högt betyg.

Gården känns genomtänkt och estetiskt tilltalande.

Kommentar från enkäten på fråga 1 i enkäten;

Vad tycker ni om gårdens utformning?

Problemen som de boende påtalar handlar mycket om lägenheterna i markplanet och då främst de som vetter mot den gamla gymnastiksalen.

Tyvärr innebär släppen att utomstående använder gräsmattor och bänkar som offentliga.

Kommentar från enkäten på fråga 1 i enkäten;

Vad tycker ni om gårdens utformning?

Skivhuset mot Repslagaregatan. Förgårdsmark mot den 6 m breda gatan. En nyplanterad allé har ersatt de stora träd som försvann inför bygget. En nyplanterad häck, nu skyddad av ett lågt räcke, markerar kvartersgränsen.

Vy från Linnégatan. Mellan husen skymtar gården. De nya bostadshusen är omgärdade av parkmark - kvartersmark. De står tillräckligt nära gatan för att skapa tydlig rumsbildning i gaturummet, men ändå så pass fritt att gårdsrummet, mellan husen, upplevs som öppet och samverkande med intilliggande stråk och händelser i staden. Det är ett offentligt gårdsrum, vilket är avgörande för stadstypen Hus i park.

Gårdsrummet för HSB:s del av kv Djäknén avgränsas av de fyra nya husen tillsammans med den gymnastiksalen. Gårdsrummet har olika karaktärer. Runt varje hus finns en mer privat del, avgränsad mot den gemensamma ytan, mitt i gårdsrummet. Tvärs gården finns olika möjligheter för gående att passera. Mellan husen finns stora släpp som skapar öppenhet i gårdsrummet.

Fyra fristående hus, i fyra våningar med takvåning, var också en skala som många av de boende vi intervjuade upplevde som positiv.

Just dom här lite lagom stora husen ... tilltalade mig. /.../ Dom som jag känner, som kommer hit och tittar och så, dom tycker det ser väldigt trevligt ut. Litet, man kan greppa det, det ligger så fint. Det är fint här. Alla som kommer hit har ju varit på mitt förra ställe och säger Oh vad ljust det är.

Boende i en 3 rum och kök,
i ett av punkthusen ut mot Linnégatan.

Skalan var också en förutsättning för att successivt ta hus och kvarter i besittning – att skapa hemkänsla.

Vi tyckte det var trevligt att det inte var så väldigt många hus. Det är inga jättehus. Och det känner man

Staketet på stensockel. Innanför förgårdsmark, först gräs och närmast fasaden grus.

ju när man bor här, man hejar på varandra, mest inom huset, än så länge. Man känner igen alla som bor i huset, men inte alla som bor i alla hus. Det kan jag inte säga.

Boende i 4 rum och kök,
i ett av punkthusen ut mot den nya gatan.

Bilarna är parkerade under gården i ett parkeringsgarage. Det är en förutsättning för parken mellan husen. Förhållandet mellan husen och gatan samt husen och parken får därmed de kvaliteter som tidig modernism omfattades av. Ett rumsligt öppet kvarter där marken mellan husen är offentlig, samtidigt som husen har en tydlig relation till gatan. Samma struktur och mönster finns i kvarteren till väster och söder om Djäknén. Öppenheten skapar en rumslik kontakt – en dialog – mel-

lan de rumsligt mer öppna stadslandskapet söder om den gamla stadskärnan.

Öppenhet men ändå ett tydligt gårdsrum kommenterades positivt av många av de boende.

Vi var och tittade på de nya husen vid Magasinstorget, men vi gillade det inte, det var låsta grindar. Kringbyggda gårdar. Det här kändes friare. Det är staket, men ändå öppet. Det var en viktig synpunkt för oss. Otrygg har jag inte känt mig, trots att det är öppet.

Boende i 4 rum och kök,
i punkthuset mot den nya gatan.

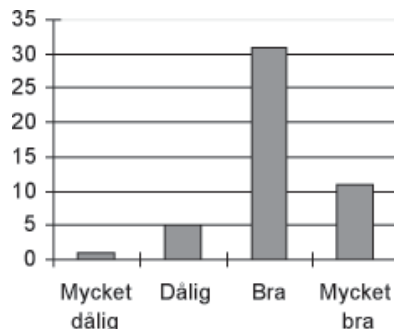
Genom den tydliga relationen till gatan och parkmiljön skiljer sig bebyggelsen i kv Djäknén från senare funkisarkitektur där husen, genom 1960- och 70-talens SCAFT regler, mer och mer frigjordes från gatan.

Trygghet, säkerhet, revir och gränser

Respektive "punkthustomt" är i sin yttre del, mot staketet, gräsbeväxt. Framför fasaderna är en bred yta singelgrusbelagd. Bottenvåningarna är också upphöjda 3–4 trappsteg från marken.

88% av de boende upplever gården och husen som tryggt och säkert. 12% upplever gården som osäker och otrygg. Främst är det möjligheten för icke boende att passera kvarteret som skapar upplevelse av otrygghet. Inbrott i en av källarna är det ett par som reagerat negativt över. Enkätsvaren är lika åsikterna som framkom under intervjuerna. Det upplevs som bra staket omgärdar de tre punkthusen. Det skapar en extra zon mellan offentligt och privat. När avståndet inte fungerar är det jobbigt för de boende.

Staketets markering, tillsammans med bottenvångens upphöjning över gården överbyggade en av de boendes tveksamhet över att välja en lägenhet i markplan.

Fråga 2. Tryggt och säkert

Med staket och en zon med småsten kring punkthuset samt häckar och gräsytor kring det långa skivhuset har vi markerat revir och gränser för att på så vis öka upplevelsen av trygghet och säkerhet.

Hur upplever ni trygghet och säkerhet i Linnégården?

Diagrammet visar de boende svar på fråga 2.

Knappt 90% upplever gården som tryggt och säker.

Gården från punkthuset vid Repslagaregatan. Uteplatser vid Skivhuset ut mot gården. Inhägnad runt punkthuset med ett staket och grusad yta närmast fasaden.

Den nyanlagda gatan tvärs kvarteret.

Fasaderna på samtliga hus är slätputsade och ljusa. Utrågande fönster över hörn, tunna burspråk, balkonger i nischer, smidesdetaljer vid balkonger och stora glasade ytor, den indragna takvåningen, ursparningarna och arkaderna vid entréerna är de element som ger fasaden uttryck och livfullhet. Långsidorna utgörs av stora öppningar som balanseras mot släta murade fasadytor. På gavlarna finns en mer traditionell fönstersättning. Husens form och utseende uppskattades av många av de boende.

Vi hade gärna velat ha lite högre upp. Så jag var tveksam först, men när vi såg på ritningarna att det inte var riktigt nere på m arken, och att man inte kan stå utmed fönstren och staketet hade stor betydelse. Att man inte bara kunde gå och titta in. Det är ändå rätt så skönt med markkontakt.

Boende i 4 rok, i markplan,
i ett av punkthusen.

Två ensamstående kvinnor ville inte bo på markplanen. Det kändes otryggt.

Men mina barn ville inte att jag skulle bo på första våningen (på markplan).

Boende i 2 rum och kök, i skivhuset.

Sen med tanke på tryggheten så skulle jag inte vilja bo i bottenplan, absolut inte.

Boende i 2 rum och kök, i skivhuset.

I skivhuset, mot Repslagaregatan, vette uteplatserna in mot gården. De var avgränsade mot gården med en nyplanterad häck. Ett par av de boende tyckte häcken var en otillräcklig gräns och markering mot den gemensamma gården och det gångstråk som sträckte sig längs med huset från Linnégatan i söder till den nyanlagda gatan i norr. De boende i båda gavellägenheterna hade blivit bestulna på kläder och cyklar som de förvarat på uteplatsen.

Vi vill ha ett staket eller någonting. Att ingärda uteplatsen på något sätt. Vi har blivit bestulna på kläder som hängt där, trots att vi varit hemma och inne. /.../ Det är en fråga om säkerhet. Vi vill göra det lite snyggt. Ha en snygg utemöbel och vackra blommor. Men vi vågar inte ha nånting där, inte än i alla fall.

Boende i 4 rum och kök, markplan i Skivhuset.

Även i enkäten kommenterades staketen kring husen. En av de som gav betyg "Dåligt" på fråga om säkerhet saknade ett staket framför skivhuset mot Repslagaregatan;

Tycker att innergården används av icke behöriga.
Staketet på framsidan för lågt används att åka på.

Kommentar från enkäten, fråga 2.

De som bodde i mitten av skivhuset kommenterade inte extra staket eller något om otrygghet. En barnfamilj med generös uteplats uppskattade att deras lägenhet låg i markplan.

Vi bodde i bottenvåningen i vår förra bostad och hade sett fördelarna med att ha barn i bottenvåningen. Att slippa ...krångel ... Man kan gå rakt in, även med skitiga skor. Det är mest praktiskt för oss. Vi hade också tur, ingen av oss såg (på ritningen) att det var en dubbel uteplats. Vi behöver mycket uteplats.

Boende i 5 rum och kök, markplan i Skivhuset.

Det är möjligt att för vem som så vill att passera genom kvarteret Djäknen. Samma förutsättning har alltid funnits att passera seminariet i kvarterets norra del, friliggande äldre byggnader. HSB:s nya bebyggelse fullföljer rörelsemönstret och det är möjligt att på flera olika sätt ta sig från Linnégatan i söder tvärs hela kvarteret, korsandes den nya gatan, fram till Drottninggatan i norr, och vice versa. Ingen av de boende vi intervjuade kommenterade att det var många som passerade genom kvarteret.

Det är inget folk som går här (framför uteplatsen) mer än dom som bor här. /.../ Det som är fantasiskt här är att det är så tyst.

Boende i 4 rum och kök, i skivhuset

Staketerna var viktiga för de boende. En tydlig markering av vad som är ditt och mitt. Många i

Skivhuset, gavel mot Linnégatan.

skivhuset saknade ett staket också kring sitt hus. Den nyplanterade häcken växte långsamt och de låga räckena gav inte tillräckligt skydd. Trots möjligheten var det få som utnyttjade möjligheten att gå tvärs kvarteret, på den allmänna gångvägen framför skivhusets uteplatser.

Folk går över här, dom tar en genväg. Jag trodde nog från början, när jag läste i broschyren att det skulle bli grindar. Det blev det inte och det kanske är skönt att det inte behöver stängas in kanske. I och med verksamheten i det gamla gymnastikhuset så rör det sig mycket folk också där, på gården. Det tycker jag

Punkthuset Repslagaregatan 39. Entrén vetter direkt ut mot gaturummet. "Inte bra med glastak när det regnar blir dörren och namntavlan blöt. Det rinner från glastaket." (Kommentar från enkäten, fråga 3 om entréerna.)

Skivhuset Repslagaregatan 41/43. Entrén vetter ut mot gaturummet. En entrégång sträcker sig över förgårdsmarken.

bara är trevligt. Staketet är bra, dom, som bor på markplan, vågar ha saker på balkongen. Man känner att det här hör ihop. Det är vårat liksom.

Boende i 3 rum och kök, i ett av punkthusen.

Staketet med häck sträcker runt kvarteret och markerar gränsen. För att nå gångvägen måste dels gränsen i form av en öppning i staketet beträdas. Därefter finns en trappa, där man symbolisk kliver upp på gårdens nivå. Upplevelsemässigt fungerar trappan och öppningen i staketet som tydliga symboler för gränser mellan offentliga och privata delar i stadsrummet. Många väljer istället för att ta smitvägen över gården att fortsätta Linnégatan västerut fram till Repslagaregatan.

Lägenheterna har främst visuell kontakt med gårdsrummet. Stora söder- och västervända balkonger vetter in mot gårdsrummet. Även lägenheterna på nedre plan har balkonger.

Entrén

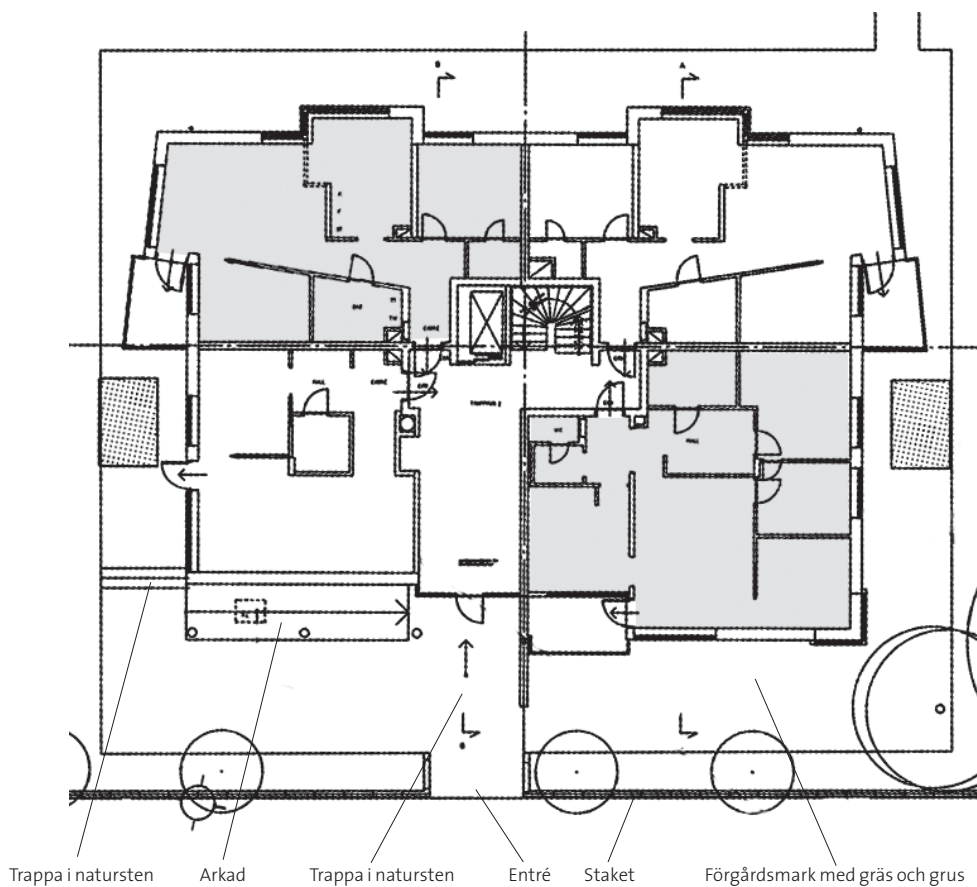
Det finns tre olika entréförhållanden i Linnégården. Entréerna mot Linnégatan sker genom flera steg. Från gatan genom staketet tar man sig in på förgårdsmarken. En trappa leder upp mot en arkad. Efter att ha gått upp i trappan kommer man in i arkaden och är inunder husets hägn. Entréporten sitter inne i arkaden, skyddad. Entréerna i skivhuset mot Repslagaregatan 41–43 är enklare. De nås via en entrégång över förgården. Ett glastak skyddar entrén. Entrén in till punkthuset vid Repslagaregatan 39 nås direkt från gatan.

De boende uppskattar sina entréer. Knappt 85% tycker de är bra eller mycket bra. De tre entréerna har fått olika bedömningar. Det är samma mönster som framkom under intervjuerna. Ekpartiet är uppskattat. Entréhallens rymd är omtyckt. Mest

Entré mot Linnégatan - arkaden med pelare. Entré sker i i fyra steg – etapper. Från den offentliga gatan, trottoaren, man passerar smidesstaketet, gå upp ett par trappsteg till husets nivå in under huset genom arkaden. Därefter in i huset, bakom dess murar.

Situationsplan, ett av punkthusen vid Linnégatan.

Trappa i natursten

Arkad

Trappa i natursten

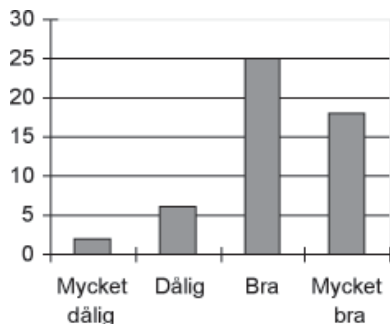
Entré

Staket

Förgårdsmark med gräs och grus

"Jag tycker entrén är väldigt välkomnande. Rymlig och ljus. Det enda sorgliga är väl att sopnedksten finns där. Det luktar lite illa ibland." (Boende i 3 rum och kök, i ett av punkthusen mot Linnégatan.) Bilden visar en av entréerna mot Linnégatan.

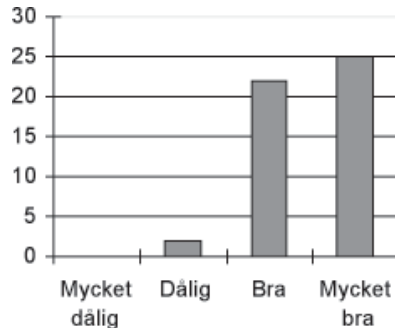

Fråga 3. Entréernas utformning

Vår ambition har varit att skapa välkomnande och representativa entréer med mycket glas och vackra eksnickerier. Huset mot Linnégatan har entréer i form av en arkad med pelare. Övriga hus har ett lätt glastak som väderskydd.

Vad tycker ni om entréns utformning?

Diagrammet visar de boende svar på fråga 3.

Fråga 4. Fasaderna

Vi har gjort husen fyra våningar höga med en indragen takvåning. Fasaderna är enkla. Burspråk vid köken, delvis inbyggda balkonger och hörnfönster är de detaljer som sätter prägel på husen.

Vad tycker ni om husets fasadutformning?

Diagrammet visar de boende svar på fråga 4.

96% tycker om husens fasader.

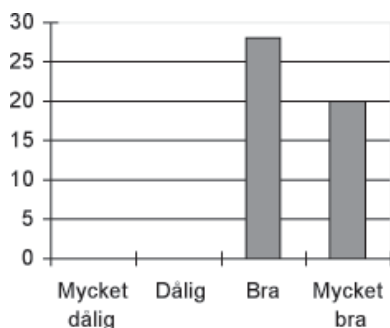
uppskattad är entréerna mot Linnégatan som samtliga svaranden tycker om. Det är en entré som upplevs som välkomnande och lagom skyddad. Minst uppskattad är entrén mot Repslagaregatan 39, följt av entréerna mot 41/43. I några negativa kommentarer i enkäterna anger att man upplever dem som dåligt väderskyddade.

Fasad och volym

I en av frågorna frågade vi om upplevelsen av fasaderna och volymerna i Linnégården. 96% tycker om husens fasader. Ett mycket högt betyg. Vilket också överensstämmer med intervjuerna. De negativa kommentarerna berör främst praktiska detaljer såsom tak över balkongerna, dropp från balkongerna och tak när det regnar.

Punkthusens privata del är markerad med ett staket. Grindar leder in till en privat präglad yta som sträcker sig runt husen. Det kan liknas vid en egen tomt för respektive punkthus.

Fråga 5. Sammanlagd kommentar för gården och fasaderna.

Sammanfattning

Den samlade bedömningen av gården är positiv. Betyget är bra eller mycket bra. I kommentarerna beskrivs konflikten mellan gården som privat yta för de boende och graden av offentlighet. Tillgängligheten för icke boende till gården.

Det finns en viss oro över att gården skall bli alltför offentlig.

I de 12 intervjuerna menar de boende att det är svårt att uttala sig om gården då de bott så kort tid i huset. Sommaren 2004 blir premiär för användandet av gården. Men överlag verkar de gränsmarkeringar som är gjorda fungera. Häckar som växer sig högre blir allt tydligare markering.

En av entréerna mot Linnégatan. Ett närmande av huset i olika etapper. Från den offentliga gatan, trottoaren, passagen genom öppningen i smidesstaketet, genom förgården, går upp ett par trappsteg till husets nivå, in under huset genom arkaden, fram till dörren. Därefter passerar den fysiska gränsen – dörren – och man träder in i huset.

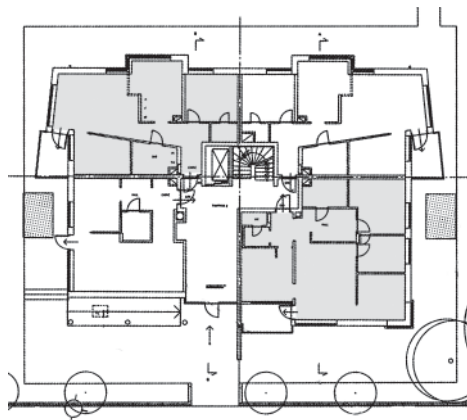
Lägenheterna

Lägenheterna i Linnégården är grupperade kring två olika trapphussituationer. En i punkthusen och en i skivhuset.

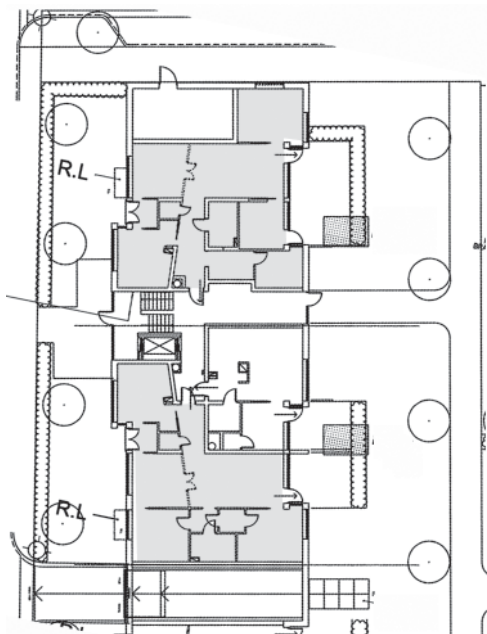
I skivhuset finns två trapphus med vardera 3–4 lägenheter. Två av lägenheterna är stora 4–5 rum och kök, och genomgående från fasad till fasad. Mellan de stora lägenheterna finns två mindre två-rumslägenheter som i det norra trapphuset är sammanslagna till en större 3 rumslägenhet. Av olika anledningar fick vi inte tillfälle att intervjua någon boende i denna lägenhetstyp.

I punkthusen finns ett trapphus med två 4 rums- och två 2–3 rum lägenheter. Lägenheterna har ljus över hörn, från två väderstreck.

Ytterligare lägenhetstyper finns på takvåningarna i skivhuset, respektive punkthusen.

Entréplan i punkthuset. Två stora 4-rumslägenheter på ömse sidor trapphuset, vetter mot söder (neråt i bilden). Mot norr ligger två mindre, 3-rumslägenheter. Samtliga lägenheter är hörnlägenheter och har ljus från två väderstreck. Genom burspråk får de mindre lägenheterna ljus från ytterligare ett väderstreck.

Entréplan i skivhuset. Två stora 4–5-rumslägenheter på ömse sidor trapphuset. Genomgående från gata till gård. Mot gården ligger två mindre, enkelsidiga, tvårumslägenheter, alternativt en tre-rumslägenhet.

Rumsfil mot gården. Vy från sovrum in mot vardagsrummet bort mot ytterligare ett sovrum.

Lägenhet 4–5 rum och kök 106, 111, 112 och 119 kvm

Lägenheten är tre rum djup och tre och ett halvt rum lång. Tvärgående ligger längst in i lägenheten två sovrum skilda åt med en badrumsenhet, klädkammare och passage. Vardagsrummet är två och ett halvt rum djupt och kan delas av i två rum. En indragen balkong mot gården skär in i vardagsrummet. I den främre delen av lägenheten ligger kök och entré. Längsledes utgör sovrum, vardagsrum och kök tre rumsenheter. Mellan kök och vardagsrum finns en halvrumsenhet som innehåller ett litet rum – en passage och ett litet wc.

Vi intervjuade 5 familjer boende i lägenhetstypen. En småbarnfamilj (husets enda) och fyra äldre par. Åtta svarade på enkäten.

Lägenheten finns i ett par varianter. Den södra gavellägenheten på markplanet är på 106 kvm. Grannlägenheten är på 100 kvm beroende på trapphusets utformning i markplan. Det finns i en större variant på 119 kvm vid den norra gaveln, där ett rum tillkommer beroende på miljörummet men också beroende på porten. Två ytterligare storlekar är 111 och 112 kvm. De har en rymligare hall. Skillnaden mellan dessa lägenheter beror på rödrängningar med tillhörande schakt.

Den inre delen av lägenheten är privat präglad. Från båda sovrummen nås badrummet utan att de boende behöver gå ut i andra delar av lägenheten. Från sovrummet mot gården nås badrummet via genomgångsmöjlighet genom klädkammaren. Det andra sovrummet har en dörr ut mot hallen framför badrummet.

Merparten av förvaringen är inbyggd. Det finns gott om skåp i lägenheten och även möjlighet till att ställa upp extra förvaringsenheter.

Köket och vardagsrummet är en mer offentlig del av lägenheten. Entrén är lägenhetens mörkaste rum endast indirekt dagsljusbelyst från köket. Entrén har en avsmalnande form och mynnar ut i vardagsrummet och vidare fram mot hallen i den privata delen. Det finns skåp och hatthylla i entrén och möjlighet att komplettera med extra skåp. Bra också att det i den korta passagen ut mot köket finns extra skåp.

Fråga 6, hallen

I de åtta svaren från enkäten tycker 7 av 8 att entrén är bra, 5 av dessa 7 tycker entrén är mycket bra. ”Stor och rymlig i vår lägenhet.” är en av kommentarerna från enkäten. Det är ett högt betyg.

Hall där det lilla wc:t ligger ett stycke in från entrén. Den snedställda väggen till höger. Vardagsrummet avdelat i två rum.

4-5 rum och kök 106 kvm. Hörnlägenhet (mot söder).

De vi intervjuade i "normalutförandet" av lägenheten var nöjda med entrén.

Hallen är bra. Entrén, för oss fungerar den bra. Den är tillräckligt stor för oss. Vi skulle vilja ha det lite ljusare, kanske ett fönster även där ovan dörren.

Boende i 4 rok, 106 kvm

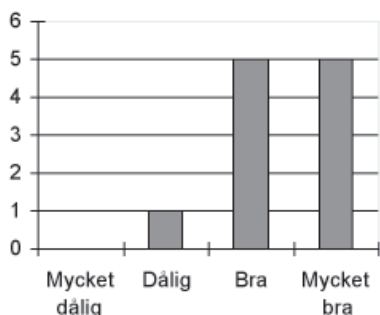

4-5 rum och kök 100 kvm.

I entréplanet påverkades planlösningarna av trapphuset och den yta som tillfaller den genomgående porten. En följd av detta är att det lilla wc:t vid entrén placerats längre in i lägenheten. Vi intervjuade två familjer med denna typ av hall och båda ansåg att hallen var för liten. Det blev snabbt trångt när man tog emot gäster exempelvis. Familjerna efterlyste någon form av groventré.

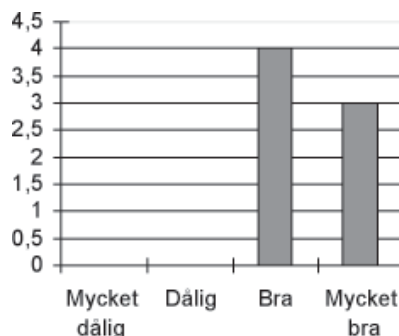
Det enda med vår entré, är att vi har hund, det hade varit bra om lilla toaletten hade varit med detsamma innanför dörren. Ett litet grovutrymme. När man kommer in med smutsiga hundar. Det måste vara samma med små barn.

Boende i 4 rok, 100 kvm

Enkätfråga 6: Vad tycker ni om entréns utformning i er lägenhet?

Svar från boende i 4–5 rum och kök c:a 106 kvm

Enkätfråga 7: Vad tycker ni om kökets utformning i er lägenhet?

Svar från boende i 4–5 rum och kök 106 kvm.

En liknande kommentar från den andra familjen.

Inne i lägenheten tycker vi att entrén är lite för liten. Den är en flaskhals, med tre barn. Vi hade önskat mer kakel (klinker), vi ökade ändå med några plattor mer än vad det var tänkt. Vi hade önskat att den var större.

Boende i 5 rok, 119 kvm

Sammanfattningsvis är hallen i 112/113 kvm varianterna den bäst fungerande hallen. Den är rymlig med förvaring i form av hatthylla och garderober. Det lilla wc:et är också bra placerat direkt innanför entrén. Hallen i samtliga lägenhetsvarianter ligger bra i lägenheten. Direkt kommunikation och ljus från köket, vy in mot vardagsrummet och vidare in mot sovrumsdelen.

Fråga 7, köket

Köket har en L-formad arbetsbänk och rymlig matplats. Köket skjuter ut i ett burspråk och har med fönster ned till golvet utblick mot balkongen och längs med husfasaden. Köket har, liksom i

övriga lägenhetstyper, hög utrustningsstandard med björk i luckor och bänkskivor, rostfri fläktkåpa, skåp som går upp till taket och trägolvet.

Köket får högt betyg i enkäten. De som svarat anser att kökets utformning är bra eller mycket bra. Trots det höga betyget finns en del kritiska kommentarer nedtecknade i enkäten.

Hörnet vid spisen med arbetsbänk skulle varit så brett att man hade haft möjlighet till en sk karusellhylla där. Nu svårt att både se och nå in i hörnet. /.../ Köksfläkten drar ej ut matos.

Kommentar från enkäten, fråga 7 och en åsikt som återkommer i två liknande kommentarer.

Enkätsvaren sammanfaller med kommentarerna från de vi intervjuade. Samtliga uppskattade kökets utformning men var genomgående kritiska till tre detaljer. Diskmaskinens placering intill ytterväggen, spisens placering i hörnläge och dålig kapacitet på fläkten.

Diskmaskinen når väggen. Det är svårt att klara mötet mellan diskhantering och tapet.

Köket i sig, det man kunde reagera på är diskmaskinen, den är för nära väggen. Här (intill spisen) hade man planerat för lådor, men då gick inte lådorna att dra ut, så det blev en lucka. Det fungerar men är lite trångt i hörnet där.

Boende i 4 rum och kök, 111 kvm.

Ett par av de boende klagade på att lukter och os från andra ställen i huset trängde in i den egna lägenheten. De som gillade att baka och laga mycket mat ansåg att längden på bänkskivorna snålt tilltagen. Det kändes osäkert hur robust och tålig bänkskivan av björk var.

Köket i 4-5 rum och kök är rymligt och ljust. Det finns kvaliteter i material och detaljlösning. Placeringen av diskmaskinen, utformningen av bänkarnas möte i hörn samt den dåliga fläktkapaciteten är brister som samtliga boende reagerade negativt över.

Vy från "vrån" in mot vardagsrum och hörnrummet.

Vrån

Mellan kök och vardagsrum finns en passage, ett litet omtyckt rum. Det användes som arbetsplats, för datamaskinen, uppställning av mat vid större kalas eller en ljus plats där man satt och fikade. Den lilla vrån som återuppstått i den moderna lägenheten igen. Från vrån nås en liten balkong mot Repslagaregatan. Det var många positiva kommentarer om det lilla rummet.

Rummet mellan kök och vardagsrum... Ja, det blir en arbetsplats, om än stökig, en studiehörna.

Boende i 5 rok, 119 kvm

Passagen – vrån – mellan kök och vardagsrum. Vy från vardagsrummet mot köket.

En annan familj använde också passagen som arbetsrum men också som äldre tiders serveringsrum, vid tillställningar då det var många gäster på besök.

Passagen, just för skrivbord, en arbetshörna, det är ju väldigt bra. När vi hade mycket gäster då har vi uppdukat där, det är väldigt bra. Vi dukar fram maten där, gående bord. Det är väldigt praktiskt. Många tycker det är väldigt mysigt, på något sätt. Ja det tycker vi själva också. Det var något på köpet, som man fick.

Boende i 4 rok, 113 kvm

En av de boende tyckte det var synd att passagen bara var 1,9 m lång. Det hade varit extra bra att få in en säng där. Ytterligare ett användningsområde.

Fråga 8, vardagsrummet

Vardagsrummet sträcker sig tvärs hela lägenheten. Mot gården, med morgonsol, avslutas vardagsrummet med en rymlig balkong/uteplats. Rummet är stort rum som rymmer många olika möbleringar.

I enkäten fick vardagsrummet höga betyg. Fyra tyckte vardagsrummets utformning var ”mycket bra”, tre tyckte det var ”bra”.

De positiva åsikterna återkom också i intervjuerna.

Vardagsrummet det vart ju underbart när vi fick ta bort mellanväggen, den tog vi bort från början. /.../ Möbleringen var klar innan vi kom hit. Gubbarna visste precis. Vi var rädda att rummet skulle vara för smalt, men det var det inte. Det visade sig att det var gott om utrymme, vi var själva förvånade.

Boende i 4 rum och kök, 113 kvm

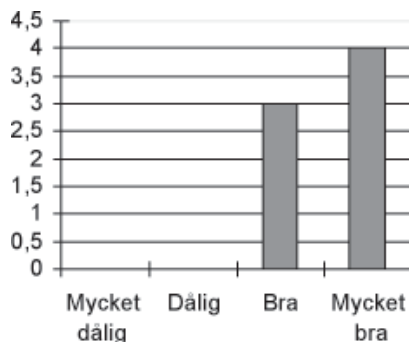
I två av lägenheterna vi besökte hade möjligheten att skapa ett extra rum utnyttjats. Det var fler som kommenterade vardagsrummet positivt.

I vardagsrummet ville vi ha det öppet. Det är vi väldigt nöjda med. De är ljust, och verkligen ett rum vi vill vara i.

Boende i 4 rum och kök, 111 kvm

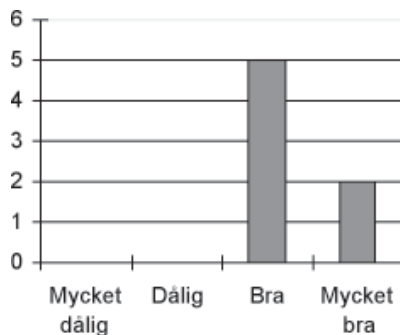

Vardagsrummet, mot balkongen. Glas med låg bröstning, från väg till vägg. Till höger öppningen in mot ett av sovrummen.

Enkätfråga 8: Vad tycker ni om vardagsrummets utformning i er lägenhet?

Svar från boende i 4–5 rum och kök, 106 kvm.

9. Vad tycker ni om sovrummets utformning i er lägenhet?

Svar från boende i 4–5 rum och kök.

Vardagsrummet har många kvaliteter. Det används som kommunikation mellan olika rum och delar i lägenheten. Det finns tvärgående genomsiktsmöjligheter och ängsgående rumsfiler. Det finns möjligheter att möblera rum i rummet.

4–5 rum och kök, 111 kvm.

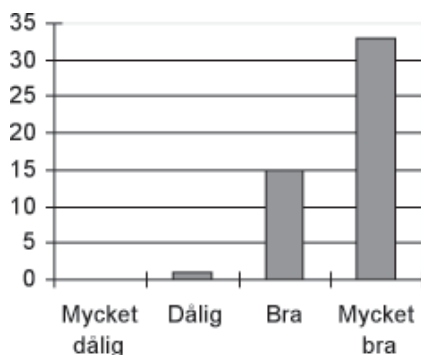
Fråga 9, sovrummen

86% av de som svarat på enkäten tycker om utformningen av sina sovrum. De negativa kommentarerna tar upp att sovrummen är små och svåra att möblera. Några efterlyser mer förråd eller en klädkammare i anslutning till sovrummen. De boende i 4 rok 106 kvm är de som är mest nöjda med sovrummen. De är stora, och placerade så att ett av dem kan kopplas till vardagsrummet som bibliotek eller TV rum, likväl som de tillsammans kan utgöra en sovrumsenhet.

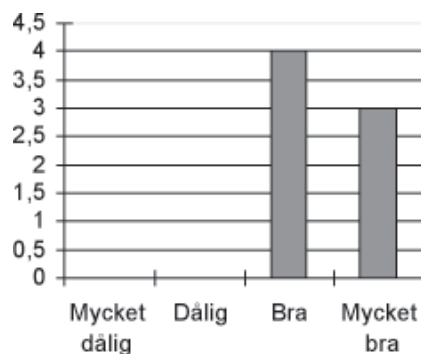
Fråga 10, badrummen

Badrummen uppskattades av de boende. Helkaklingen, spotlightbelysningen och tvättutrustningen var de delar som främst kommenterades. Extra utrymme för tvättmaskin, torkskumlare och bänk gjorde att volymen i badrummet växte.

Badrummet är väldigt fint, faktiskt. /...ett rymligt och fint badrum. Vi har bytt till ett ljusare kakel.

Enkätfråga 10: Vad tycker ni om badrummets utformning i er lägenhet? (Diagrammet visar svar från samtliga lägenheter.)

Enkätfråga 16: Helhetsintryck av lägenheten, 4-5 rum och kök 106 kvm?

Det hade vi där vi bodde förut. Där hade vi också fönster. Men det går bra.

Boende i 4 rum och kök 112 kvm.

Som helhet en omtyckt lägenhet, där ett par detaljer i köket var det som de boende var direkt missnöjda med. Kökets material, vardagsrummets storlek, fönsterutformningen var de mest uppskattade delarna. I enkätfråga 16 om helhetsintrycket får lägenheten tillsammans med terrasslägenheterna genomgående en positivbedömning.

Detalj skjutdörr. De förtillverkade snickerierna var målade på fabrik och höll inte samma standard som de platsmålade snickerierna. Exempelvis så fanns i skjutdörrspartierna synliga spikskallar. Överljuset, öppningen ovan dörren, var en uppskattad detalj.

Lägenhet 2 rum och kök 48 kvm

En liten enkelsidig lägenhet belägen i skivhuset. Lägenheten vetter mot gården och har därmed sol från öster, morgon och förmiddagssol, fram till 12-tiden.

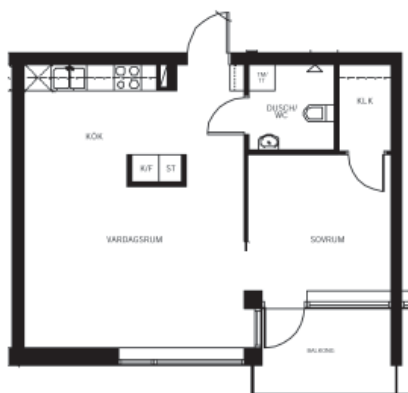
Lägenheten har en klassisk struktur med en inre installationstät del och en del med stora rum mot fasaden. Lägenheten är ett och ett halvt rum djup. I längsled är lägenheten 2,5 rum. I mitten finns en halvrumsdela där hallen är placerad. Bad och kök ligger på ömse sidor hallen. Vardagsrummet får sin storlek genom att den halva rumsdelen tillförs i area.

Vi intervjuade två ensamstående kvinnor. Inga enkätsvar från lägenhetstypen.

Kök och vardagsrum samverkar i ett stort rum. Mindre rum såsom beredningsyta, matplats och vardagsrum utgör rum i det stora rummet. Sovrummet nås från vardagsrummet med en skjutdörr intill fasaden.

Skjutförren till sovrmmet är bra. Det hade varit jobbigt med en vanlig dörr där.

Boende i 2 rum och kök.

2 rum och kök, 48 kvm.

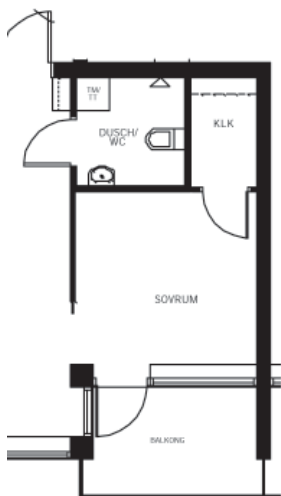
Vy från entrén. Passagen mellan köksskåp och vägg mot sovrmm är möblerad med en bokhylla.

Matplatsen ligger inom köksdelen. En yta som definieras av den inbyggda skåpenheten mitt i rummet. Båda de vi intervjuade hade ett stort matbord.

Här (vid matbordet) får vi plats 6 stycken. Sen kan man svänga på det också och få plats en 10 stycken. Det går.

Boende i 2 rum och kök.

Rummen har tydliga former vilket är extra viktigt i en liten lägenhet. Köket, är inbyggt och förvaring sker genom en klädkammare som nås från sovrmmet.

Del av lägenheten. En av de boende hade flyttat dörren till klädkammaren 2 dm (mot vänster i bild). Det medförde ökad möblerbarhet.

Det finns tillräckligt med förvaring för en liten lägenhet. Hallen är liten och har förutom hatt-hyllan ingen förvaring.

Entrén till lägenheten... den fungerar, jag bor ju själv här. Det är klart, kommer det folk och så blir det litet. Men det visste jag också.

Boende i 2 rum och kök.

I sovrummet ligger klädkammaren. I en av lägenheterna var dörren flyttat 20cm. Därigenom skapades utrymme för en hylla i klädkammaren och en möbel fick plats mot den lägenhetsskiljande väggen i sovrummet.

Jag har ändrat en grej till som jag tycker är bra och det är dörren in till klädkammaren. Den satt mitt på, och jag fick ändrat det. Förskjutet åt ena hållet. Då fick jag plats med ett skåp.

Boende i 2 rum och kök.

Entrén. Kapphylla och badrum till vänster. Till höger köket. Klinikerplattor markerar entréns gräns mot rummet.

Entrén sker i lägenhetens mörka del. Ljuset i vardagsrum lockar till rörelse från det mörka och lilla rummet fram mot det ljusa och stora. En uteplats avslutar denna regi i rörelse.

Lägenheten präglas av de stora fönstren som upptar det mesta av fasadytan. De stora glasytorna verkade inte vara störande för de boende. Det var först kvällstid som insynen kunde besvära.

Integritet... man vänjer sig, men i början tyckte jag det var så, det är en så liten lägenhet man kan ju inte gömma sig här. I en större lägenhet kan man sätta sig någon annanstans. Men jag drar ju ned persiennerna, på kvällen, när jag tänder upp. Då sitter jag inte här inför öppen ridå, det gör jag inte. Medan jag sett att många gör det. Men jag känner att jag vill ha mitt

Vy från matplatsen, diagonalt över vardagsrummet mot balkongen och dörren in till sovrummet.

privatliv på kvällstid. Men jag tror inte man tittar så mycket på varandra. Boende i 2 rum och kök.

Vardagsrummet definieras som ett rum i rummet med stöd av den inbyggda skåpsenheten. I en av lägenheterna var den breddad med 20 cm vilket var tillräckligt för att vara bakgrund för en liten soffa. I den andra lägenheten var skåpsenheten smälare och det hade varit många funderingar innan möbleringen funnit sin form.

Det var lite svårt, jag hade ju möblerat, köpt lite nya möbler, och det var svårt att veta hur mina nya möbler skulle passa in här. Men sen blev ju inte möble-

ringen riktigt så som jag hade möblerat på ritningen. Soffan hade jag ju inte alls tänkt ha emot den här, det var tur att jag beställt en tvåsitssoffa. Annars hade det inte fungerat. Boende i 2 rum och kök.

Sovrummet är litet. Dörren – en skjutdörr – är placerad invid fasaden vilket begränsar insynen i sovrummet. En av de boende hade satt in extra garderober sovrummet och en hade flyttat dörren till klädkammaren, så som vi beskrivit ovan.

Sovrummet kan jag inte klaga på. Jag var så glad när jag fick in sängen, det var precis att den gick in där och så nattduksbordet. Boende i 2 rum och kök.

Vardagsrummet, avgränsat genom skåpinklädnaden från köket. I bakgrunden matplatsen som ligger inom köksdelens avgränsning.

Matplatsen, mellan kökets skåpenhet och väggen mot nästa lägenhet.

Badrummen i 2 rumslägenheterna är något mindre än i de större lägenheterna. Tvättbänken är ersatt med en tvättpelare.

Det är jättefint badrum. Det är lite lyx. Dom flesta som kommer in säger att så här skulle jag vilja ha det, så säger många. Jag har inte använt tvättstugan nånting. Men jag tycket att det hade varit bra med nånting att hänga upp i själva duschen. Att fälla ut något, det har jag saknat. Även om man torktumlar så vill man inte tumla allt.

Boende i 2 rum och kök.

Köket är en del av det stora rummet. Arbetsbänken är inbyggt mellan entrén och lägenhetsskiljande vägg. Genom skåpenheten får också köket gränser och blir ett rum i rummet.

Köket fungerar bra, om man inte är för många. Men det fungerar ju om man bara är ett par stycken. Ljust kök ville jag ha. Jag tyckte det var snyggt, med spiskåpan. Men som tur var bestämde jag mig för att byta ut alltsamman (mot rostfritt) och det är jag glad för att jag gjorde.

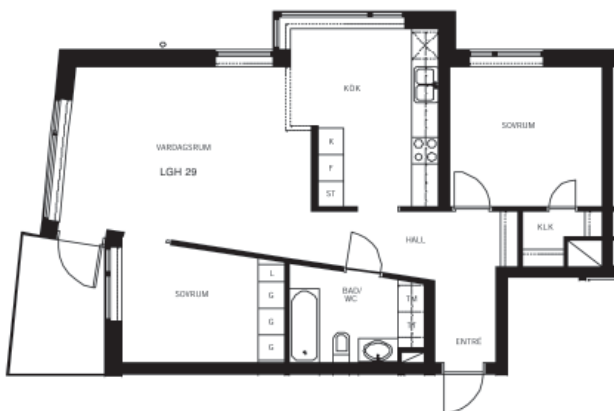
Boende i 2 rum och kök.

Som helhet en väl fungerande lägenhet, där den väldisponerade ytan uppskattades.

Lägenheter 3 rum och kök, 71–77 kvm

3 rumslägenheterna på drygt 70 kvm ligger i de tre punkthusen. De förekommer i olika varianter i entréplanet och finns som en mindre 2 rumslägenhet och en större 3 rumslägenhet.

Lägenheten ligger över hörn och har entré i det ena hörnet. Den är knappt två rum djup. I den inre, ej direkt dagsljusbelysta delen av lägenheten ligger hall, badrum, entré och ett av sovrummen, med fönster mot gaveln. Rumsdjupet är i denna del 3,4 m. Genom att dela rumsdelen i två mindre rum erhålls passage och badrum. Den snedställda väggen gör att ytan, där den som bäst behövs, skapar tillräcklig volym i det lilla

3 rum och kök, 71 kvm.

Vy från vardagsrummet mot köket. Öppet samband, stora fönster med låg bröstning.

Från hallen ut mot vardagsrummet. Till höger dörr ut mot köket och till vänster dörr till badrummet.

sovrummet mot gaveln. Den yttre rumsfilen ligger mot fasaden och innehåller sovrums, kök och vardagsrum. Rum med djupmått på 3 m. För vardagsrummet tillförs halva den inre rumsvitens mått och rummet får sin ökade storlek med djupet omkring 4 m. Samma djup erhåller köket då det sticker fram som ett burspråk ut ur huvudvolymen.

I husen mot Linnégatan vetter lägenheterna mot gården och har därigenom, via burspråket i vardagsrummet och balkongen, kontakt med gatan. I punkthuset mot Repslagaregatan vetter lägenheten mot gatan och där ger vardagsrum och balkong kontakt med gården.

Lägenheten finns även som mindre trerumslägenhet, på 67 eller en större på 77 kvm. Då en extra klädkammare tillkommer blir lägenheten 77 kvm.

I en ännu större 3-rumsvariant tillförs vardagsrummet extra yta genom att det lilla sovrummet invid balkongen tillfaller vardagsrummet. Ytterligare ett stort sovrums nås från vardagsrummet.

Vi intervjuade två ensamstående, medelålders kvinnor. I enkäten svarade 13 boende, jämnt fördelade i punkthuset mot Repslagaregatan och i de två husen mot Linnégatan.

Förutom husets läge i staden och måttliga volymer var lägenhetens storlek en viktig orsak vid valet av bostad.

Jag har varit med i HSB så länge så att jag fick välja nästan först. Jag hade allt att välja på. Men jag hade dels min ekonomi som jag var tvungen att ta hänsyn till så jag kunde ju inte välja terrassvåningen, vilket jag hade velat. Sen var det väderstrecken och självklart hur själva lägenheten såg ut. Så den här tyckte jag uppfyllde mina krav ...

Boende i 3 rum och kök, mot Linnégatan.

Lägenheten har ljus över hörn, men erhåller genom burspråket i köket och vardagsrummet ljus från tre väderstreck. Köket vetter mot norr och väster, sovrummet mot norr och vardagsrummet som genom balkongens riktning får ljus från söder, norr och väster. Lägenheten upplevdes som ljus.

Dom människor jag känner som kommer hit och tittar dom tycker det ser väldigt trevligt ut. /.../Alla som kommer hit har ju varit på mitt förra ställe och säger Oh vad ljust det är.

Boende i 3 rum och kök, mot Linnégatan.

Det är en händelserik lägenhet. Burspråk, balkong, snedställd vägg och olika rumstyper skapar varia-

tion. Vardagsrummet är ett öppet rum där tre av hörnen är samverkande, öppna, mot andra rum. Mot matplatsen i köket, mot passagen ut mot hallen och hörnet mot balkongen. Öppenheten skapar luft och volym, men gör samtidigt möbleringen något begränsad.

Fråga 6, hallen

Hallen är indirekt dagsljusbelyst och placerad i lägenhetens inre, mörka del. Ett par steg in i hallen presenteras lägenheten. En snedställd vägg leder fram mot balkong och stort fönster i vardagsrummet, till höger ligger köket med matplats i burspråk. Rakt fram ligger ett av sovrummen. Från det mörka och omslutna fram mot det ljusa och öppna.

I enkäten ger 90% omdömet bra, om hallen. Drygt 20% tycker den är mycket bra. I några av enkätens kommentarer beskrivs brister. Dels att kapphyllans är placerad långt in från entrédörren och dels att kapphyllan syns från vardagsrummet.

Hatthyllans placering är inte bra p g a att man ser alla kläder från stora rummet mm.

Kommentar från enkäten, fråga 6.

Under intervjuerna hörde vi liknande kommentarer.

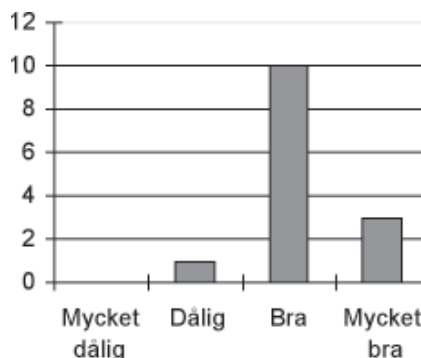
Men vad jag inte uppskattar är att hatthyllan sitter så långt in i entrén. När folk kommer på besök så ska dom ta av sig skorna och dom skall ta av sig kläderna och dom skall då gå in med sina smutsiga skor ända till hatthyllan. Det är lite synd.

Boende i 3 rum och kök, mot Linnégatan.

Samtidigt fungerade hallen bra när man var många. Stor och rymlig.

... jag tycker det är rätt så bra, för kommer det fler så kommer de in en bit.

Boende i 3 rum och kök, mot Linnégatan.

Enkätfråga 6: Vad tycker ni om entréns utformning i er lägenhet?

Svar från boende i 3 rum och kök c:a 70 kvm.

I hallen faller dagsljuset in från sovrum och passagen ut mot vardagsrummet

Förvaring

Det är en liten lägenhet med begränsade förvaringsmöjligheter. I det mindre sovrummet finns en garderobsvägg och i det större sovrummet en kläd-kammare. I båda lägenheterna hade garderoberna i det lilla sovrummet flyttats.

I det lilla rummet har jag flyttat garderoberna. Det hade bara blivit garderober annars. Men det är perfekt för mig. Det är aldrig tillräckligt med garderober, men det räcker för mig.

Boende i 3 rum och kök, mot Linnégatan.

Ett stort minus var fläktkanalen som fanns i kläd-kammaren. Den plottrade sönder förrådsytan.

Sen är jag också besviken på kläd-kammaren som så stor och rymlig ut, nu sitter en trumma där som tar en stor del av kläd-kammaren. Den fanns inte med

Balkongen, mot söder. Utblick ut över Linnégatan.

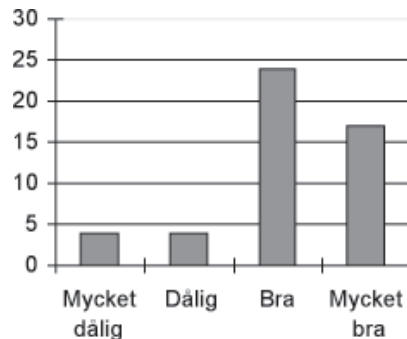
på ritningen. Information kom i sent skede. För det var en av grejerna med den här lägenheten. Jag har aldrig haft en klädkammare, det var så underbart att kunna ställa en extrasäng och allt möjligt, men nu fick den inte plats i alla fall.

Boende i 3 rum och kök, mot Linnégatan.

Fråga 8, vardagsrummet

Vardagsrum och kök har ett öppet samband, men med möjligheten att sätta upp en vägg mellan rummen.

I enkäten tycker 90% att vardagsrummet är bra och drygt 50% av dessa att vardagsrummet var mycket bra. Kommentarer i enkäten tyder på att vardagsrummet uppskattas för att de är vackert, men att man störs av att det är svårt att möblera.

Enkätfråga 8: Vad tycker ni om vardagsrummets utformning i er lägenhet?

Svar från boende i 3 rum och kök, 71 kvm.

Vardagsrummet skulle vara något större för att kännas fullt möblerbart.

eller

3:an i punkthusen är svärmöblerad, något.

Kommentarer i enkäten från boende i 3 rok.

Vardagsrummet är ljus och ett centrum i lägenheten. De stora fönstren ger god bra kontakt med gården.

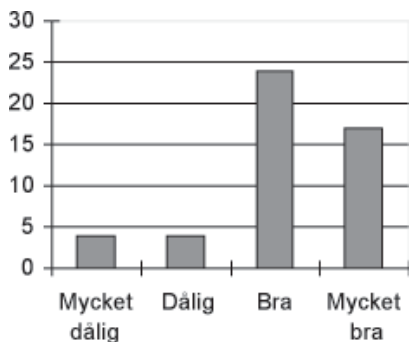
Härligt med de stora och låga fönstren.

Kommenter i enkäten, från boende i 3 rok.

Intervjupersonen som bodde i den öppna varianten upplevde möbleringen som lite problematisk. En liten soffa hade placerats på väggen mellan kök och vardagsrum.

Ja, (det har varit svårt att möblera) jag hade en tvåa och trea (soffgruppsmoduler) och en skinnfåtölj med fotpall, men jag fick ju bara plats med trean där. Resten står nere i förrådet. Innan jag flyttade hit gjorde jag flera olika möbleringsalternativ, oja. Men det går inte att knö ihop hur mycket som helst.

Boende i 3 rum och kök, mot Linnégatan.

Enkätfråga 7: Vad tycker ni om kökets utformning i er lägenhet?

Svar från boende i 3 rum och kök 71 kvm.

I en av de undersökta lägenheterna var kök och vardagsrum avgränsade mot varandra med en vägg. Det gav bättre möblerbarhet men inte lika bra samband mellan kök och vardagsrum.

Sen har jag stängt till där (en vägg mellan kök och vardagsrum) plus en vikkvägg i öppningen, så att jag kan stänga av köket ordentligt. Ett kök skall vara ett kök.

Boende i 3 rum och kök.

Fönstren är stora och skivhuset intill ligger nära men ingen av de vi intervjuade besvärades av insyn.

Det är både utblick och inblick. Det kanske är härifrån som det är närmast (vardagsrummet), det syns in därför (skivhuset). Jag tycker inte att jag bryr mig om det. Fönstren går lågt och man syns ju hur stor man är. Där jag bodde förut var ingen insyn alls, men nu får man tänka lite på vad man gör. Men man vänjer sig vid det också. Man bryr sig inte själv och jag utgår ifrån att ingen annan bryr sig om vad jag gör heller. Man ser inte på dagtid utan det är ju på kvällarna då, för man vill ju inte dra ned, det är för solen i så fall.

Boende i 3 rum och kök, mot Linnégatan.

Vy från vardagsrummet ut mot hallen. Till höger dörren till toaletten.

Fråga 7, köket

Köket fick högt betyg i enkäten. 90% gav betyget bra eller mycket bra. I intervjuerna beskrevs köket som stort och mycket ljus. I enkätkommentarerna nämns den dåliga fläkten. 3:orna med öppen planlösning – öppet samband mellan kök och vardagsrum – är extra känsligt. Det luktar matos i hela lägenheten då man lagar mat på grund av fläktens dåliga kapacitet.

Några av kommentarerna i enkäten, liksom i intervjuerna, tar upp inredningen i köket. Det är knappt med skåp och för liten bänkyta. Björkskivorna upplevs också som känsliga.

Detalj vid burspråket i köket. Djup fönsterbänk av sten kragar ut över radiatoren. Trägolvt.

Material och detaljer i köket upplevdes också som fina. Trägolvt och oljade björkskivor var ovana material för de boende.

Jag höll på att få slag när jag såg att det skulle vara parkett även i köket. Det går väl aldrig, jag som är ganska "slabbig" när jag håller på. Men det går alldeles utmärkt och det är väldigt trevligt dessutom. Jag har en trasmatta nedanför bänken. Och sen är det underbart att det är parkett i alla rummen. Vi hade sådana där fula kortmattor tidigare, och det här känns lite lyxigt, nästan./.../Sen tycker jag det är snygga golvlister.

Boende i 3 rum och kök.

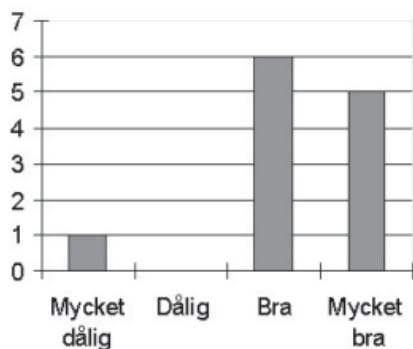

Fråga 9, sovrummen

86% av de som svarat på enkäten tycker om utformningen av sina sovrum. De negativa kommentarerna tar upp att sovrummen är små och svåra att möblera. Några efterlyser mer förråd eller en klädkammare i anslutning till sovrummen.

Gäller vår 3 rummare; Lilla rummet med snedvägg och garderober svårmöblerad och för litet. Tur att dörren är skjutbar. (Gav betyg Dålig).

Kommentar från enkäten,
bonde i 3 rum och kök 71kvm.

Enkätfråga 16: Helhetsintryck av lägenheten, 3 rum och kök 71 kvm?

Sammanfattning

Som helhet en uppskattad lägenhet uppskattat av de boende.. Minus för hallen med det stora avståndet mellan kapphylla och entrédörr samt fläktkanalen som tog stor yta i klädkammaren. Negativa kommentarer berör även det mindre sovrummet som upplevs som svårt att möblera. Positivt är att de boende upplever lägenheten som ljus och öppen.

4 rum och kök, 90 kvm

Den andra lägenhetstypen i punkthusen är en stor hörnlägenhet på 90kvm, 4 rum och kök. I de två husen mot Linnégatan vetter lägenheten mot gatan, i punkthuset vid den nya delen av Repslagaregatan vetter lägenheten in mot gården.

Lägenheten är i princip 3 x 2,5 rum djup. Små rumsmått tillsammans med ursparningar för trapphus och balkong i "ursprungsvolymen" gör att lägenhetens struktur är mindre tydlig än grannlägenheten, den tidigare beskrivna 3 rum och kök på 71 kvm. Sovrum, vardagsrum och kök är tre rum i bredd, längsgående, mot gården respektive gatan. Balkong, kök och entré är två rumsdjup, tvärgående genom lägenheten. Vardagsrummet är 1,5 rum djupt och utgör tillsammans med hall och badrum en 2,5 rumsenheter tvärgående rumsserie. Mot husets gavelfasad ligger tre rum.

Vi intervjuade två familjer i lägenhetstypen. En familj i huset mot Repslagaregatan och en familj i ett av husen mot Linnégatan. 16 enkätsvar inkom från boende i lägenhetstypen.

Lägenhet 4 rum och kök, 90kvm.

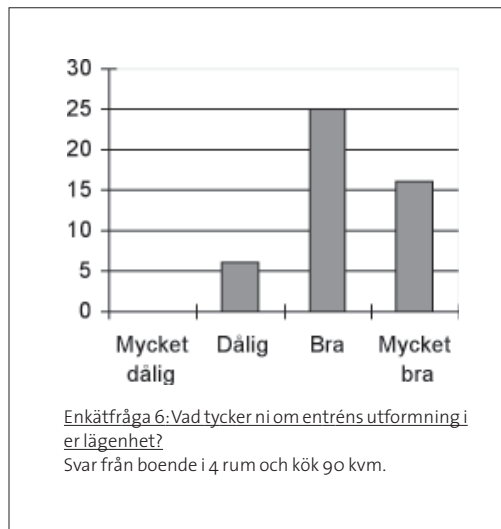
Vy från balkongdörren, genom vardagsrummet och fram mot hörnfönstret i sovrummet. En rumsfil längs ljuset invid fasaden.

Fråga 4, hallen

Från entrén finns utblickar tvärs lägenheten, mot balkongen genom köket och vardagsrummets stora fönster. Ett möte med fönster i olika läge, indraget i köket och vid fasadliv i vardagsrummet.

Hallen har en entrédel, en passage/förvaringsdel och ett kapprum. En lösning som gör att kläder och skor inte hamnar direkt innanför entrédörren.

I enkäten erhöll entrén högt betyg. 88% tyckte entrén var bra och av dom tyckte 45% att den var mycket bra. Ett högt betyg. Tre av de som svarade tyckte entrén var dålig. En av kommentarerna i enkäten berörde förvaringsmöjligheterna.

Skulle önskat klädkammare i hallen

Kommentar från enkäten, fråga 6.

I de båda intervjuerna fanns skiftande åsikter om hallen. En av de intervjuade tyckte den var liten.

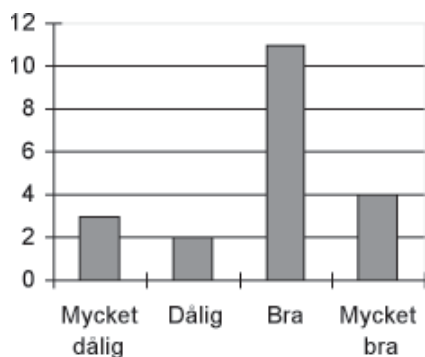
Entrén... den där lilla smattan (kapprummet) tycker jag är liten. Den är inte mycket. Vi har en byrå där, man måste ju ha något att slänga vantar i. Det kan man inte ha på hyllan bara. Vi hade den där byrån, den kanske är lite stor.

Boende i 4 rum och kök.

Passagen med garderober leder in mot det största sovrummet och badrummet. I passagen finns garderober och plats för ett par till. Det finns inbyggd förvaring alternativt plats för extra skåp i samtliga rum. Det finns bra med garderober i lägenheten.

Förvaring, det finns aldrig tillräckligt. Vi tyckte det var jättebra, vi hade faktiskt sämre förråd i huset.

Ur intervju med boende i 4 rum och kök.

Enkätfråga 7: Vad tycker ni om kökets utformning i er lägenhet?

Svar från boende i 4 rum och kök 90 kvm.

Det finns många olika sätt att röra sig i lägenheten. Förutom hörnrummet har rummen i lägenheten minst två dörröppningar. Det skapar möjligheter till rundgångsrörelser mellan entré, kök och vardagsrum. En liten dörr mellan två av sovrummen skapar ytterligare frihet i användningen genom att skapa en smitväg från det mindre rummet ut mot hall och bad. Man behöver inte passera genom vardagsrummet. Ingen av de vi intervjuade använde den extra dörröppningen och hade stängt igen med hjälp av en bokhylla.

Vi har stängt den där dörren. Vi har en bokhylla för.
Vi tänkte sätta igen den...

Boende i 4 rum och kök.

Fråga 7, köket

Köket är rymligt med L-uppställning och matplats. Det har två öppningar, en in mot vardagsrummet invid fasa den och en direkt från hallen. Ett stort fönster med låg bröstning ger generös kontakt mellan kök och balkong. En av de intervjuade hade

Utblick från hallen ut mot köket och balkongen.

funderat på att bygga igen öppningen mellan kök och vardagsrum, men låtit det bero och uppskattade öppenheten.

Från början tyckte jag att det skulle vara ett mer slutet kök. Vi diskuterade att stänga en dörr i köket. Man var ju van med standardkök.

Boende i 4 rum och kök.

Material och utrustning i köket uppskattades av de boende.

Vi har standardlösningen i köket, men har valt till ett vitrinskåp. Vi tyckte det var hög standard.

Boende i 4 rum och kök.

Vy från hallen, en inre axel som sammanbinder entrén, passagen och det stora sovrummet.

En av de intervjuade var ängslig över att trä i golv och bänkskivor var ömtåligt.

Nu har jag vant mig vid det (trägolvet). Men man måste vara noga med det. /.../ Sen vad jag tycker är väldigt bra det är att skåpen går ända upp i tak. /.../ Det är jättesnyggt. Det kan man inte klaga alls på.

Boende i 4 rum och kök.

I enkäten tycker 70% av de boende att köket är bra eller mycket bra. Men här finns också tre boende som upplevde köket som mycket dåligt utformat. Köket i denna lägenhetstyp får därmed ett av de allra sämsta betygen i enkäten. Enkät-

kommentarerna handlar till stor del om dåliga fläktkapacitet, spisar, diskmaskiner och köks- och skåpluckor som krockar med varandra.

För litet kök i förhållande till lägenhetens storlek. Mycket dålig skåpinredning i köket.

eller det här svaret;

Men dåligt med arbetsytor och fläkten är en katastrof. Eftersom vi älskar matlagning är detta viktigt. Köket är ju trevligt utseendemässigt men tyvärr inte praktiskt. Vi har dessutom tillval för bl a gashäll. Den dåliga fläkten gör att vi inte kan använda gasmöjligheten. Varför så dåliga köksfläktar.

Svar från enkäten, på fråga 7.

Det finns ingen avgörande skillnad mellan köken i de olika lägenheterna som förklarar enkätresultatet.

Fråga 8, vardagsrummet

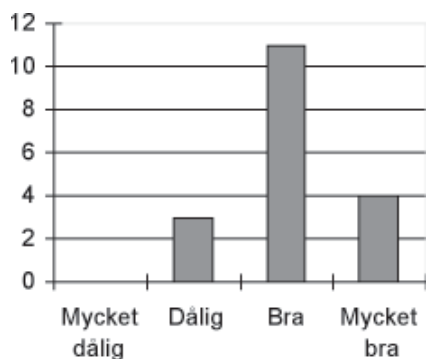
Vardagsrummet ligger som ett nav i lägenheten. Det har dörröppningar mot hallen, köket, balkongen och två av sovrummen. I enkäten tyckte 87% av de boende att vardagsrummets utformning var bra eller mycket bra. Det är ett högt betyg.

I intervjuerna uppskattades öppenheten och kontakten mellan vardagsrum och övriga rum.

Det här rummet (vardagsrummet) hade mycket dörrar. Vi hade en hörnsoffa, den slopade vi redan när vi såg ritningen. Man kunde ha den i och för sig, men här finns ju inget hörn. Det var heller inte något avgörande. Vi tyckte om det här med att det var öppet. Något som vi också tyckte var positivt var att kunna se ut åt olika håll.

Boende i 4 rum och kök.

Samtidigt gör dörröppningarna att det blir problem med möblerbarheten i vissa fall. Några av enkätsvaren kommenterade detta:

Enkätfråga 8: Vad tycker ni om vardagsrummets utformning i er lägenhet?

Svar från boende i 4 rum och kök, 90 kvm.

Mkt bra sedan väggen till sovrum 3 tagits bort.

Eller som nedanstående;

Vi saknar en möblerbar vägg på grund av två dörrar till sovrum.

Två kommenter från enkätsvaren, på fråga 9.

Fråga 9, sovrummen

I enkäterna var det knappt 90% som tyckte sovrummets utformning var bra eller mycket bra. I intervjuerna kommenterades sovrummen sparsamt. I den ena lägenheten vi besökte var sovrummet på hörnet ett TV-rum och samverkande med vardagsrummet. I den andra lägenheten användes det lilla sovrummet som ett arbetsrum. Det fanns en generalitet i sovrummen.

Hans sovrum ligger lite avskilt, det är bra, han är så ljudkänslig och så är toaletten alldeles utanför. Jag tänker inte på att jag får springa genom hela lägenheten från mitt sovrum till toaletten.

Boende i 4 rum och kök, 90 kvm.

Fråga 10, badrummen

Badrummen var uppskattade även i den här lägenhetstypen. I enkäten finns enbart positiva svar.

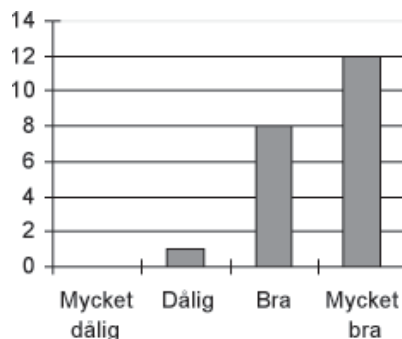
Snyggt, enkelt och funktionsdugligt. Brukar vara svårt att förena.

Kommentar från enkäten, fråga 10.

Samma intryck förmedlas i intervjuerna, där även belysningen lyfts fram som en viktig del av det positiva intrycket.

Alla reagerar på det, att det är jättebra. Dels är det ganska stort, sen har vi ju både tvättmaskin, torktumlare och arbetsbänk. Skåp över. Det har jag tyckt varit väldigt bra. Jättefräscht med kakel och så. Vi har standard, fast vi fick ju välja färg på kaklet och det har vi ju gjort.

Boende i 4 rum och kök, 90 kvm.

Enkätfråga 16: Helhetsintryck av lägenheten, 4 rum och kök, 90 kvm?

Sammanfattning

Som helhet en lägenhet som de boende vi träffade tyckte var ljus och öppen. Lägenheten har en vacker och praktisk entré med genomsikt från hallen tvärs vardagsrum och kök. Ett kapprum vid sidan av entrén är en annan praktisk lösning som avlastar hallen. Lägenheten är ytsnål och har gott om garderober men ingen klädkammare. Badrummet var omtyckt. Bra med hörnsovrummet som både kan vara sovrum och ingå som ett kompletterande rum till vardagsrummet. Förutom dåligt fungerande köksfläkt var de boende i stort sett nöjda med lägenheten.

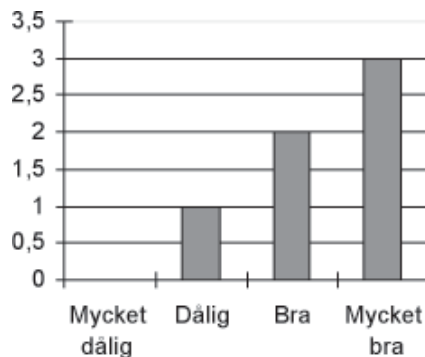

En av de två terrasslägenheter som finns i respektive av punkt-hus. Från ursprungsritningen är vardagsrummet större då ett av sovrummen inkorporerats i ytan. Även våtrumsdelen är större då den kompletteras med en liten bastu. Altanen sträcker sig runt lägenheten som har ljus från tre väderstreck.

Terrasslägenheter

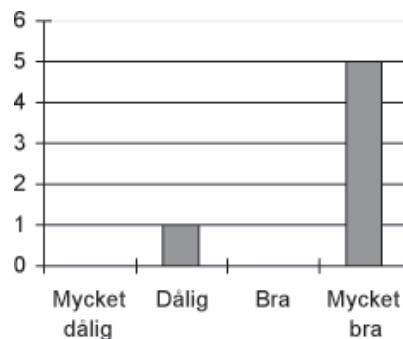
Översta våningsplan utgörs av terrasslägenheter. Fyra lägenheter i skivhuset och två lägenheter i respektive punkt-hus. Terrasslägenheterna är stora till ytan och med speciella planlösningar, anpassade till samverkan med stora takterrasser och med beaktande av rördragningar mm som kommer från husets övriga lägenheter.

Vi gjorde en intervju i en terrasslägenhet och har fyra enkätsvar från terrasslägenheter.

Enkätfråga 6: Vad tycker ni om entréns utformning i er lägenhet?

Svar från boende i terrasslägenheter.

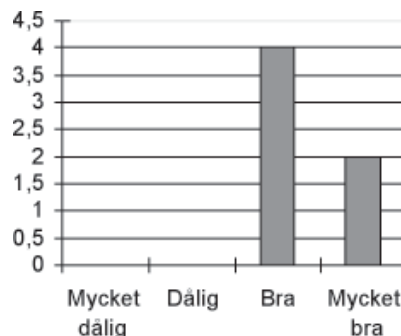
Enkätfråga 8: Vad tycker ni om vardagsrummets utformning i er lägenhet?

Svar från boende i terrasslägenheter.

För många av terrasslägenheterna har en stor del brukarmedverkan förekommit under byggprocessen. Det har skapat unika lägenheter med stora kvaliteter och upplevelsemässiga värden för de boende.

På enkätfrågan om helhetsintryck av sin lägenhet hamnar terrasslägenheterna i topp, med bedömningar bestående av enbart bra eller mycket bra

Vi har valt att visa en av lägenheterna möblerad och de enkätsvar vi fått in.

Enkätfråga 7: Vad tycker ni om kökets utformning i er lägenhet?

Svar från boende i terrasslägenheter.

"Radiatorena infällda här i golvet var en överraskning. Det såg jag inte. Så noga hade jag inte sett på ritningen. Men det är väldigt fint, mot altanen."

Ur intervju med boende i en av terrasslägenheterna.

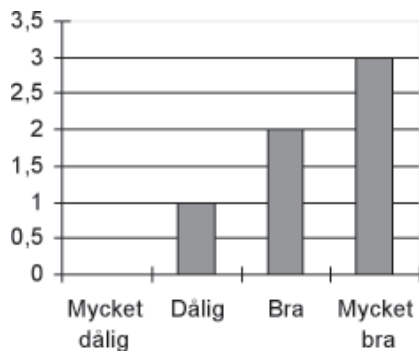

"Från början tyckte man, om insyn, att dom stod och kollade in, men man vänjer sig."

Ur intervju med boende i en av terrasslägenheterna.

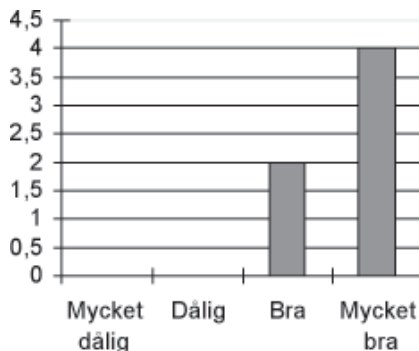

Vy från vardagsrummet in mot köket och ut mot altanen. Den stora altanen runt hela lägenheten var uppskattad; "Att kunna gå runt så här. Vi har två altaner." Ur intervju med boende i en av terrasslägenheterna.

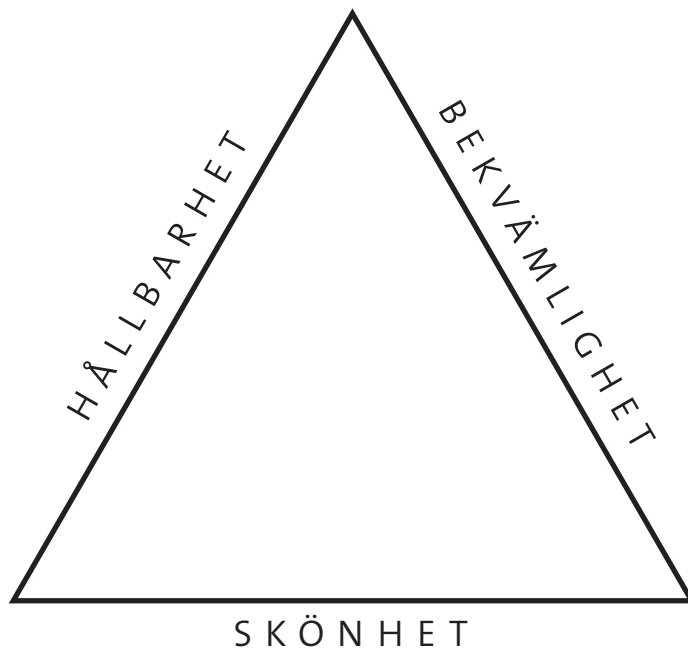

Enkätfråga 9: Vad tycker ni om sovrummens utformning i er lägenhet?

Svar från boende terrasslägenheter.

Enkätfråga 16: Helhetsintryck av terrasslägenheterna?

Hållbarhet, bekvämlighet och skönhet, orden kommer från Vitruvius som var arkitekt, verksam i Rom för 2 000 år sedan. Hållbarhet, bekvämlighet och skönhet var tre egenskaper som Vitruvius menade att ett bra hus skall ha i lika stora delar. Vitruvius tre begrepp håller än idag och är intressanta att framhålla vid utvecklingen av bostadens arkitektur.

Arkitektonisk kvalitet

En viktig del i undersökningen av Linnégården är analyser av lägenheternas arkitektoniska kvaliteter. Som beskrivningsmodell används den begreppsapparat som presenteras i boken *Bostadens omätbara värden* som HSB Riksförbund tog fram, 2003.

Den valda begreppsapparaten utgörs av sju egenskapsområden; material och detaljer, axialitet, rörelse, omslutenhet – öppenhet, generalitet, dagsljus, spelet mellan inne och ute, samt hur bostaden och bostadshuset möter staden.

Hållbarhet, Beständighet och Skönhet

Vad är kvalitet i ett bostadshus? Det är förstås olika beroende på vem som tillfrågas, om det är boende, arkitekter, förvaltare, byggare eller beställare.

Inspirerade *Bostadens omätbara värden*, menar vi att arkitektonisk kvalitet är när de tre egenskaperna bekvämlighet, hållbarhet och skönhet samverkar och väger lika tungt. Då ingen egenskap dominerar på den andres bekostnad.

Hållbarhet, bekvämlighet och skönhet, orden kommer från Vitruvius som var arkitekt verksam i Rom för 2000 år sedan. Hållbarhet, bekvämlighet och skönhet var tre egenskaper som Vitruvius menade att ett bra hus skall ha i lika stora delar. Vitruvius tre begrepp håller än idag och är intressanta att framhålla vid en diskussion om kvalitet i bostadens arkitektur.

Lösningen av bostadens funktioner är avgörande för bekvämligheten. Utformningen av bostadens funktioner har stått i fokus för svenskt bostadsbyggande under hela efterkrigstiden. Genom en systematisk bostadsforskning har vi samlat stor kunskap om bostadens funktioner. Den välutrustade och praktiskt genomtänkta bostaden är en vik-

Rumsfil, foto från 4–5-rumslägenhet.

tig del av den svenska bostadens utveckling med badrum, sopnedkast, rejäla kök och moderna tvättstugor.

Med Hållbarhet menade Vitruvius husets beständighet över tid. En period under 1960- och 70-talet byggdes många bostäder med oprövade material och byggmetoder. Resultatet blev bostäder som är och har varit mycket kostsamma att förvalta. Undermåliga material och dåliga byggmetoder skapar hus som är ohälsosamma att bo i. Folk blev sjuka. I begreppet hållbarhet ingår ett ekologiskt förhållningssätt med sunda material och beprövade detaljlösningar.

Det tredje av Vitruvius begrepp – Skönheten – är avgörande för utformningen av den attraktiva bostaden. Inom skönheten ryms många av de egen-

skaper i bostaden som är avgörande för att folk trivs och vill bo kvar. Nöjda boende är långsiktigt hållbart för boende och hyresvärdar såväl som för samhället. Skönheten har också visat sig vara en kraft som motverkar segregation. Det vackra kostar inte mer att bygga än motsatsen och får inte vara förbehållet vissa grupper i samhället. Vackra och attraktiva bostäder är en rättighet för alla.

Det är först under de sista tio åren som vi återigen, efter en halvsekelång tystnad, börjat diskutera skönhetsbegreppet i arkitekturen. Skönhetsupplevelsen handlar om sinnlighet. Det vi ser, det vi hör, det vi känner och de dofter vi förnimmer. Rumsformer, rumssekvenser, detaljer, material och färger påverkar oss känslomässigt och försätter oss i olika stämningar.

Det handlar om rummets karaktär med avseende på omslutet och öppet. Den trygga vrån och det öppna, gränsöverskridande rummet. Det handlar om gestaltningen av dagsljuset i fönstersmyg och fönsterdetaljer. På en mer övergripande nivå handlar det om gestaltningen av rummets organisation. Genomblicksmöjligheter och rumsfiler är betydelsefulla för den upplevelserika och vackra bostaden. Även hur vi rör oss genom bostadens rum påverkar upplevelsen.

I den här undersökningen har vi lagt fokus på skönheten och till viss del även bekvämlighet – form och funktion. Vi är intresserade av vad i arkitekturen som påverkar de boendes upplevelse av sina lägenheter.

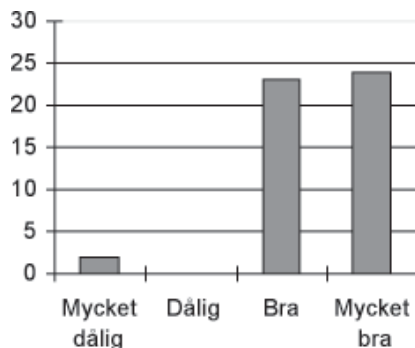
Fråga 15, material och detaljer

Omsorg om detaljutförandet och symbolvärden i upplevelsen av materialen är viktigt för hemkänslan i bostaden. Gedigna material och välgjorda detaljer läser vi som tecken på att någon – arkitekten, byggaren, bostadsföretaget – bemödat sig

Detalj fönster. Ekgolv, infälld radiator i nisch, plattsmålad sockel-lister, snedfasad vägg i fönstersmygen, djup fönsterbänk i sten.

om att göra det bra och vackert, för vår skull. Vi läser det som tecken på omsorg – på att vi betyder något för någon. Motsatsen, ett dåligt utfört hantverk, slarvigt gestaltade detaljer eller torftiga material blir ett negativt budskap – att den eller de som ansvarar för gestaltningen inte varit speciellt engagerade i sin uppgift och motverkar på så vis hemkänslan. Vacker arkitektur stärker självkänslan.

Fråga 15. Material och detaljer.

I lägenheterna finns hög standard på material och detaljer. Det finns trägolv i hela lägenheten. Trälister vid golv och dörrar som gerats i hörn, spacklats och målats på plats. Djupa snedfasade fönsternischer, breda fönsterbänkar av sten och radiatorer som är placerade i nischer.

Vad tycker ni om material och detaljerna i er lägenhet?

Materialval och omsorg om detaljutförandet är i Linnégården på en hög nivå, i jämförelse med övrigt bostadsbyggande i Sverige.

Ambitionen med materialval och detaljutförande var beskrivna i Gestaltungsprogrammet. Såsom ekgolv i alla rum, klinkers i badrum, stengolv i vissa delar av entrén. Specialutformade lister vid sockel och runt dörrar, spacklad och målade på plats. Djupa fönsternischer med fönsterbänkar i sten. Radiatorer infälda i nischer i väggen, dörrar med glasad öppning upp till tak, björkinredning i köket och helkaklat badrum.

I enkäten tyckte 96% "bra" om material och detaljutförandet i lägenheterna. Nästan 50% ger betyget "mycket bra". Det är ett högt betyg. Undermåliga material och slarvigt hantverk är vanligtvis en av de saker som boende har många klagomål

Detalj vid fönster. Djup fönsterbänk av sten. Nisch för radiatorn. Platsmålade sockellister som är gerade i hörnen.

på. Det är lätt att irritera sig över klumpiga och dåliga detaljlösningar.

Allt ger ett intryck av omsorg och kvalitet.

Kommentar från enkäten, fråga 15.

Betyget "Mycket dåligt" kommer från en boende som var kritisk till ej åtgärdade skador uppkomna underbygget:

Golvskador efter byggnadsarbete. Två golvskador som fortfarande ej är helt återställda. Genomgående skador i fönsterbänkarna.

Kommentar från enkäten, fråga 15.

Detalj skjutdörr. De förtillverkade snickerierna var målade på fabrik och höll inte samma standard som de platsmålade snickerierna. Exempelvis så fanns i skjutdörrspartierna synliga spikskallar.

I intervjuerna var det få som kommenterade den höga standarden på material och detaljer i lägenheten. De som spontant beskrev någon särskild detalj var positivt uppskattande:

Jag tycker de är strålande (fönsterbänkarna) och att de är så breda. Jag får rum med mycket växter och så att de är låga. Men jag är glad att fönstren inte går ända ned till golvet Där jag bodde innan var det små fönster. Det skulle sparas energi. Det var väldigt mörkt. Med fula bruna, fönsterfoder. Beiga dörrar i masonit. Det var inte den klassen alls.

Boende i 3 rum och kök, mot Linnégatan.

Ofta jämfördes materialval eller detaljer med andra lägenheter eller lägenheter där man bott tidigare.

Jag absolut, att den går ända in (fönsterbänken), i den förra lägenheten fanns bara standardvarianten som hängde på konsoler, det blev ett glapp och man kunde inte utnyttja fönstret. Då fick man ta till tillval för att få en extra bred.”

Boende i 4 rum och kök, Linnégården

Standard för lister vid dörrar och golv med spackling, platsmålning och gerade hörn var det ingen som särskilt kommenterade.

Punkthuset mot Repslagaregatan. Komplettering av mellanväggen pCE balkongerna var mEnga av de boende kritisk till.

Sånt som ej synliga spikar, listverk som är målade... det ser väl inte en vanlig dödlig, som jag, man ser att det är snyggt, men inte vad det beror på. Vad jag njuter av är att det är trä och inte plast eller andra hemskheter.

Boende i 3 rum och kök, mot Linnégatan

Men förtillverkade enheter, exempelvis skjutdörrarna, levererades färdigmålade från fabriken och de höll inte samma standard. Där fanns bland annat synliga spikskallar. Detta kommenterades vid några av intervjuerna.

Detta (spikar som syns på skjutdörrarna) är tydligen den nya tidens melodi. Det är så överallt, i alla utrymmena. Det får man acceptera.

Boende i 4 rum och kök, Linnégården

Skjutdörrarna och dörrarna med glasad öppning upp till tak var mycket uppskattade.

I Linnégården finns extra hög standard på lister, material och många detaljer. Det motsvarar vanlig standard i villaboende. Det är den standard bostadsintresserade villaägare förväntar sig finna i ett nybyggt hus. En rimlig standard som alltför ofta saknas

i hyresbostaden. Tyvärr byggs det ofta hus som är betydligt sämre än Linnégården.

Samtidigt som standarden på materialval och detaljarbetet ansågs vara såpass självklar så att den inte behövde kommenteras påpekades i många intervjuer, och enkätkommentarer det taffliga utförande på de nytillkomna lägenhetskiljande vägarna på balkongerna.

Nu har dom byggt igen det och det vart inte så snyggt. Alla skruvar syns. Det är stil på allt annat.”

Boende i 4 rum och kök.

Sammanfattningsvis har material och detaljer en stor betydelse för den arkitektoniska kvaliteten i Linnégården. Material och detaljer verkar, ibland utan att de boende fäster stor uppmärksamhet kring detaljernas förekomst eller bearbetning. Men material och detaljer i Linnégården är en omistlig del av intrycket av gediget och välbyggda bostäder. Materialval och omsorgen kring detaljerna är en förutsättning för att locka målgruppen bostadsrättssköpare som nu bor i villa.

Fråga 11, axialitet

Axialitet är av stor betydelse för upplevelsen av en bostad. Via rumsaxlar – rumsfiler – förbinds viktiga punkter i lägenheten. Via en rumsaxel skapas genomsiktsmöjligheter och genomblickar i bostaden. Det är en kvalitet att från ett rum kunna blicka in i ett eller flera andra rum i bostaden. Det ger en samlad upplevelse av rum med olika ljus, storlek och innehåll. Rummen och dess kontraster i form och färg sätts in i en helhet. Det skapas en rikedom i upplevelsen.

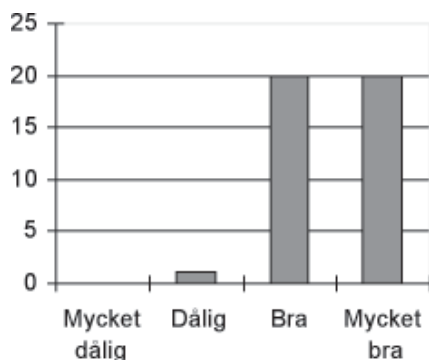
Axialitet är en framträdande egenskap i många av lägenheterna i Linnégården. De mest karaktärsfulla axiella stråken finns 4–5 rumslägenheterna i skivhuset och i 4 rumslägenheterna i punkthuset.

Rumsaxel i 4–5 rumslägenheterna mot Repslagaregatan. Vy från ”vrån” in mot vardagsrum och hörnrummet. Ett hörnfönster avslutar den långa sekvensen av rum.

Rumsfiler och olika genomblicksmöjligheter är kvaliteter beskrivna i Gestalttningsprogrammet. I enkäten är det knappt 50% tycker att förekomsten av rumsfiler ”Mycket bra”. Hela 97% tycker det är ”Bra” med rumsfiler. Det är ett överraskande högt betyg då det många gånger framhävs motsatsen, att de boende vill ha maximal möblerbarhet och då inte vill ha flera dörrar i varje rum.

I skivhusets 4–5 rumslägenheter samverkar kök, vrån, vardagsrummet och sovrummet i en långsträckt rumsfil längs fasaden mot Repslagaregatan. De båda sovrummen, tillsammans med klädkammare och inre hall samverkar i en tvärgående rumsfil. Vardagsrummet i sig skapar kontakt mellan öst och västfasad, mellan gårdsida och gatusida.

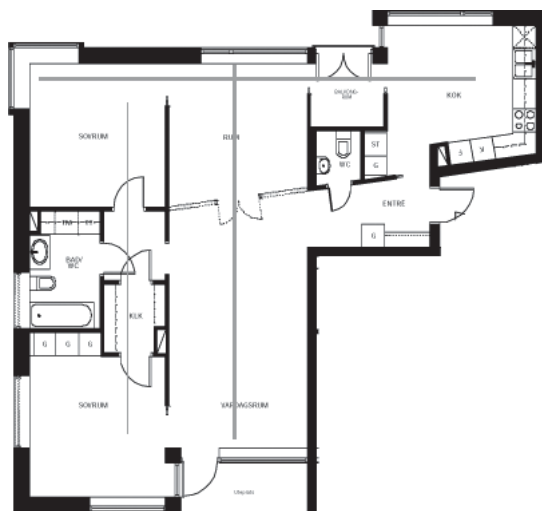

Enkäten, fråga 11: Axialitet

I många av lägenheterna finns rumsaxlar – rumsfiler. Axialitet har stor betydelse för upplevelsen av en bostad. Via rumsaxlar skapas genomsiktsmöjligheter och genomblickar. Det är en tillgång att från ett rum kunna blicka in i ett eller flera andra rum. Det ger en samlad upplevelse av rummets ljus, storlek och innehåll.

Vad tycker ni om förekomsten av axialitet och rumsfiler i er lägenhet?

Diagrammet visar de boende svar på fråga 11. 97% upp-
lever axialitet som bra eller mycket bra.

Axialitet i lägenhet 4 rum och kök.

Kök, vrån, vardagsrummet och sovrummet i en långsträckt rumsfil längs fasaden mot Repslagaregatan. Sovrummen, tillsammans med klädkammare och inre hall samverkar i en tvärgående rumsfil. Vardagsrummet skapar kontakt mellan öst och västfasaden.

Många av de boende hade uppmärksammat lägenheternas axialitet som kvaliteter. En av de boende kommenterade vardagsrummet;

Det här rummet (vardagsrummet) är väldigt bra. Ljus och att kunna titta tvärs igenom, fönster på båda sidorna, det känns väldigt behagligt.

Boende i 4 rum och kök, 106 kvm.

Liksom en annan boende som funderade över axialiteten längs fasaden mot Repslagaregatan.

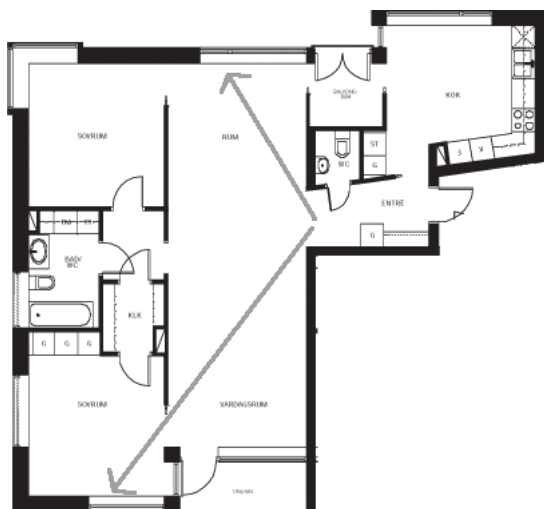
Sitter man där inne i soffan (i tv-rummet, sovrummet mot Repslagaregatan) då ser man köket och in i vardagsrummet vad som händer där. Ibland när man sitter där, det är så långt, jag måste gå och mäta nångång hur långt det är. Det är ett väldigt djup.

Boende i 4 rum och kök, 113 kvm

Redan vid entrén möts man av en rad genomsiktsmöjligheter. Från hallen finns utblickar mot gatan, via köket och rakt fram mot vardagsrummet. Från hallen har man kontakt med lägenhetens offentliga delar, vardagsrum och kök, och blickar in mot den privata delen av lägenheten, passagen som förbinder de båda sovrummen.

I hallens möte med vardagsrummet vidgas perspektivet och den tvärgående axeln ger lägenheten ljus från två väderstreck – mot gatan och mot gården. Via vardagsrummet skymtar man också in i de båda sovrummen.

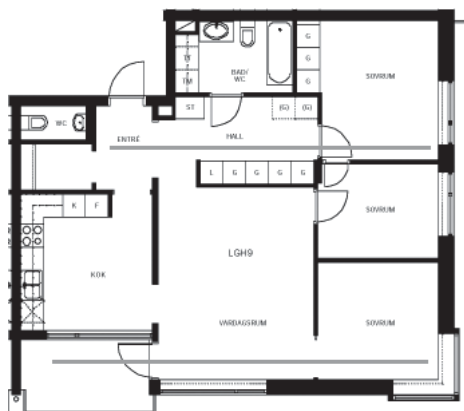
I 4-rumslägenheten i punkthusen samverkar hörnrummet, vardagsrummet och balkong. i en längsgående rumsfil. En rumsfil längs ljuset vid fasaden. Från köket och balkongen ser man längs fasaden in mot hörnrummets hörnfönster.

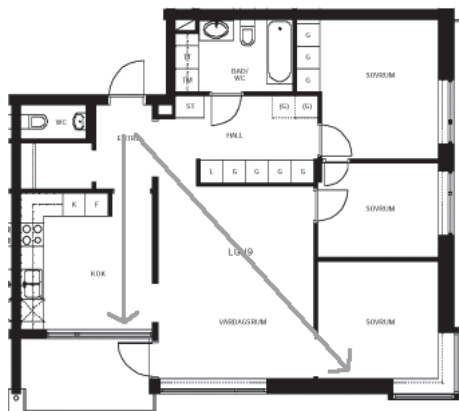
Lägenhet 4-5 rum och kök. Från hallen finns utblickar mot gatan, via köket och rakt fram mot vardagsrummet.

Hallen möter vardagsrummet, genomsikt från gårdsida till gatusida. Kontakt också via vardagsrummet in mot de båda sovrummen.

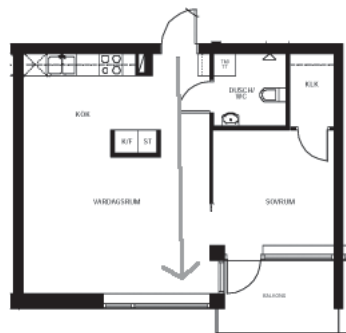
4 rum och kök. Två långsträckta rumsaxlar. Den ena i ljuset vid fasaden, genom hörnrummet, vardagsrummet och balkongen. Den andra i lägenhetens inre delar, genom mörkare och mer omslutna rum.

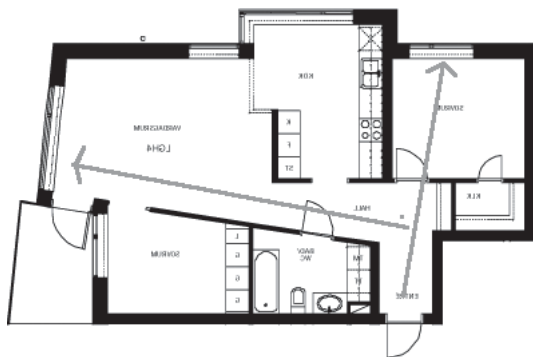
Från hallen finns två siktlinjer tvärs lägenheten. Den ena rakt fram, genom köket ut mot balkongen, den andra diagonalt genom vardagsrummet in i hörnrummet.

Vy från hallen. Genomsikt tvärs lägenheten, via köket ut mot balkongen.

Genomsikt, 2 rum och kök, 48 kvm.

Genomsikt och utblickar, 3 rum och kök 71 kvm.

I planlösningen uppskattade vi att det var öppet så här. Att man har kontakt. Och så takhöjden betydde jättemycket.

Boende i 4 rum och kök i ett av punkthusen.

En detalj som båda familjerna uppskattade var hörnfönstret i ett av sovrummet som utgör blickpunkt för axeln vid fasaden.

Det här, fönstret över hörn, är jätteviktigt för oss.

Boende i 4 rum och kök.

I lägenhetens inre finns ytterligare en axel som förbinder entré, hall och sovrum. en rumsfil i den mörka, omslutna delen av lägenheten.

I hallen möts man av generösa genomsiktsmöjligheter tvärs lägenheten. Del via köket ut mot balkongen, men också diagonalt genom vardagsrummet fram mot hörnrummet. Genomsiktarna skapar kontakt mellan vardagsrum, kök och hall. Balkongen – uterummet – knyts med den längsgående axeln samman med de inre rummen. Genomblicksmöjligheterna, axeln invid fasaden, möjliggör samtidigt att hörnrummet kan vara en del av lägenhetens offentliga del.

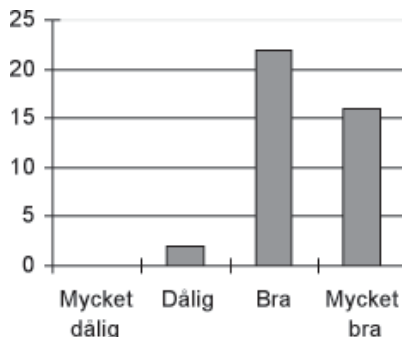

4 rum och kök. Axel som sträcker sig längs fasaden och förbinder vardagsrum, sovrum med balkongen. Vy från köket.

I de två andra undersökta lägenheterna finns liknande entréförhållande. Genomsiktsmöjligheter skapar kontakt mellan entré och rummen invid fasaden.

Fråga 12, rörelse

Rörelsemöjligheter mellan rummen är betydelsefullt för upplevelsen av en bostad. I äldre bostäder med korsplan rörde man sig ofta från rum till rum. En rundgångsrörelse genom hela bostaden, där alla rum var genomgångsrum. I centrum av bostaden stod den bastanta murstocken, med kökets vedspis och rummets kakelugnar. Det gav en rundgångsrörelse med upplevelsen av kontrasterna i rummets ljus och form. Olika rum med olika

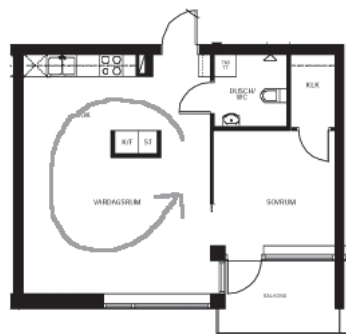

Enkäten, fråga 12. Rörelsemöjligheter

Rörelse är en del av bostadens arkitektur. Det är en tillgång att ha olika möjligheter och sätt att röra sig mellan rummen och bostadens delar. En rundgångsrörelse, att kunna ta sig från rum till rum, ger en berikande upplevelse av utblickar, ljus och form, omväxlande beroende på från vilket håll man möter rummen. I många av lägenheterna finns det en möjlighet till rundgång. Många av rummen har två dörrar och kan därmed nås från olika håll.

Vad tycker ni om förekomsten av rundgångsmöjligheter i er lägenhet?

Diagrammet visar de boendes svar på fråga 12. 95% uppskattar förekomsten av rundgångsmöjligheter.

Lägenhet 2 rum och kök. Rundgångsmöjlighet i ger i en liten lägenhet en känsla av volym och rymlighet.

Vy från matplatsen ut mot balkongen, via vardagsrummet.

utblickar, omväxlande beroende på från vilket håll man mötte rummen. Rundgången berikar upplevelsen av bostaden genom stråk och genomblickar från rum till rum.

Det finns många olika sätt att röra sig i lägenheterna i Linnégården. Merparten av rummen har två dörröppningar. Det skapar möjligheter till rundgångsrörelser.

Enligt enkäten uppskattar hela 95% av de boende förekomsten av rundgång. 40% tyckte det var "Mycket bra". Det är en överraskande siffra då det ofta påstås att boende inte vill ha en massa dörrar i onödan då det försvårar möbleringen.

Kommentarerna i enkäten är både negativa och positiva.

Det ger känsla av öppenhet.

Kommentar i enkäten på fråga 12.

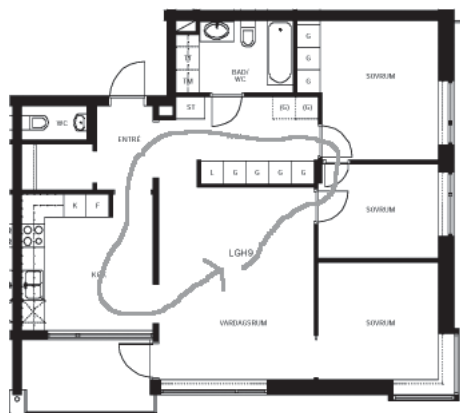
Menar en av de boende. Någon har utnyttjat möjligheten att stänga igen delar av rundgångsmöjligheterna.

Delvis rundgångsrörelse. Har tagit bort vissa dörrar för att kunna möblera.

Kommentar i enkäten på fråga 12.

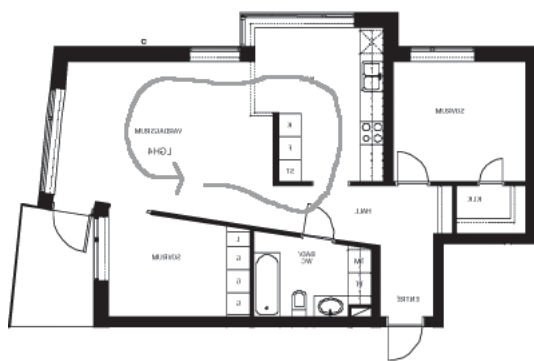
Vy från hallen, via passagen ut mot det stora sovrummet.

4-rumslägenheten. Stor variation i rörelsemöjligheterna. Alla rum utom hörnrummet har två dörrar. Många av dörrarna är skjuddörrar vilket är en fördel ur möbleringssynpunkt.

Sannolikt hänger de höga siffrorna samman med att rundgångsmöjligheten i Linnégårdens lägenheten inte påverkar möblerbarhet och andra kvaliteter i alltför stor utsträckning. En annan detalj är att det finns många skjuddörrar i lägenheterna. Det underlättar för möbleringen men också för möjligheten att stänga igen en rundgång temporärt.

Rundgångsmöjligheter fanns i samtliga lägenhetstyper vi undersökte. I tvårumslägenheten, 48 kvm, skapade skåpenheten i köket rum i rummet och samtidigt en liten men välbehövlig rundgångsrörelse. Ett knep som äldre arkitekter berättar om var vikten av att skapa en rundgångsrörelse i små

Rundgångsmöjlighet i tvårumslägenheten.

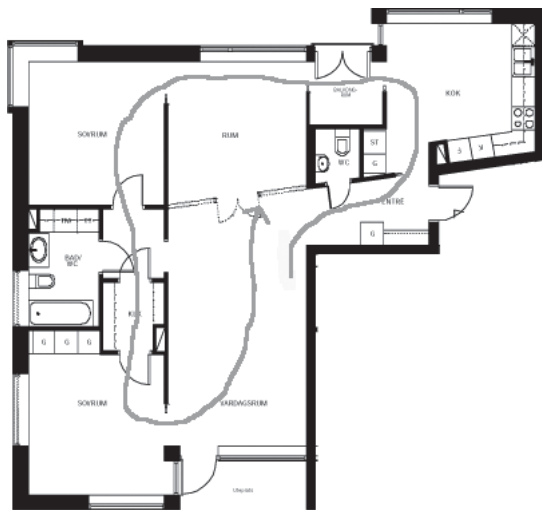
Lägenhet 4–5 rum och kök. Sekvens av rum längs gatufasaden. Vy från sovrummet, tvärs vardagsrummet, vidare in i passagen – vrån – fram till köket.

lägenheter. Att kunna ta sig runt, från rum till rum, gav även en liten lägenhet en känsla av volym och rymlighet. Upplevelsen av stort rum infinner sig också i 2-rumslägenheten i Linnégården. En av de vi intervjuade beskrev detta:

Om helhetsintrycket /.../ Ja, jag är nöjd. Alla är så förvånade, de tycker att det är en trevlig lägenhet som jag fått. Att den känns så stor och att jag har fått plats med allting.

Ur intervju med boende i 2 rum och kök, 48kvm

I trerumslägenheten finns ett öppet samband mellan kök och vardagsrum, vilket också är underlag för en rundgångsmöjlighet.

Lägenhet 4–5 rum och kök. Stor komplexitet i rörelsemöjligheter. Samtliga rum har minst två dörröppningar.

I de större lägenheterna finns en större komplexitet i rörelsemöjligheterna. I 4 rumslägenheten i punkthusen är det bara ett rum som är ett återvändsrum. En vid rundgångsrörelse förbinder hall, passage, två av sovrummen, vardagsrum och kök med varandra.

Lägenheten är indelad i en offentlig och en mer privat del. En liten dörr mellan två av sovrummen tänjer på gränsen mellan dessa delar genom att vara en smitväg från det mindre rummet ut mot hall och bad. Man behöver inte passera genom vardagsrummet. Ingen av de vi intervjuade använde den extra dörröppningen och hade stängt igen med hjälp av en bokhylla.

Vi har stängt den där dörren. Vi har en bokhylla för.
Vi tänkte sätta igen den...

Boende i 4 rum och kök.

En kvalitet med rundgångsmöjligheten är att det är lätt för de boende att stänga en dörr och möblera för med en bokhylla. Sen kan nästkommande hyresgäst besluta hur de vill göra.

I den något större 4–5 rumslägenheten finns också en stor komplexitet i rörelsemöjligheterna. Alla rum har minst två dörrar. Klädkammare, passager, smårum dubbelutnyttjas. Flexibiliteten understryks av skjutdörrar mellan många rum. Tre av de vi intervjuade hade stängt igen genomgångsmöjligheten genom klädkammaren.

Vi har satt igen en dörr i klädkammaren, inte utan en del kval. Men där skall jag ha min mangel och symaskin.

Boende i 4–5 rum och kök.

För andra boende var istället de extra dörrarna en kvalitet som gjorde att man slapp ta omvägen om vardagsrummet för att komma från sovrummet till toaletten.

Så det här är fantastiskt bra när man skall gå på toaletten.

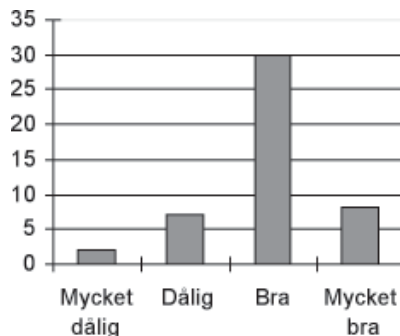
Boende i 4–5m och kök.

Kommentar om sovrummet mot gatan och dörren mellan sovrummet och passagen.

Även om någon dörr stängs eller möbleras för finns rika möjligheter till rundgångsrörelser mellan de övriga rummen. Varianterna är många.

Fråga 13, möbleringsmöjligheter

Axialitet och rundgång ställs ofta mot bra möblerbarhet. Därför valde vi i enkäten att specifikt fråga om de boendes åsikter om lägenheternas möblerbarhet.

Enkäten, fråga 13. Möblerbarhet

Vår ambition har varit att finna en balans mellan funktion och form. Vi anser att en bra lägenhet skall ha kvaliteter såsom axialitet och rörelsemöjligheter och samtidigt ha bra möblerbarhet.

Vad tycker ni om lägenhetens möblerbarhet?

80% av de som svarat i enkäten tycker att lägenheterna har bra möblerbarhet. Av dem tycker 20% att lägenheterna har ”mycket bra” möblerbarhet. Det är en intressant svarsprocent av två anledningar.

För det första visar svaren på frågan om möblerbarhet att lägenheternas axialitet och rörelsemöjligheter i form av rundgång och rikligt med dörröppningar per rum inte står i motsats till bra möblerbarhet.

Att några av de boende har satt igen dörrar framgick av de kommentarer som redovisades under axialitet och rörelse. Men även under frågan om möblerbarhet kommenteras förändringar av antal dörröppningar.

För att öka möblerbarheten har vi tagit bort dörren mellan vardagsrum och mellansovrum. (4 rok 90 kvm).
Kommentar från enkäten, fråga 13.

Det är många saker som påverkar möblerbarheten. En viktig detalj är nischer i väggen för radiatorerna. I Linnégården tar radiatorerna ingen plats i rummet – möblerbarheten ökar.

Men som helhet tillfredställer dörrplaceringar, rumsstorlekar, fönsterplaceringar, detaljer såsom nischerna för radiatorerna de boendes krav på bra möblerbarhet.

För det andra visar de positiva svaren på fråga 13 att rummens storlek och disposition också svarar mot de krav som tidigare villaägare har på möblerbarhet. Under intervjuerna framstod det som en viktig faktor vid valet av bostad. En avgörande faktor vid lägenhetsvalet för många som kommer med stora bohag från villaboende.

Vi var rädda att rummet skulle vara för smalt, men det var det inte. Det visade sig att det var gott om

utrymme, vi var själva förvånade. /.../ Möblerbarhet, ja det är bra. Det är tillräckligt stort.

Ur intervju med boende i 4–5 rumslägenhet.

Möblerbarhet 4–5 rum och kök

Lägenhetstypen uppfyller funktionskraven i BBR. Minst ett av sovrummen rymmer gaveluppställd säng med utrymme för hjälpare.

Bra möblerbarhet i 4–5 rummaren är följande:

I sovrummet mot gatan finns tillräcklig längd för säng fram till dörren. Passagemåttplus möjlig uppställning av garderober vid väggen mot vardagsrummet. Dubbelsäng får plats mellan vägg och hörnfönster. Minus är att det med de redovisade garderoberna endast finns en möjlig dubbelsäng-placering.

I det andra sovrummet – mot gården – finns plats för dubbelsäng mot gavelväggen då det där finns ett högt sittande litet fönster. Det finns olika möjligheter till placering av en enkelsäng. Radiatorn i nischen underlättar möbleringsalternativen.

Vardagsrummet är 3.6 meter djupt. Det är minimimåttet i bland annat SBN 85 för soffgrupp, passage och bokhylla. De tvärgående väggarna möjliggör olika bokhylluppställningar. Vardagsrummet utan extra rumsindelning är 10 m djupt vilket möjliggör matsalsmöblering plus vardagsrums-möblering. Öppningen ut mot hallen och mot passagen är en gräns mellan vardagsrummets sida mot gården respektive gatan.

Köket rymmer en matplats plus passagemått invid kökets arbetsytor.

Hallen har en främre del med kapphylla och garderob. I den inre delen finns plats för extra garderober.

3 rum och kök, 106 kvm.

Äldre par som har möblerat med två soffgrupper i vardagsrummet. Ett av sovrummen används som gästrum och TV-rum. Sovrummet mot gården är möblerat med dubbelsäng. Passagen genom klädkammaren invid sovrummet är stängd. I klädkammaren planeras ett "syrum". I vrån mellan vardagsrum och kök finns en liten arbetsplats. I hallen är garderoben bortplockad till förmån för en större hatthylla.

3 rum och kök 113 kvm.

Ett äldre par som i vardagsrummet har en soffgrupp mot gårdsidan och en TV-hörna mot gatusidan. Hörnrummet mot gatan används som arbetsrum och hörnrummet mot gården står dubbelsäng tillsammans med ett mindre skrivbord. Dörrarna ut mot passagen, från båda hörnrum är stängda, dels med garderober och dels med skrivbordet. I vrån mellan kök och vardagsrum finns ett mindre skrivbord och ett ställ för vinflaskor.

3 rum och kök 113 kvm.

Ett äldre par som i vardagsrummet har en soffgrupp mot gårds-
sidan och en mindre soffgrupp och TV-mot gatusidan.

Paret har varsitt sovrum möblerade med säng och skrivbord.
Dörren mellan klädkammare och sovrum stängd. Medan det
andra sovrummet har förbindelsen kvar.

I hallen är garderoberna bortplockade. Hatthyllan placerad in-
vid dörren och därmed skapas en "förstugudel" och ett med
stolar och bord möblerat hallrum.

Vrån mellan vardagsrum och kök är möblerad med ett mindre
bord och två stolar och används som en inglasad balkong.

4 rum och kök 100 kvm.

Ett äldre par som med en vägg delat av vardagsrummet i två
rum. Mot gården och uteplatsen finns vardagsrum med fåtöljer
och ett litet matsalsbord. Rummet mot gatan används som
TV-rum.

Sovrummet intill vardagsrummet är möblerat med dubbel-
säng och skrivbord.

Det andra, mindre, sovrummet, liksom vrån mellan kök och
TV-rum är ännu ej inrett.

Hallen är möblerad med ett par byråer och en skänk. Intill
hatthyllan finns också hundens plats.

5 rum och kök 119 kvm.

En barnfamilj som med en vägg delat av vardagsrummet i två rum. Mot gården och uteplatsen finns vardagsrum med fåtöljer och ett litet matsalsbord. Rummet mot gatan används som rum för tvåbarn, med en våningssäng.

Sovrummet intill vardagsrummet är möblerat med säng och skrivbord för två och hyllor.

Det andra, minsta, sovrummet, används av föräldrarna. Dubbel-sängen får precis plats.

Vrån mellan vardagsrum och kök används som en liten arbetsplats.

Möblerbarhet 2 rum och kök, 48 kvm

Lägenheten uppfyller kraven för en 1-persons-bostad. I en liten lägenhet är möblerbarheten än mer betydelsefull. I köket ryms en matplats mellan den fristående skåpenheten och lägenhets-skiljande vägg. Hallen är liten men passagen ut mot vardagsrummet är tillräckligt bred för att rymma en bokhylla.

"Vardagsrummet" är 3,6 m djupt. Det finns gott om väggar för bokhyllor. Genom att dörren mot sovrummen är förskjutet mot fasaden ökar "möblerbar väggyta" i vardagsrummet. I sovrummet ryms en normalstor dubbelsäng med huvudändan mot lägenhetsskiljande vägg. Mindre sängar kan ställas upp i olika alternativ. Kläd-kammaren ersätter garderober, men ytan för dörr-slagningen inverkar på möbleringsmöjligheterna.

2 rum och kök 48 kvm.

En liten och väl disponerad yta. Det stora rummet är inrett som rum i rummet. Matplats i "köket" och soffgrupp i "vardagsrum-met". Skåpenheten mellan de båda delarna är av olika anledningar breddad ett par dm. Det ger extra stöd, möbleringsmässigt, för tvåsittssoffan.

Passagens yta dubbelutnyttjas genom att den är möblerad med en lång bokhylla.

I sovrummet är dörren in till kläd-kammaren flyttad. Det skapar plats för en bokhylla bakom dörren.

2 rum och kök 48 kvm.

Det stora rummet är inrett som rum i rummet. Matplats i "köket" och soffgrupp i "vardagsrummet". Soffan får inte riktigt "plats" bakom skåpenheten mellan kök och vardagsrum. I sovrummet är en garderobsenhet placerad.

3 rum och kök, 71 kvm.

I lägenheten bor en ensamstående kvinna. Öppet samband mellan kök och vardagsrum. Svårt att få plats med soffgruppen som nu passar in precis vid skåpväggen mot köket. Förutom soffgrupp finns TV, en hylla och en matsalsmöbel i vardagsrummet. Sovrummet intill vardagsrummet används som arbetsrum och gästrum. Det ansågs svårmöblerat. Garderoberna är dels nedburna till källarförrådet och dels placerade i det andra sovrummet. I hallen står två byråer.

Möblerbarhet 3 rum och kök

Lägenhetstypen uppfyller kraven för 1 personsbostaden. Inget av sovrummen rymmer en gaveluppställd säng med plats för hjälpare. Den här lägenheten har något sämre möblerbarhet än tidigare redovisade alternativ. Köket rymmer matplats men passagen mellan matplatsen och beredningsbänkarna är liten. Hallen är för smal för att rymma en kapphylla intill entrédörren. Vardagsrummet är brett och stort men med få väggar och inga hörn, vilket gör att rummets möblerbarhet minskar.

Sovrummet vid entrén rymmer en dubbelsäng, men även här utgör dörren till klädkammaren en minskad möblerbarhet. Det andra sovrummet har en vägg med garderober vilket minskar möblerbarheten.

3 rum och kök, 71 kvm.

I lägenheten bor en ensamstående kvinna. En vägg delar av köket från vardagsrummet. Möblerbarheten ökar därmed. I vardagsrummet finns en soffgrupp, ett utfällbart matsalsbord som också används som arbetsplats. Vid väggen mot det lilla sovrummet är en bokhylla placerad. Sovrummet intill vardagsrummet används som TV-rum, gästrum och arbetsrum. I köket finns en kökssoffa och ett matbord. I hallen finns två byråer.

Möblerbarhet, 4 rum och kök

I den här lägenheten uppfylls kraven med ett sovrum som rymmer en gaveluppställd säng med plats för hjälpare. Köket är något mindre än i den större 4–5 rummaren. Men det ryms stor matplats och passage invid köksbänken. Vardagsrummet är drygt 4 x 5 m och har fem dörrar vilket begränsar möbleringen. Det finns hörn och hela väggfält för bokhylluppställningar. De båda större sovrummen har plats för dubbelsängar. Det mindre sovrummet har plats för enkelsäng, delvis under fönstret, återigen en möbleringsmöjlighet skapad av radiatornischerna.

4 rum och kök, 90 kvm.

I lägenheten bor en förälder med ett tonårsbarn. Ytterligare ett äldre barn kommer hem då och då. Två av sovrummen är inredda som sovrum. Dörren mellan rummen är stängd och möblerad med hyllor. I de båda sovrummen finns också mindre arbetsplatser. Det tredje sovrummet – hörnrummet – används som TV-rum och är en del av vardagsrummet. I vardagsrummet finns en soffgrupp och några hyllor. I hallen är en byrå placerad invid entrén.

4 rum och kök, 90 kvm.

I lägenheten bor ett medelålders par. De två större sovrummen är inredda som sovrum för kvinnan respektive mannen. Det tredje rummet används som arbetsrum och gästrum. Dörren mellan rummen är stängd och förmöblerad med hyllor. I vardagsrummet finns en soffgrupp, TV och några hyllor. I köpprummet är en byrå placerad.

Omslutenhet–öppenhet

Ett bostadsrum är i olika grad öppet eller omslutet. Utformningen av väggar och hörn samt detaljer i rummet såsom öppningar för fönster och dörrar, påverkar om ett rum upplevs som öppet eller omslutet. Ett rum med tydliga hörn, med ett litet fönster upplever vi som omslutet. Ett rum där ytterväggen till stor del är av glas upplever vi som öppet. Att uppleva både det öppna och det omslutna i bostaden är en stor tillgång. Spelet mellan öppet och slutet berikar upplevelsen av bostaden.

Öppet och omslutet är direkt kopplat till behovet av integritet. Det behövs platser i bostaden där man kan vara privat, likväl som platser där man möter grannar och det offentliga.

Lägenheterna i Linnégården är mycket ljusa och har överlag stor öppenhet. Vardagsrum och kök, de mest offentligt präglade rummen, har mycket fönster vilket ger generös kontakt med det yttre rummet, gården och gatan. I kök och vardagsrum finns fönster med bröstning i golvnivå vilket ytterligare förstärker öppenheten. Köken i 4-5:orna i skivhuset, och köken och 3:orna i punkthusen har fönster i burspråk vilket ger extra ljusa rum. Den lilla vrån i 4-5:orna är ett mycket grunt rum med stora fönster vilket gör att ljuset reflekteras mot den bakre väggen och tillsammans med det direkt instrålade ljuset skapas ett mycket ljust rum.

Entréer, hallar och passager är indirekt dagsjusbelysta, mörka delar av lägenheterna. Sovrummen har betydligt mindre fönsteröppningar än vardagsrum och kök.

Ljuset och öppenheten i lägenheternas olika delar står i relation till offentligt och privat. Rummens generalitet har möjliggjort för de boende att individuellt skapa olika zoner av privat och offentlig karaktär.

Exempel A

Sovrummet längst in i lägenheten har valts till det gemensamma sovrummet, lägenhetens mest privata del. Kök och vardagsrum är offentliga delar. Sovrummet mot gatan används som TV-rum och gästrum. Ett rum ligger mellan det privata och det offentliga.

Exempel B

Här är hela den inre delen av lägenheten, med de två sovrummen, av privat karaktär. Vardagsrum och kök är de offentliga delarna.

Exempel C

Mindre offentliga delar än i exempel A och B. Vardagsrummet är avdelat och rummet mot gatusidan är ett privat präglat sovrum. Hörnrummet är ett TV-rum och lektrum kopplat till vardagsrummet, men med mer privat karaktär.

Exempel D

Mindre variant av exempel C, med liknande indelning av privat och offentligt.

Exempel E

Två av tre mindre rum används till sovrum. Hörnrummet används som TV-rum och samverkar med vardagsrummet. Tillsammans med köket skapas en lång rumsfil av ljusa, öppna offentliga rum längs gårdsfasaden.

Exempel F

De tre sovrummen utgör en privat zon av lägenheten. Kök och vardagsrum är de offentliga delarna.

I de stora 4–5 rummarna i skivhuset har detta gjorts på olika vis. I exempel A har rummet längst in i lägenheten valts till det gemensamma sovrummet. Det är lägenhetens mest privata del. Kök och vardagsrum är lägenhetens offentliga delar. Det andra sovrummet, mot gatan, används som TV-rum och gästrum. Ett rum som ligger mellan det privata och det offentliga. Ytterligare en av de lägenheter vi besökte hade denna indelning.

I exempel B är hela den inre delen av lägenheten av privat karaktär. Makarna har varsitt sovrum. Vardagsrum och kök är de offentliga delarna.

I exempel C har samma lägenhetstyp mindre offentliga delar. Vardagsrummet är avdelat och rummet mot gatusidan är ett privat präglat sovrum. Därigenom blir de offentliga delarna skilda åt i en del mot gatan – köket – en del mot gården – vardagsrummet. Samma princip gäller för exempel D, en mindre variant av exempel C.

De olika indelningarna och möjligheterna för de boende att skapa privata och offentliga delar av lägenheten är en kvalitet. En förutsättning för valfriheten är att rummen i många delar har samma material. Fast inredning i vissa rum såsom garderob ger rummen sovrumskaraktär. Även om valet i viss mån är begränsat ger det en frihet i att själv bestämma över de olika rummens användning. Det ger lägenhetstypen ett tolkningsdjup.

Fyrrumslägenheterna har mindre tolkningsdjup. I exempel E används två av tre mindre rum till sovrum. Hörnrummet används som TV-rum och utgör en del av vardagsrummet. Samma golvmaterial och skjutdörren är element som sammanlänkar de båda rummen. Tillsammans med köket skapas en lång rumsfil av ljusa, öppna offentliga rum längs gårdsfasaden.

I exempel F utgör de tre sovrummen en privat zon av lägenheten. Kök och vardagsrum är de of-

fentliga delarna. Till skillnad från exempel E får de offentliga delarna en mer tvärgående riktning.

I de mindre lägenheterna är indelningen av offentligt och privat mer förutsägbar. I tvårumslägenheterna – exempel G – finns ingen valmöjlighet. Sovrummet är den privata delen, kök och vardagsrum den offentliga.

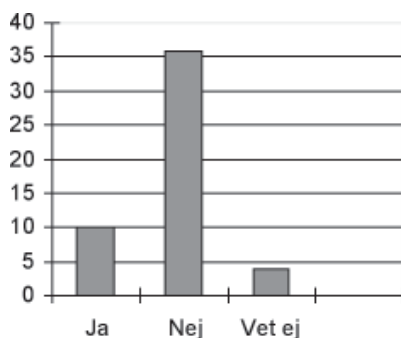
I de trerumslägenheter vi besökte – exempel H – var sovrummet intill entrén den privata delen av lägenheten. Det andra sovrummet fungerade som arbetsrum, TV-rum och gästrum, knutet till vardagsrummet, med kontakt till balkongen.

Exempel G

Exempel H

14. Fönster, utblickar och insyn

Lägenheterna har stora fönster med låg bröstning. Det ger mycket ljus och utsikt. Men med alltför stora fönster finns också en risk för insyn.

Upplever ni att det är mycket insyn i er lägenhet?

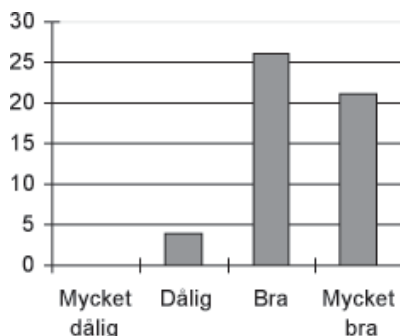
Fråga 14, dagsljus

Att dagsljuset i bostaden är viktigt är vi nog alla överens om. Ljuset har en avgörande betydelse för den skandinaviska bostaden med långa och mörka vintrar. Men det är inte bara mycket ljus vi behöver i våra bostäder. Ljusets kvalitet är minst lika viktigt. Vi behöver vackert ljus.

Fönstren i Linnégården är stora och har låg bröstning.

I enkäten framgår att 75% inte upplever att de har problem med för mycket insyn. Samtidigt har några av dem som svarat ”ja” i kommentarerna förtydligat att det inte för den skull är besvärande. Motsvarande reaktioner erhöles vid intervjuerna. I de marklägenheter där insyn kunde befaras var det undantagsvis negativa kommentarer.

Insyn till vissa delar av lägenheten accepterades. Insyn gav samtidigt bra koll på läget. En av de bode i markplan kommenterade detta;

Fråga 14.
Vad tycker ni om fönsterutformningen?

Många frågar oss om insyn, nedre botten, men man måste också tänka på att vi har utblickar också. Det är så härligt med rörelse. Man har stenkoll på saker och ting. Jag har inget emot att bli sedd i mitt kök när jag lagar mat. Däremot är det mycket lugnare i dom rummen (mot gården).

Boende i 4 rum och kök, 119 kvm.

Även i rummen mot gårdssidan fanns ett bra avstånd mellan lägenheten och de allmänna ytorna på gården.

Mot gården... ja jag känner mig "trygg" där. När vi dukar middagsbordet, och sitter där och dricker vin och äter, när ytterbelysningen är på, det är inte många man ser passera där en kväll, så det är väldigt lugnt, tryggt och skönt. Det är ingen genomfart. Vilket man skulle kunna tro.

Boende i 4 rum och kök, 119 kvm.

Fönstren är en stor del av det positiva intrycket av lägenheterna. Stora fönster med låg bröstning ger ljusa lägenheter. 90% tycker att fönsterutformningen är bra. I intervjuerna är det många som berättar att de uppskattar fönsternisherna och de djupa fönsterbänkarna. Fönstren har en enkelt utformad båge och karm och det är ingen som kommenterar fönstrens detaljutformning, varken negativt eller positivt.

Vackra fönster som är sällsynta. Nischerna ger en hög kvalitetskänsla.

Kommentar i enkäten på fråga 14b.

Både i enkäten och i intervjuerna kommenteras svårigheterna med att sätta upp gardiner i de fönster som går upp till tak.

Svårt att göra snygga gardinuppsättningar.

Kommentar i enkäten på fråga 14b.

Enkätssammanställning

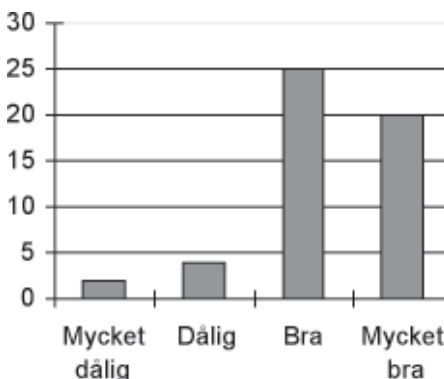
I detta kapitel beskrivs den enkät som ingår i bostadsundersökningen. Enkätblanketten med dess frågor och svarsalternativ visas efter enkätsvaren. Svaren är bearbetade i diagramform. Som komplement till diagrammen finns samtliga de egna kommentarer de boende har gjort på respektive fråga. Vi har valt att inte redigera dem utan redovisar dem med de förkortningar, det språkbruk de boende själva använt.

Som avslutning till varje fråga kommenteras utfallet av författarna.

Många av diagrammen kompletterar texten i de övriga kapitlen och återkommer här för andra gången i rapporten.

Fråga 1.

Vad tycker ni om gårdens utformning?

Kommentarer från de boende

Lite för mycket insyn.

Lite tomt, "ödsligt". Bra med "luft" men behöver fyllas ut mera med något.

Gångvägen mellan Linnégatan och Repslagaregatan borde ha försetts med grindar. Nu uppfattas gångarna som allmänna.

Staketet borde finnas mellan gymnastiksalen och tomtens gräsmatta. Före inflyttning fick vi HSB info att gymn salen tillhörde oss. Nu pågår där hyresgästverksamhet 7 dagar i veckan. Ofta till 22–24 om nätterna. Dessutom använder Vita Sportklubb vår nya gräsmatta till gruppövningar i kickboxning, placerar där ett antal stoppbrädor. Stadsbor kommer och lägger sig på vår tomt på gräsmattan mellan hus 3 och den uthyrda gymnastikhallen.

Gården känns genomtänkt och estetiskt tilltalande.

Lite mer buskar o blommor.

Eftersom gräsytan framför gymnastikhallen tillhör Bfr borde ett staket avskärmat mot gymn salen. Följden har blivit att gymparna utnyttjar denna gräsyta som sin.

Tyvärr innebär släppen att utomstående använder gräsmattor och bänkar som offentliga.

Mycket för stel.

Inget GRUS tack.

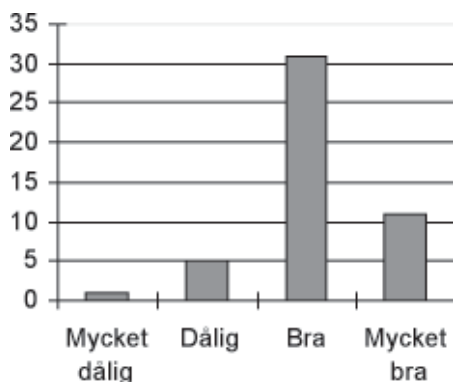
Arkitektkommentar

90% upplever gården som trevlig och hälften av dom tycker den är mycket trevlig. Det är ett högt betyg. Problemen som de boende påtalar handlar mycket om lägenheterna i markplanet och då främst de som vetter mot den gamla gymnastiksalen.

Enkätsvaren är lika de kommentarer som framkom under intervjuerna. De boende upplever gården som öppen och trevlig. Det är inga större problem med att folk passerar gården.

Fråga 2.

Hur upplever ni trygghet och säkerhet i Linnégården?

Kommentarer från de boende

Snarare snyggt än säkert & tryggt. Känns som "lite London".

Mer relevant att svara är de som bor i bottenplan.

Tror inte staketet upplevs som säkert. Ingen större trygghet. Borde vara staket kring hela huset.

Borde ha varit en 2,5 m högt staket runt hela området med grind och kodlås. Er "liberala" modell är icke realitetsanpassad & den kriminologisk svarta bild som råder.

Många uppfattar inte byggnationen som en enhet

För många källarinbrott dålig säkerhet spec i 11B

Tycker att innergården används av icke behöriga. Staketet på framsidan för lågt används att åka på. (gav Dåligt i betyg)

Även innergården används av obehöriga som en park. Tomtgränsmarkering är ej tillfredsställande.

Svårt att kombinera säkerhet och öppenhet mitt i stadskärnan. Läget gör Linnégatan utsatt och skyddat på en gång.

Det känns bra med staketen för det håller icke behöriga på avstånd.

Troligen bättre med ett staket runt hela ytterområdet och sedan ex häckar runt de enskilda husen.

Två "genomfartsgångar" gör gården "icke avgränsad". Långa huset alldeles för öppet med insyn i bottenplan. Staket kunde även omgärdat detta (i varje fall delvis).

Inbrott i källaren men nu har alla dörrar förstärkts och målats om. Glasrutor vid dörren sönderslagen. Ritades på husen mot Linnégården.

Många inbrott i källare, dålig säkerhetsskydd i ytterdörr i början.

Arkitektkommentar

Nästan 90% av de boende upplever gården och husen som tryggt och säkert 12%, 6 av de som svarat, upplever gården som osäker och otrygg. Främst är det möjligheten för icke boende att passera kvarteret

som nämns i inkomna kommentarer. Inbrott i en av källarna är det ett par som reagerat negativt över. Enkätsvaren är lika åsikterna som framkom under intervjuerna. Det upplevs som bra staket omgärdar de tre punkthusen. Det skapar en extra zon mellan offentligt och privat. När avståndet inte fungerar är det jobbigt för de boende.

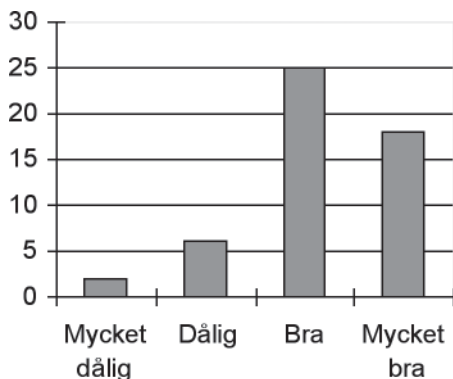
En person är irriterad över det ständiga skramlet från cykelställen, vilka står alldeles intill hans balkong. I några av kommentarerna efterlyses en klarare gräns mellan gata och förgård mot Repslagaregatan. Det låga räcken som skyddar den unga häcken upplevs inte som tillräckligt. En del ville planera högre häckar eller bygga in uteplatserna i skivhusen för att på så vis förstärka det privata.

Att gå upp ett par trappsteg och därefter komma in på gården har betydelse för hur man som förbipasserande läser gårdens tillgänglighet. Så sker mot Linnégatan och skivhuset. Gården upplevs som mer privat.

Detsamma sker vid entréerna mot Linnégatan och staketet. Det är ett steg att ta för en oinbjuden. Att träda in innanför staketet.

Fråga 3.

Vad tycker ni om entréns utformning?

Kommentarer från de boende

Jättesnyggt. Härligt med stor & öppen entré.

Kunde varit större.

Linnégatan – mycket bra. Övriga – tveksamt godkända.

Gruset runt plattorna flyger och far.

Dörr krånglar och är tung. Är svår att öppna för den som är äldre.

Dörrpartiet är vackert men det är oskyddat, vilket leder till att dörren slits i onödan. (Gav MD i betyg, boende Repslagaregatan 39)

Bättre –större tak över entrén vore bra.

Glastaken något futtiga.

Glastaket har dålig funktion som regnsskydd (hus 3). Större tak hade varit bättre.

Mycket dålig från Repslagaregatan. Vatten läcker in, snö yr in.

Inte bra med glastak när det regnar blir dörren och namntavlan blöt. Det rinner från glastaket.

Glastaket är inget bra väderskydd. Upplevs som lite billigt.

Speciellt bra med rullstolsbundna o även för cyklar. (bor mot Linnégatan).

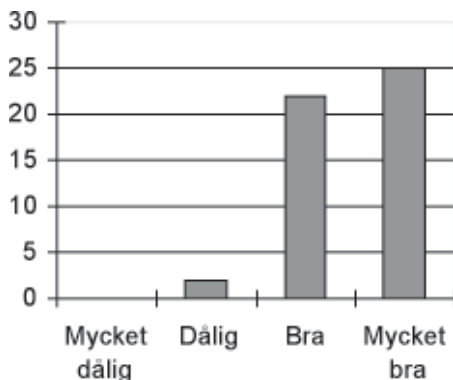
Arkitektkommentar

De boende uppskattar sina entréer. Knappt 85% tycker de är bra eller mycket bra. De tre entréerna har fått olika bedömningar. Det är samma mönster som framkom under intervjuerna. Ekpartiet är uppskattat. Entréhallens rymd är omtyckt. Mest uppskattad är entrén mot Linnégatan som samtliga som svarat tycker om. Det är en entré som upplevs som välkomnande och lagom skyddad. Minst uppskattad är entrén mot Repslagaregatan 39, följt av entréerna mot 41/43. Entréerna mot

Repslagaregatan 39 upplevs som dåligt väderskyddade.

Fråga 4.

Vad tycker ni om husets fasadutformning?

Kommentarer från de boende

För dålig plåttäckning, dropp kommer i kontakt med fönsterbleck och balkongräck hela vägen uppifrån och ned.

Svårt att rengöra fönstret i hörnrummet, särskilt den vänstra hörndelen.

Dåligt att de översta balkongerna saknar heltäckande tak. Svårigheter vid inglasning och fördyring.

Utom de låga fönstren på bottenvåningen.

Vackra fasader som för funkistraditionen vidare på ett smakfullt sätt.

Önskar frostat glas på hela balkongerna eller mörkt glas.

Saknas hänggrännor. Vid snösmältning och regn rin-
ner det utmed fasad och fönster.

Betyg MB. Undantag; Balkongen ligger under mark-
nivån, uteplats önskas där det går att få.

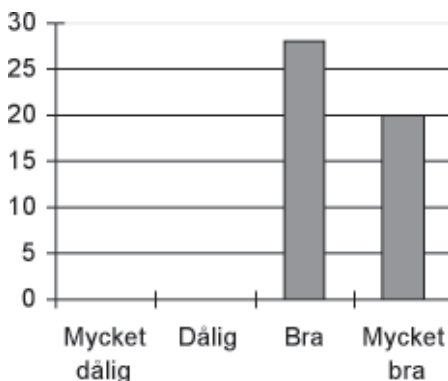
Vi saknar ett tak som går ut en bit från väggen.

Arkitektkommentar

96% tycker om husens fasader. Ett mycket högt betyg. Vilket också överensstämmer med intervjuerna. De negativa kommentarerna berör främst praktiska detaljer såsom tak över balkongerna, dropp från balkongerna och tak när det regnar. En del kommentarer under denna fråga liksom fråga 14 om fönstren handlar om svårigheter med rengöring av hörnfönstren.

Fråga 5.

Sammanlagd kommentar för gården och fasaderna.

Kommentarer från de boende

Riktigt lyckat

Skulle önska att rastning av hundar inte tillåten med tanke på småbarn.

Bättre tomtmarkering! Bättre samarbetsvilja av de dåliga entreprenörerna!

Cykelställ för nära lägenhet vid R 39. Svårt att und-
vika att stöta emot balkongen vid cykelparkering.
Störande för de boende.

Kvarteret är vackert utan att vara skrytsamt. Upplevs
som en park mitt i stan.

En risk finns dock att många människor kommer att passera genom tomterna på det centrala läget i stan. En del av dessa människor kommer nog att uppfatta våra tomter, spelytor och gräsmattor som offentliga med följande slitage, skadegörelse mm för vilket vi boende åsamkas kostnader i framtiden. Tendensen är uppenbar.

De svarta mellanväggarna på balkongerna är dystra. Dessutom upplevs de rostfria skruvhuvudena som skothål.

Än så länge relativt kal. Förhoppningsvis genom föreningen någon sittgrupp med buskar.

Önskar att det varit plattor istället för grus vid ingången på baksidan av det långa skivhuset.

För täta träd gör en del lägenheter mörka.

Arkitekturkommentar

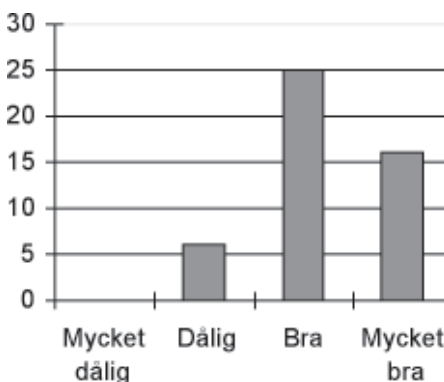
Den samlade bedömningen av gården är positiv. Betyget är bra eller mycket bra. I kommentarerna beskrivs konflikten mellan gården som privat yta för de boende och graden av offentlighet. Tillgänglighet för icke boende till gården.

Det finns en viss oro över att gården skall bli alltför offentlig.

I de 12 intervjuerna menar de boende att det är svårt att uttala sig om gården då de bott så kort tid i huset. Sommaren 2004 blir premiär för användandet av gården. Men överlag verkar de gränsmarkeringar som är gjorda fungera. Häckar som växer sig högre blir allt tydligare markering.

Fråga 6.

Vad tycker ni om entréns utformning i er lägenhet?

Kommentarer från de boende

Aningen liten.

Hatthyllan långt in, trångt. Boende i 4 rok 90kvm. Gav D i betyg.

Lite trångt. Bra med klinkers ända in. (Gav B i betyg)

Mörk, tar väldigt mycket plats, svärmöblerad, smalt, avlångt

Entrén är lite för smal att nå ända fram. (3 rok i punkthusen)

Skulle önskat klädkammare i hallen (4 rok, 90 kvm)

Stor och rymlig i vår lägenhet. (4-5 rok 112kvm).

HSB Bygg Ab revalverade golvens beskaffenhet (natursten blev klinkers). Efter kontraktskrivande med extra kostnad som följd för att nå "Mycket bra" rutan, (145 00kr) dåligt minst sagt av HSB bygg.

Hatthyllans placering är inte bra på att man ser alla kläder från stora rummet mm. (3 rok).

Mycket bra med den stora spegeln som är dörr för elcentralen.

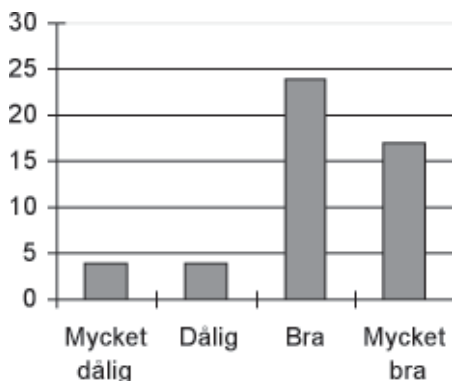
Arkitekturkommentar

Nästan 90% tycker att den egna lägenhetens entré är bra eller mycket bra. De brister som påpekas i kommentarerna berör storleken på förvaringsmöjligheter intill hallen, eller i hallen. Under intervjuerna framkom kritik på hallen i 3 rok, 71kvm i punkthusen. Hatthyllans placering ett stycke in i lägenheten upplevdes negativt. Samma åsikt återkommer i några av kommentarerna.

Under en intervju menade en boende i 4–5 rok i skivhuset att hallen var OK, men för en barnfamilj trodde man att den säkert var alltför liten.

Fråga 7.

Vad tycker ni om kökets utformning i er lägenhet?

Kommentarer från de boende

Tyvärr dras betyget ned av de misslyckade hörnskåpen där man varken kan se eller ännu mindre nå i de djupa hörnen. Detta kallas produkt-ändring gentemot visningskökets suveräna karusellskåp. Dörrarna går inte att öppna helt och slår på varandra. Hyllorna är inte flyttbara. Gångjärnen sitter på klossar som man river armarna på.

Men dåligt med arbetsytor och fläkten är en katastrof.

Eftersom vi älskar matlagning är detta viktigt. Köket är ju trevligt utseendemässigt men tyvärr inte praktiskt. Vi har dessutom tillval för bl a gashäll. Den dåliga fläkten gör att vi inte kan använda gasmöjligheten. Varför så dåliga köksfläktar.

Standarden i maskiner, snickerier och utrustning är inte hög utan medelmåttlig jämfört med andra nyproducerade bostäder. Vansinnigt att det inte finns 2 dörrar till köket. Med den dåliga fläkten som existerar luktar det i hela lägenheten.

Sölig diskmaskin. 2 Diskbänk känsligt ytskikt.

Hörnet vid spisen med arbetsbänk skulle varit så brett att man hade haft möjlighet till en skarusellhylla där. Nu svårt att både se och nå in i hörnet. Självfrostande kylskåp och frys hade varit bra. Köksfläkten drar ej ut matos.

Diskmaskin dåligt placerad, saknar krokare till handdukar. För mycket elkontakter på kaklet.

För litet kök i förhållande till lägenhetens storlek. Mycket dålig skåpinredning i köket. (Gav betyg MD)

Enmanskök, felvända dörrar, grytskåp? Bänkskiva för nära vatten ger vattenskador. (Gav betyg D).

Svåråtkomliga utrymmen i hörnskåpen. Ventilationen genom spiskåpan obefintlig. Matos i hela lägenheten!

Omöjligt att använda de högsta hyllorna utan en hög stege.

Är icke ett "bonnkök" utan är öppet in till vardagsrum. Känns öppet, tillgängligt och enkelt.

Skåpen sitter för högt. Hörnskåpet svårt att använda. För lite skåp.

Men att kalla den "bonnkök" är överdrivet, då vill man nog ha större yta för matplats. Vissa hörnskåp med svåråtkomliga skrymslen.

Men jag saknar kastrull-karusell skåp.

Kunde varit något större. (Terrass lgh).

Köksskåpen blev inte som utlovats, istället för gryt-karusell får vi krypa på golvet för att nå ända bort i skåpet och först ta fram det som står längst fram för att kunna ta ut det som är längst bort och akta oss för klossarna som gångjärnen sitter på.

Dock en dörr saknades (kök-hall) Lgh 17. (Extra kostnad 24 000:– för åtgärder efter inflytt). Köksfläkt ej tillräcklig för att klara matos utan denna dörr. "Bonnkök" eller inte, matos finns!

Köksfläkten borde vara ett annat system. System utan rostfri utblåsning (inbyggd i skåp).

Över och underskåpen i hörn mellan spis och kylskåp skall utformas så att man kan utnyttja hela utrymmet i skåpet. Karusell kunde event mont i hörn-skåpen. Det saknas skåp i köket för porslin. Borde vara mot vardagsrumsvägg ett glasdörrskåp. Vi själva fått komplettera detta.

Arkitektkommentar

Över 80% är nöjda med sitt kök. Även här ett mycket högt betyg. Men här finns också 8% av de boende som tycker köket är riktigt dåligt och ytterligare 8% som tycker det är dåligt. Det som de boende upplever som brister, nedtecknade i enkäten, framkom också om köket under intervjuerna. Det är tre saker. Främst är det klagomål på att fläkten suger dåligt, därefter diskmaskinens placering alltför nära väggen och så svårt att komma åt saker i hörn-skåpet tillsammans med krockar mellan spis och lådsåp.

Den dåliga fläkten gör att det luktar matos i hela lägenheten då man lagat mat. En följd av detta är att man då gärna vill kunna stänga till köket. I några lägenheter, 3 rok, finns ett rätt så öppet samband mellan kök och vardagsrum.

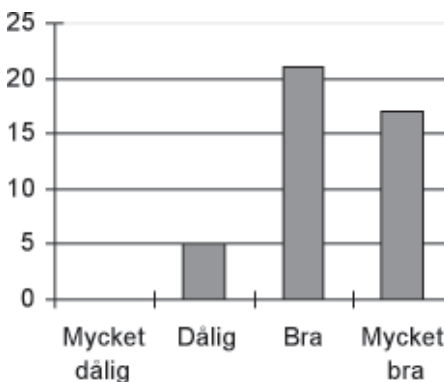
Några av kommentarerna i enkäten, liksom i intervjuerna, tar upp inredningen. Det är knappt med skåp och för liten bänkyta. Björkskivorna upplevs också som känsliga.

Några kommentarer tycker att köket är för litet för en så pass stor lägenhet.

Bra betyg har köken i skivhuset erhållit. De 16% som givit dåliga betyg härrör sig från köken i punkt-huset.

Fråga 8.

Vad tycker ni om vardagsrummets utformning i er lägenhet?

Kommentarer från de boende

Härligt med de stora och låga fönstren.

Trångt

Svårmöblerat genomgångsrum.

Inga hörn, svårt att möblera.

Mycket svårt att möblera pga sned innervägg, obe-gränsat med insyn från alla fönster.

Vardagsrummet skulle vara något större för att kän-nas fullt möblerbart. (3 rok i punkt-huset).

Kan ej bedöma detta.

Mkt bra sedan väggen till sovrum 3 tagits bort.

För smalt för trevlig möblering, trots att vi tagit bort braskaminen.

Tack vare att vi tog bort en vägg – annars otillräckligt.

Det kunde gärna varit elkontakt vid fönstret.

Vi saknar en möblerbar vägg på grund av två dörrar till sovrum.

3:an i punkthusen är svärmöblerad, något.

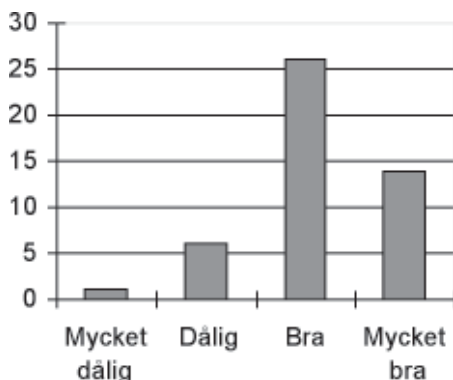
Arkitekturkommentar

Nästan 90% tycker om sitt vardagsrum. Det är också något som sammanfaller med intrycket från intervjutillfället. De stora vardagsrummen i skivhusets 4–5:or röner mest uppskattning.

Vid intervjuerna såg vi många möbler som var stora. De passade kanske i en villa där rummen ofta har mer generösa mått än i en lägenhet. Alltför stora möbler i Linnégårdens vardagsrum möblerar sönder rummen. Rum med stora och för mycket möbler upplevs som trånga.

Fråga 9.

Vad tycker ni om sovrummens utformning i er lägenhet?

Kommentarer från de boende

Gäller vår 3 rummare; Lilla rummet med snedvägg och garderober svärmöblerad och för litet. Tur att dörren är skjutbar. (Gav betyg Dålig)

Om man som normalt har dubbelsäng med sängskåp måste garderobsdörrarna ersättas med skjutdörrar eller draperi. (Gav betyg Bra)

För små. (Gav betyg Dålig)

Den sneda väggen och den minimala ytan mycket begränsande.

Placeringen av sovrummen är genomtänkt.

Ljusinsläppet ovan skjutdörrar (mycket bra) kan vara problem om ett rum är sovrum ett angränsande t ex Tv rum, där belysningen är sent tänd.

Varför har vi i Sverige aldrig skjutdörrar på garderober istället för flera små garderober i följd.

Något litet.

Det är önskvärt att kunna reglera termostaten på elementen för lämplig värmeinställning.

För smalt, fick byta ut garderoberna till nya med skjutdörrar.

Endast ett av tre sovrum är rymligt.

Sovrummen för små. Garderobsdörrarna borde ersatts med skjutdörrar.

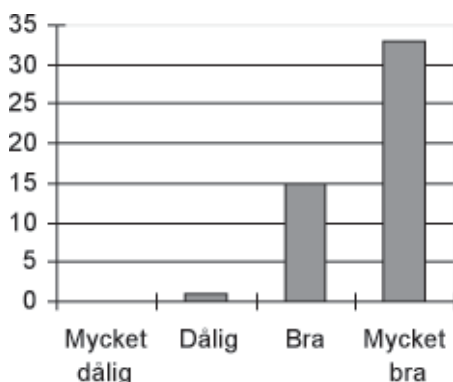
Arkitekturkommentar

86% av de som svarat på enkäten tycker om utformningen av sina sovrum. De negativa kommentarerna tar upp att sovrummen är små och svåra att möblera. Några efterlyser mer förråd eller en klädkammare i anslutning till sovrummen.

Flest negativa kommentarer härrör sig från 3 rok 71kvm. Mest nöjda är de boende i 4–5 rok 106kvm.

Fråga 10.

Vad tycker ni om badrummets utformning i er lägenhet?

Kommentarer från de boende

Läget ej optimalt för badrum. Standard klinker o kakel ej hög kvalitet. (Gav betyg D)

(Gav betyg MB) då vi gjort tillval. Belysning dålig.

Sölig tvättmaskin borde kopplas på varmvattnet för att minska tid.

Möjligen skulle duschen kunna varit något lägre.

Maskinerna från grannar hörs för mycket i de båda sovrummen, även när de använder toan.

Dålig funktion för t ex toahållare mm.

Bra m plac mitt i lägenheten = ger mycket bättre disposition av lägenheten i övrigt.

Snyggt, enkelt och funktionsdugligt. Brukar vara svårt att förena.

Jag hade gärna sett att det varit skåp över hela väggen över bänken eftersom handdukar tar mycket plats.

I "lilla badrummet" krävdes extra kostnad för att få full standard enligt frågans ingress. 2 300:– extra.

Det borde vara porslinshandfat istället för svårhanterad plast.

Torktumlarens lucka felvänd.

Ngt svårt att komma åt rensning av brunn under badkaret. Fönster saknas i badrum.

Arkitekturkommentar

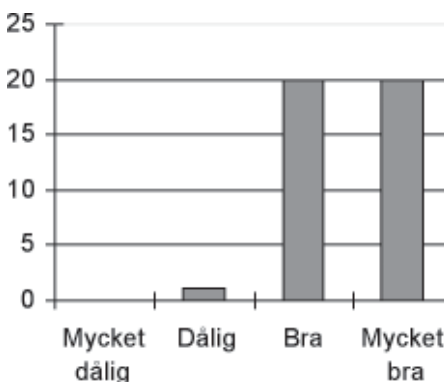
Det rum som i intervjuer och enkät får mest uppskattning är badrummet. Det är lika i de olika lägenhetstyperna. Endast en av de som svarat på enkäten har givit ett underkänt i betyg.

Storleken, belysningen, material är det som kommenteras positivt.

Brister som kommenteras är att det inte finns dagsljus och fönster, ljudöverhörning mellan lägenheter, handdukhängarnas placering.

Fråga 11.

Vad tycker ni om förekomsten av axialitet och rumsfiler i er lägenhet?

Kommentarer från de boende

Mycket bra sedan vi fick hjälp att få bort skjutdörren och därmed vidgad öppning.

Härligt att kunna se igenom rum och stora fönster. Det ger rymd.

Både för och nackdelar.

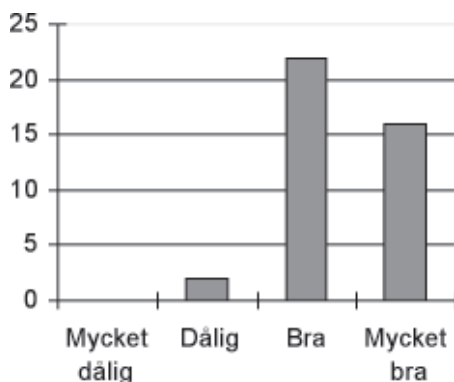
Ger stor rymd i lägenheten

Arkitekturkommentar

En av de "svåra" frågorna. Men knappt 50% tycker mycket bra om förekomsten av rumsfiler i sina lägenheter. 97% tycker det är bra med rumsfiler. Det är ett överraskande högt betyg då det många gånger då det diskuteras bostadskvaliteter framhävs motsatsen, att de boende alltid vill ha maximal möblerbarhet och då inte vill ha flera dörrar i varje rum.

Fråga 12.

Vad tycker ni om förekomsten av rundgångsmöjlighet i er lägenhet?

Kommentarer från de boende

Dock hel vägg mellan sovrum 1 och 2 enligt vår önskan.

Delvis rundgångsrörelse. Har tagit bot vissa dörrar för att kunna möblera.

Satt igen dörren mellan sovrum 1 och 2. Dörrarna kolliderade mot varandra. (4 rok, 90kvm).

Det ger känsla av öppenhet.

Har stängt en dörr. Lyhört mellan rummen om man har barn.

Mest fördel för barnfamiljer.

Det blir lite för mycket dörrar, det behövs skjutdörrar.

Arkitekturkommentar

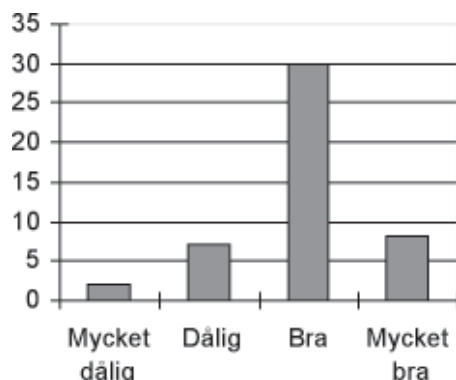
Enligt enkäten uppskattar hela 95% av de boende förekomsten av rundgång. Av fem tyckte 40% det var "Mycket bra". Det är, liksom för axialitetfrågan, en överraskande hög siffra då det i diskussioner om bostadskvaliteter ofta påstås motsatsen – att de boende inte vill ha en massa dörrar i onödan då det försvårar möblerbarheten.

Samtidigt hänger de höga siffrorna samman med att rundgångsmöjligheten i Linnégårdens lägenheter inte påverkar möblerbarhet och andra kvaliteter i alltför stor utsträckning. En annan detalj är att det finns många skjutdörrar i lägenheterna. Det underlättar för möbleringen men också för möjligheten att stänga igen en rundgång temporärt.

Betydelsefullt är också hur många som bor i respektive lägenhet. Det bor få personer i Linnégården. Å andra sidan är en dörr lätt att stänga igen och möblera för – om familjesituationen förändras. Motsatsen – att ta upp håll i väggarna – är en mer komplicerad handling.

Fråga 13.

Vad tycker ni om lägenhetens möblerbarhet?

Kommentarer från de boende

Jag har hörnrummet till matrum och det är lite för litet.

Betyg D, hänger samman med fönsterutformningen och betyget dåligt skall vägas mot ljus och luft som är mycket bra. (Terrass lägenhet).

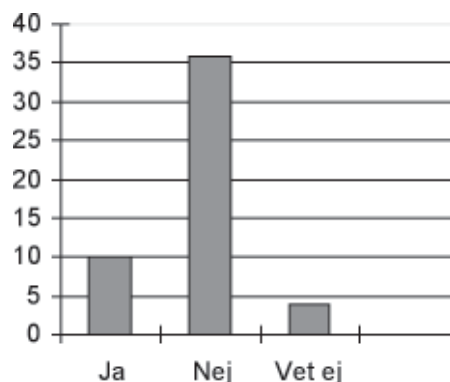
För att öka möblerbarheten har vi tagit bort dörren mellan vardagsrum och mellansovrum. (4 rok 90 kvm).

Arkitekturkommentar

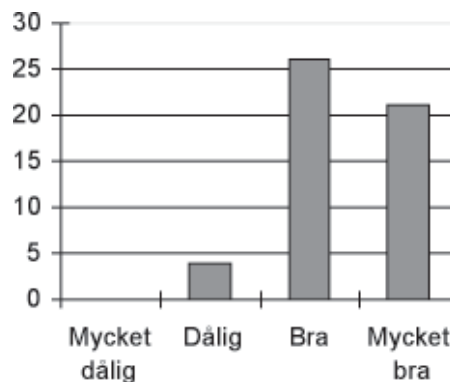
80% tycker att lägenheterna har bra möblerbarhet. Det är också en tillfredsställande hög siffra. En avgörande faktor vid lägenhetsvalet för många som kommer med stora bohag från villaboende.

Fråga 14.

Upplever ni att det är mycket insyn i er lägenhet?

14. Vad tycker ni om fönsterutformningen?

Kommentarer från de boende

Har förhöjt den frostade delen på balkongglaset för att minska insynen i köket, vilket var besvärande.

Saknar kontakter för fönsterbelysning. Svårt att göra snygga gardinuppsättningar.

Sovrumsfönstren borde ha varit delbara, så att endast den mindre rutan kan öppnas vid vädring.

Ventilationen under fönstren svårreglerade. Drar mkt kallt vintertid.

På bottenvåningen bor man som i ett akvarium tack var den låga bröstningen av fönstren. Tomtgränsstatet alltför nära mina fönster.

Vackra fönster som är sällsynta. Nischerna ger en hög kvalitetskänsla.

Svårt att putsa hörnfönstret.

Ja det är insyn, men inte störande, det kan man själv avhjälpa med blommor gardiner etc.

Med ett undantag i 4-rums lägenheten. Borde vara lättare att tvätta.

Breda fönster gör det svårt med gardinuppsättning. Mervärdet i sovrum högst tveksamt. Vi bor högst upp så insyn är inget problem.

Ger ialla fall jobb åt fönsterputsaren. De glasade balkongräckena ger förvisso god utblick, men mycket insyn och är hopplösa.

Bättre isolerglas mot Repslagaregatan.

Onödigt stort fönster i vardagsrum.

Balkongen bör kompletteras med insynsskydd vilket kommer att minska risken för insyn genom att glasidorna förses med skydd upptill.

Mycket ljusinsläpp vilket vi uppskattar.

Arkitekturkommentar

75% upplever att de inte har mycket insyn i sina lägenheter. Det är något överraskande hög siffra då fasaderna och lägenheterna karakteriseras av många och stora fönster.

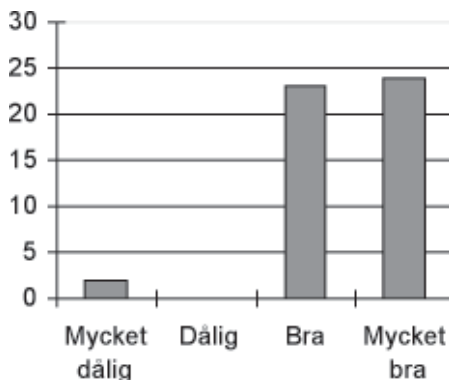
Samtidigt har några av de som svarat "ja" i kommentar förtydligat att det inte för den skull är besvärande. Motsvarande reaktioner erhöles vid intervjuerna. I de marklägenheter där insyn kunde befaras var det endast få negativa kommentarer.

Insyn till vissa delar av lägenheten accepterades av de boende. Insyn gav också bra koll på läget.

Fönstren är en stor del av det positiva intrycket av lägenheterna. Stora fönster med låg bröstning ger ljusa lägenheter. 90% tycker att fönsterutformningen är bra.

Fråga 15.

Vad tycker ni om lägenhetens material och detaljer?

Kommentarer från de boende

Golvet bra.

Konstigt att radiatorn och fönsterbänkarna inte var anpassade till varandra.

Känsliga golv, blir lätt märken. Fönsterbänkar, ytskikt krakelerar.

Ventilationen under fönstren orsakar köldras. Borde kunna stängas igen vid behov.

Fönsterbänkar av sten var skadade när vi flyttade in. Detta påpekade vi med det hände inget. Mycket konstigt?

Golvskador efter byggnadsarbete. Två golvskador som fortfarande ej är helt återställda. Genomgående skador i fönsterbänkarna.

Eluttag etc borde varit mer diskret utformade.

Allt ger ett intryck av omsorg och kvalitet.

Dock ventilerna under fönstren upplevs av många som dragiga under vintern. Ingen bra bruksanvisning.

Svårt att veta hur man skall bäst sätta upp krokarna och annat i väggmaterialet.

Både skruv och spikhål är väl synliga. Ansågs normalt vid besiktning.

Färgen har dock en skör finish och blir lätt smutsig.

Ej radiatorer i nisch Dålig "affärsmässighet mot kund" av HSB bygg! (Terrasslägenhet).

Tyvärr har golvläggaren lagt in 2 sortering här.

Betyg MB, undantag takkontakter sitt mycket svårplacerade.

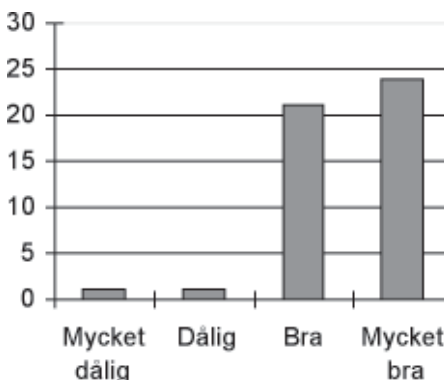
Arkitekturkommentar

96% tycker att material och detaljutförandet i lägenheterna är bra. Nästan 50% tycker att material och detaljutförandet är mycket bra. Det är vanligtvis en av de saker som boende har många klagomål på. Det är lätt att irritera sig över dåligt hantverk, klumpiga och slarviga detaljlösningar.

En del kommentarer från enkäten handlar om ej gjorda lagningar efter byggsador.

Fråga 16.

Helhetsintryck av lägenheten?

Kommentarer från de boende

Varför inte ta hela vägen över balkongen på vån överst. Olyckligt med balkonger intill varandra när rökning numer är så vanlig på balkonger.

Klädkammare saknas (4 rok 90kvm).

Omöjligt att ha fått alla byggnadsdefekter lagade trots ständiga påminnelser.

Oerhört vacker lägenhet, stort förråd.

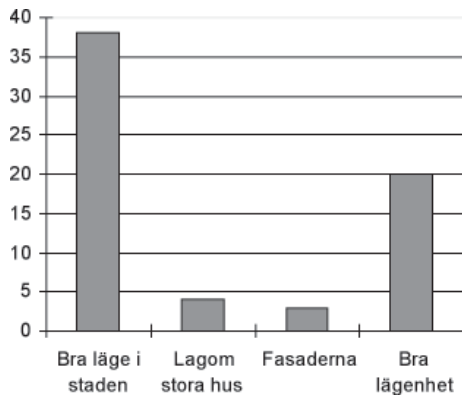
Ytbehandlingen av golvet gör att det ser fläckigt ut.

Saknas 1 st garderob i Lilla Rummet.

Arkitekturkommentar

Också ett avslutande högt betyg. 95% tycker den egna lägenheten är bra. Över 50% tycker den egna lägenheten är mycket bra. Svaret Mycket dålig kom från en person som på alla frågor svarar Mycket dålig eller Dålig, vilket enligt de kommentarer som skrivits ned tycks bero på skador som skett under byggtiden.

Fråga 17. Valet av bostad?

Kommentarer från de boende

Altanen

Dags att avveckla villaboende. Nytt. Bra planlösning. Hiss, grönt utanför. Trevligt med glas som räcke på balkongen.

Att det var HSB som byggde.

Vi ville äga en lägenhet

En tokig kärring till granne i kombination med de otvivelaktigt vackra funkisfasaderna.

Ville ha en felfri, fräsch lägenhet. Bekvämlighet. Lugn och ro. Stadstrafik stör inte.

Första vi gjorde läget för att bli medlem i HSB. Sedan gjorde husen och ritningarna att man ville hit.

”Råder över radiatoren” end i kök. Inte i ngt annat rum. I vardagsrum ligger t o m radiatoren utanför fönsterbänken.

Alla skäl ovan gjorde att vi valde Linnégården före ngt annat.

Det är svårt att välja här för jag tittade faktiskt noga på allt innan jag bestämde mig. Det är väsentligt att

huset är vackert och inte för stort.

Nyproduktion nära stan.

Arkitekturkommentarer

Här har några tecknat sig för samtliga alternativ. Men läget i staden är det främsta skälet till att flytta till Linnégården, ofta i kombination med bra lägenheter. I kommentarerna finns också skäl som att det är ett HSB kvarter, att husen är nybyggda. Kanske ytterligare alternativ skulle kompletterat frågan, såsom: Vi ville till en nybyggd, och modern lägenhet.

Fråga 18. Övriga kommentarer, bland annat en fråga om tidigare boende.

Av de 41 som svarat på fråga 18 om bland annat tidigare boende uppgår 31 att de bott i villa. 3 kommer från hyresrätt och 6 från bostadsrätt. Det ger att 75% kommer från villaboende. Linnégården har främst lockat boende som tidigare bott i Linköping. Knappt 40% har bott på landet, i andra städer eller samhällen.

I undersökningar som gjorts om flyttkedjor innebär varje ny och stor lägenhet ofta att en äldre och relativt billig villa frigörs. Det är viktigt att de nya lägenheterna har kvaliteter som kan mäta sig med villastandarden. Äldre villor med förhållandevis rimliga priser är en attraktiv bostad för den unga barnfamiljen. Många unga barnfamiljer bor idag trångt i billiga hyresrätter eller bostadsrätter.

Linnégården är därmed ett mycket positivt tillskott på Linköpings bostadsmarknad. Attraktiva lägenheter som lockar en kräsen kundgrupp. Linnégården innebär att folk flyttar in till Linköping samtidigt som det frigörs billiga bostäder.

Bostadsundersökning

Till alla boende i Linnégården

Hej

Vår bostadsundersökning pågår. Under mars och april har vi intervjuat tolv av era grannar om vad de tyckte om sina lägenheter och att bo i Linnégården.

Intervjuerna har utgjort underlag för den här enkäten där vi vill få in också era synpunkter. Enkäten är lätt att besvara. Den består av 18 frågor till vilka det finns två till fyra svarsalternativ. Alternativen är: Mycket dåligt, Dåligt, Bra och Mycket bra. Markera det alternativ som ni tycker svarar bäst på vår fråga. Resultatet av undersökningen kommer vi att sammanställa i en rapport. Er medverkan är helt anonym.

Vi hoppas ni vill ta er tid och besvara våra frågor. Det är viktigt för oss arkitekter att få veta vad ni tycker. Värdefull kunskap som vi tar med oss till kommande bostadsprojekt.

Om det är någon av frågorna som ni tycker är svår att besvara eller förstå så skriv gärna det i enkäten. Det går också utmärkt att eposta, eller ringa till Ola Nylander och fråga om enkäten eller om undersökningen i sin helhet.

Vi tackar på förhand för er medverkan. Vi är tacksamma om ni vill skicka tillbaka enkäten till oss innan 5 juni. Använd det bifogade frakterade kuvertet.

De först inskickade enkäterna kommer att premieras med boken "Bostadens omätbara värden", HSB:s bok om bostadsarkitektur.

Med vänlig hälsning

Ola Nylander

0730-346348, nylander@arch.chalmers.se

Sören Eriksson

Brunnberg & Forshed Arkitektkontor
Kungsholmstrand 135
112 48 Stockholm

Fyll i adressuppgifter om ni vill ha "snabbetspremien". Vi avskärjer adresslappen när vi tar emot enkäten så att er medverkan förblir anonym.

Skicka boken *Bostadens omätbara värden* till mig på nedanstående adress:

Namn.....

Gata.....

Postnr.....Linköping

HSB Linköping premierar de
föret inskickade enkäterna
med boken "Bostadens
omätbara värden".

Frågor Linnégården

1 Gården och husets yttre delar

Vi har placerat de fyra husen i Linnégården så att de tillsammans med den gamla gymnastiksalen omgärdar en gård. Husen tillsammans med staket, träd och häckar markerar gränserna mellan det privata ytorna i gården och kring husen och det offentliga. Genom släpp mellan husen har vi samtidigt försökt skapa öppenhet och luftighet.

Vad tycker ni om gårdens utformning?

☐

Mycket dålig

☐

Dålig

☐

Bra

☐

Mycket bra

Plats för egna kommentarer

.....

2 Tryggt och säkert

Med staket och en zon med småsten kring punkthusen samt häckar och gräsytor kring det långa skivhuset har vi markerat revir och gränser för att på så vis öka upplevelsen av trygghet och säkerhet.

Hur upplever ni trygghet och säkerhet i Linnégården?

☐

Mycket dålig

☐

Dålig

☐

Bra

☐

Mycket bra

Plats för egna kommentarer

.....

3 Entréernas utformning

Vår ambition har varit att skapa välkomnande och representativa entréer med mycket glas och vackra eksnickerier. Husen mot Linnégatan har entréer i form av en arkad med pelare. Övriga hus har ett lätt glastak som väderskydd.

Vad tycker ni om entréns utformning?

☐

Mycket dålig

☐

Dålig

☐

Bra

☐

Mycket bra

Plats för egna kommentarer

.....

Jag/vi har entré mot Linnégatan ☐ Repslagaregatan 39 ☐

Repslagaregatan 41/43 ☐

Husen omgärdar en gård. Släpp mellan husen skapar kontakt mellan gården och omgivande kvarter.

Staket markerar en "egen tomt" för punkthusen.

Entré mot Linnégatan. Trappa av sten och arkad med pelare. Port i ek.

4 Fasaderna

Vi har gjort husen fyra våningar höga med en indragen takvåning. Fasaderna är enkla. Burspråk vid köken, delvis inbyggda balkonger och hörnfönster är de detaljer som sätter prägel på husen.

Vad tycker ni om husets fasadutformning?

☐

Mycket dålig

☐

Dålig

☐

Bra

☐

Mycket bra

Plats för egna kommentarer

.....

.....

5 Sammanlagd kommentar för gården och fasaderna.

☐

Mycket dålig

☐

Dålig

☐

Bra

☐

Mycket bra

Plats för egna kommentarer

.....

.....

6 Hallen/entrérummet, inne i lägenheten

Entrén är viktig för det första intrycket av bostaden. Vår ambition har varit att skapa rymliga och praktiska entréer som samtidigt ger ett vackert första möte med lägenheten. Det skall både finnas plats för förvaring och för att ta emot gäster.

Vad tycker ni om entréns utformning i er lägenhet?

☐

Mycket dålig

☐

Dålig

☐

Bra

☐

Mycket bra

Plats för egna kommentarer

.....

.....

Entrén i 4 rum och kök i skiv-huset.
Rymlig och med dagsljus från köket.

Fönster över hörn

Gården med bouleanan.

7 Köket

Principen för köken i Linnégården är det gamla "bonnköket" där man både lagar mat och har en rymlig matplats. Samtidigt är köken ljusa med ett burspråk i många av lägenhetsvarianterna. Standard i snickerier, maskiner och utrustning är hög.

Vad tycker ni om kökets utformning i er lägenhet?

☐

Mycket dålig

☐

Dålig

☐

Bra

☐

Mycket bra

Plats för egna kommentarer

.....

.....

Lägenhet 4 rum och kök i punkthusen. "Bonnkök" med matplats.

8 Vardagsrummet

I vardagsrummen i de större lägenheterna finns genomsiktsmöjlighet, från gårdsfasaden till gatufasaden. Det finns plats för både matsalsmöblemang och soffgrupp. Det finns möjlighet att dela in vardagsrummet och få ett ytterligare rum.

Vad tycker ni om vardagsrummets utformning i er lägenhet?

☐

Mycket dålig

☐

Dålig

☐

Bra

☐

Mycket bra

Plats för egna kommentarer

.....

.....

Lägenhet 4-5 rum och kök i skivhuset. Vardagsrummet är rymligt nog att delas av i ett extra rum.

9 Sovrummen

Vår ambition med sovrummen har varit att de skall vara rymliga och därmed generellt användbara. I de större lägenheterna kan de valfritt vara en del av vardagsrummet som bibliotek, eller arbetsrum.

Vad tycker ni om sovrummets utformning i er lägenhet?

☐

Mycket dålig

☐

Dålig

☐

Bra

☐

Mycket bra

Plats för egna kommentarer

.....

.....

Sovrummen är rymliga och generellt användbara. Ett av sovrummen kan vara kopplat till vardagsrummet som TV-rum eller bibliotek.

10 Badrum – wc – tvätt

Badrummen ligger i mitten av lägenheterna, vilket gör att de inte är dagsljusbelysta. Badrummen är stora och rymmer en tvättbänk med tvättmaskin och torktumlare. Hög kvalitet med klinker och kakel på golv och väggar.

Vad tycker ni om badrummets utformning i er lägenhet?

☐

Mycket dålig

☐

Dålig

☐

Bra

☐

Mycket bra

Plats för egna kommentarer

.....

Badrum med tvättmaskin, och torktumlare.

11 Axialitet

I många av lägenheterna finns rumsaxlar – rumsfiler. Axialitet har stor betydelse för upplevelsen av en bostad. Via rumsaxlar skapas genomskiktsmöjligheter och genomblickar. Det är en tillgång att från ett rum kunna blicka in i ett eller flera andra rum. Det ger en samlad upplevelse av rummets ljus, storlek och innehåll.

Finns axialitet i er lägenhet?

☐

Ja

☐

Nej

Vad tycker ni om förekomsten av axialitet och rumsfiler i er lägenhet?

☐

Mycket dålig

☐

Dålig

☐

Bra

☐

Mycket bra

Plats för egna kommentarer

.....

Axialitet i lägenhet 4-5 rum och kök.

A: Kök - passage - vardagsrum och sov-rum utgör en långsträckt rumsfil.

B: Genomsikt i vardagsrummet från gården till gatan.

12 Rörelsemöjligheter

Rörelse är en del av bostadens arkitektur. Det är en tillgång att ha olika möjligheter och sätt att röra sig mellan rummen och bostadens delar. En rundgångsrörelse, att kunna ta sig från rum till rum, ger en berikande upplevelse av utblickar, ljus och form, omväxlande beroende på från vilket håll man möter rummen. I många av lägenheterna finns det en möjlighet till rundgång. Många av rummen har två dörrar och kan därmed nås från olika håll.

Finns det möjlighet till rundgångsrörelse i er lägenhet?

☐

Ja

☐

Nej

Vad tycker ni om förekomsten av rundgångsmöjligheter i er lägenhet?

☐

Mycket dåligt

☐

Dåligt

☐

Bra

☐

Mycket bra

Plats för egna kommentarer

.....

13 Möblerbarhet

Vår ambition har varit att finna en balans mellan funktion och form. Vi anser att en bra lägenhet skall ha kvaliteter såsom axialitet och rörelsemöjligheter och samtidigt ha bra möblerbarhet.

Vad tycker ni om lägenhetens möblerbarhet?

☐

Mycket dålig

☐

Dålig

☐

Bra

☐

Mycket bra

Plats för egna kommentarer

.....

14 Fönster, utblickar och insyn

Lägenheterna har stora fönster med låg bröstning. Det ger mycket ljus och utsikt. Men med alltför stora fönster finns också en risk för insyn.

Upplever ni att det är mycket insyn i er lägenhet?

☐

Ja

☐

Nej

Vad tycker ni om fönsterutformningen?

☐

Mycket dålig

☐

Dålig

☐

Bra

☐

Mycket bra

Plats för egna kommentarer

.....

.....

Rundgångsrörelse i 4 rum och kök. Rummen har två dörröppningar, det gör det möjligt att nå rummen från olika håll. Flexibilitet.

Stora fönster med låg bröstning.

15 Material och detaljer

I lägenheterna finns hög standard på material och detaljer. Det finns trägolv i hela lägenheten. Trälister vid golv och dörrar som gerats i hörn, spacklats och målats på plats. Djupa snedfasade fönsternischer, breda fönsterbänkar av sten och radiatorer som är placerade i nischer.

Vad tycker ni om material och detaljerna i er lägenhet?

☐

Mycket dålig

☐

Dålig

☐

Bra

☐

Mycket bra

Plats för egna kommentarer

.....

.....

Omsorg om material och detaljer, Trægolv, sockellister i trä med gerade hörn, djup fönsternisch med fönsterbänk av sten.

16 Helhetsintryck av lägenheten

Vad tycker ni om lägenheten som helhet? Planlösning, möblerbarhet, förråd, material, detalj utformning, ljus, rumsfiler, rörelse?

☐

Mycket dålig

☐

Dålig

☐

Bra

☐

Mycket bra

Plats för egna kommentarer

.....

.....

Radiatorn infälld i väggen. Den breda fönsterbänken räder över radiatorn.

17 Valet av bostad

Vilket var det viktigaste skälet för er att flytta till Linnégården? Välj ett av alternativen, eller skriv ned annat skäl.

☐

Bra läge i stan

☐

Lagom stora hus

☐

Vackra hus

☐

Bra lägenhet

Annat skäl:.....

.....

.....

18 Allmänna frågor och uppgifter

1 Vilken storlek har er lägenhet? Antal rum och yta i m².....

(Vi vill ha uppgiften för att kunna tolka era svar på frågorna 6, 7, 8, 11, 12)

2 Hur många bor ni i lägenheten?

Vuxna ... Barn....

3 Var bodde ni innan ni flyttade till

Linnégården?.....

.....

4 Vilken typ av boende bodde ni i innan ni flyttade till Linnégården, bostadsrätt, hyresrätt, villa?

.....

5 Vad tyckte ni om den här enkäten, är det något vi glömt eller som du vill tillägga? (skriv gärna på baksidan på enkäten)

.....

.....

6 Övrigt (skriv gärna på baksidan på enkäten)

.....

HSB:S BRF LINNEGÅRDEN, KV DJÄKNEN, LINKÖPING 2005-03-24

Byggtid 2002–2003

Inflyttning feb – sep 2003

84 lägenheter

Garage för 60 bilar

Byggherre: HSB Östergötland/Göran Jacobsson

Projektlledning: Bygg/Mark: Sundbaum Byggprojekt AB/Janne Fredriksson

VVS konsult: IKAB/Göran Lundmark

El konsult: El Råd/Tommy Johansson

Bygg/markentreprenör: Åhlin & Ekerot Byggnads AB,

Arbetschef Bygg: Peter Rolander,

Platschef Bygg: Lennart Fredriksson

Arbetschef Mark: Håkan Jonsson

Platschef Mark: Lasse Larsson

Arkitekt: Brunnberg & Forshed/Sören Eriksson & Rikard Hedin

Konstruktör: FB Flygfältsbyrå/Patrik Samuelsson

Markprojektör: Wahlin AB/ Mats & Gun

Rörentreprenör: Rör Tema AB/Roland Samuelsson

Rörprojektering: Sundelin & Wernqvist/Olle Sundelin

Luftentreprenör/luftprojektering: ELB (Ekonomisk Luft Behandling)/Håkan Jansson,
Peter Karlsson (projektering)

Ventilationsentreprenör: B-O Vent/Owe Eriksson

Elentreprenör: LEG/Urban Nilsson

Elprojektering: Elektriska Konsultbyrå i Norrköping AB/Håkan Andersson

Hiss: KONE Hissar AB/Urban Jansson

Målning: LMB Måleri Bolaget i Linköping/Anders Axelsson & Kenneth Johansson

Golv: Firma Bygge Entreprenad AB/Fredrik Gustafsson